

శా. శ్రీయుక్త- బార్వతియు సరస్వతియు స్వశ్రీలేశ సంజాత లా
 జ్ఞాయత్తుల్ హరిరుద్రసేరజ భవాద్యాదిత్యసంఘమ్ము లే
 మాయాతీతకు నే జగజ్జనని కే మాత్రాస్వరూపాభ్య కే
 ధ్యేయప్రాధాన కట్టి శక్తి సతిభక్త గొల్తు మిష్టా ప్తికే.

దేవీభాగవతము.

1936
10
10

మాయ

ఏకస్యానేక మూర్తిత్వం
యోగపత్ పరమాత్మనః
సచ్చిదానంద రూపస్య
సిద్ధ్యేన్ మాయామృతేకథమ్.

మాయయను పదమునకు 'మోసము' 'తంత్రము' 'టక్కరితనము' అను నర్థములే గాక, 'ప్రకృతి' 'అజ్ఞానము' 'భ్రమ' యని నిర్వచనము చేయబడుచున్నది. నివి యన్నియునొకే మూలసూత్రముపై నాధారపడి యున్నవి. వేదములందును నుపనిషత్తులందును దృష్టికి గోచరించునదియును, శాశ్వతమైనదియును, ప్రకృతియని మాయ యని పేర్కొనబడినది. మాయయందంత రూపతమయ్యు కానరాకయుండునచే 'ఆత్మ' యనియు, 'పురుష'మనియు జెప్పబడుచున్నది. 'పురుషుడు', 'మాయ' వీని వలననే సృష్టియయ్యెననియు, నా సృష్టి యందు దృష్టికి గోచరించునది యంతయుఁ

గూడ మాయయేయనియు అద్వైతవేదాంత మతము. ఈయద్వైతమునే యెల్లరకుఁ జిరపరిచితమగు "బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యా"యను వాక్యమునందు వెల్లడింపబడినది. మాయ కును ఆత్మకును అవినాభావసంబంధ మైనను వేదకాలమునుండియు, ఆత్మ "సర్వం హి అయం ఆత్మా" యనియే చెప్పబడుచున్నది. ఈమాయనుగూర్చియు నాత్మనుగూర్చియు వ్రాతలే హిందూ వేదాంతమునందలి ప్రధానవిషయములు.

ఆత్మ శాశ్వతమైనదనియు, సచ్చిదానంద స్వరూపమైనదనియు, ఆయాత్మయే మాయానశమై జీవత్వమంది తన్నుమఱచి చీకాకు పడుచున్నదనియు నెఱిగి యా

మాయనువిడనాడి స్వరూపమునుజెందుటే మోక్షమనియు నద్వైతము వచించుచున్నది. మాయయనుదానినే 'ప్రకృతి'యని వచించుచు విశిష్టాద్వైత వేదాంతములు వేరుమార్గమును సూచించుచున్నారు. ప్రకృతియే సకలసృష్టికియాధారమనియు, నది యీశ్వరని యాధీనమనియు నగుచు కేవలము ప్రకృతినివిడనాడక, యామె నాశ్రయించి యీశ్వర సాక్షాత్కారము బొందదగుననియు వీరియాశయము. ఈ ప్రకృతినే శాక్తేయులు శక్తియనియు, సృష్టికాధారభూతమనియు, తక్కిన దేవతారూపములన్నియు నామె యాకారములేయనియు వచింతురు. మాయాత్మను గాననీక జీవులను పెడమార్గమున బెట్టుచున్నందున మాయనుండి తొలగియుండవలయిననియే యందరి తలంపు.

ప్రకృతి పైనజెప్పినరీతి సృష్టి కాధారభూతురాలు—అనగా జగన్మాలయన్నమాట. ప్రకృతి స్త్రీ పరమాత్ముడు పురుషుడైన యున్నను ప్రకృతిలేకనాతఁడేమియు చేయజాలడన్నచో నీ యాదిత్య క్తియొక్క, ప్రకృతిమాతయొక్క—అందుచే స్త్రీయొక్క ప్రాముఖ్యతఁ గననగును. ఈ ప్రకృతి సత్త్వరజస్తమో గుణయుతయగుటచే లక్ష్మీసరస్వతి దుర్గయని త్రిమూర్త్యైకమయ్యె. ఈ మువ్వురు ప్రకృతియందలి సంపద, బుద్ధి, బలముల కాధారభూతులు.

శిశుజీవితమునకు తల్లి యెంత యావశ్యకమో ప్రకృతియందలి జీవి కాదిశక్తి దయ

యంత యావశ్యకము. కావుననే వేలకొలది నామములచే వెలయు నాదిశక్తిని పూజించుట. ఈపూజ ముఖ్యముగ నవరాత్రము లందు జరుగుచున్నది. ఈ పూజావిధానమునం దైహికచింత—లాభము—కన్న పారమార్థికవిషయ మెక్కుడుగ గాననగుచున్నది. దీని నెఱిగినవారు సృష్టిరహస్యము నవగాహమొనర్చుకొని యాత్మోపలబ్ధి బొందుదురు. ఎఱుంగనివా రిహలోకలాభములు బొందగలరు.

సాధారణముగ మానవులు ప్రకృతినుండి—మాయనుండి—తొలగి ఆత్మనుపొంద శక్తులు గారు. కావున వారికి సుత్రమమార్గమెయ్యెదన ప్రకృతి నాశ్రయించి,—తండ్రిని బొంద తల్లి నాశ్రయించు శిశువువలె—పూజించి యామె కృపబొంది యంతర్లీనమై యున్న యాత్మ సాక్షాత్కారముబొందుట. ఇది యిందలిరహస్యము. మరియు నీదేవి నర్పించుటలో మనము స్త్రీకిగల యుత్తమ సావమును గుర్తించి గౌరవించుచున్నాము. ఆ దేవిస్వరూపులగు మువ్వురను—లక్ష్మీ, సరస్వతి, దుర్గల—పూజించి జీవులకు ముఖ్యమైన సంపద, బుద్ధి, బలము నుపాసించుచున్నాము.

ఇక పూజావిధానమువలనగలుగు నితర లాభములగురించి 'గృహలక్ష్మి' పెక్కుమారు లిదివఱకే యుగ్గడించినది. పారమార్థిక ప్రాపంచికసౌఖ్యము లొనగూర్చు నీదేవపూజ గావించి యెల్ల రాత్నాభిరుచుల నీడేర్చుకొందురుగాక.

పాశ్చాత్య ప్రపంచములో నాగరికత

ప్రవాహ మడుతిరిగినదా? ==

ప్రపంచచరిత్రను పరికించితిమేని నాగరికత యొక దేశమునుండి యింకొక దేశమునకు తిన్నగ వ్యాపించి వట్లు చెలియుగలదు. నాటి నాగరికతయందు మానవ కళ్యాణకాంక్ష స్వార్థత్వము నుండియుండెనేమొ కాని నేటి నాగరికతయందు మానవమరణమార్గములు స్వార్థపరత్వ పుధికముగగలవు. నేటి నాగరికత ప్రవాహమునకు నేగ మెక్కువైనది. ఇప్పటికి సంవత్సరముక్రింద 'అనాగరిక'మగు ఆఫ్రిసీనియాదేశమును రక్షింప 'నాగరికత' ప్రవాహము' వైలుదేరి మరణ యంత్రములతో భయంకరభాంబులతో, మాడ్చిచంపు వాయువులతో—నా దేశమంతయు ప్రాకి దేశమును శృంఖనముగ మార్చినది. నేటి స్పెయినుదేశపు పరిస్థితులను పరికిల్పించినచో ఆఫ్రిసీనియాదేశమునకు ఇటలీ నుండి వైలుదేరిన నాగరికత ప్రవాహము ఆఫ్రిసీనియా కొండలకుదాకి పడమటికి దిరిగి ఎడారిమూలమున మొరాకో దేశమువలన వెల్లి ఆటమండి యుత్తరమునకు దిరిగి స్పెయినుదేశము ప్రవేశించినదాయను సందియు గలుగుచున్నది. ఎలన ఇటలీదేశీయులు ముసోలిని యాజులపై ఆఫ్రిసీనియాకు చనుదెంచి యెట్టి నాగరికతను నేర్పినో మొరాకో దేశీయులు జెనరలుప్రాంకో యాధిపత్యమున స్పెయినుదేశమునకు జనుదెంచి యెట్టి నాగరికత నే వ్యాపింపజేయుచున్నారు—ఇంకను యెక్కువకూడ. పై రెండింటి కొకేకారణము గాదు. కాని ఆఫ్రిసీనియాకు నాగరికత నేర్చుమిద మీద సామ్రాజ్యకాంక్షయై ముసోలిని గతవత్సరమున హోరములు జేసెను. నే డెట్టి మిషలేతున్నను ప్రజాప్రభుత్వము సంకరింపజేసి నింకుత సామ్రాజ్య తత్వమును నెలకొల్ప ప్రాంకో ప్రభుకు లిట్టిహోరములు జేయుచున్నారు. భేద మింతియ.

కాల్యాపాటిలో అను ఫాసిస్టునాయకుని హత్యతో స్పెయినులో కొంపలంటుకున్నది. జూలై 17-వ తేది మొరాకోదేశమున—స్పెయినుదేశమునకు ఉత్తర అఫ్రికాఖండమునగల వలసరాజ్యము—ఫ్రాంకోయను నాయకుని క్రింద విప్లవమారంభమై క్రమక్రమముగ స్పెయిను నందంతటను ప్రాకి నేడు హోరరూపము చాల్చినది. దేశమంతయు పీనుగుపెంటలతో నిండి శృంఖనమైనది. కేలకొలది నిరపరాధులగు పురుషులు స్త్రీలు, శిశువులు భయంకరముగ చంపబడుచున్నారు. వందలకొలది సంవత్సరములుగా నత్యంతరమణీయముగా నభివృద్ధిబొందుచువచ్చిన బార్సిలోనియావంటి పెక్కునగరములు నేలమట్టము గావించబడి పీనుగు పెంటలతో నిండియున్నవి. సస్యశ్యామలమైన భూములు పాడుచేయబడుచున్నవి. వేయేల ఇంకను కొంతకాలమిరీరి యుద్ధము సాగుచున్నచో స్పెయిను దేశము నివాసయోగ్యముగ నుండదన్న నది యతిశయోక్తిగా నేరదు. ఇంతటితోనైన అంతకలహము లంతరించుమూచనలు గన్నడుటలేదు. కాని దీనిమూలమున ప్రపంచసంగ్రామము మరియొందు బయలుదేరు నేమోయను భయముమాత్రము ప్రపంచము నావరించి నది. దీనికి కారణము లరియుటకుముందు స్పెయిను నైపుక పరిస్థితులు, ప్రజలు, దేశచరిత్ర, ప్రకృతివిప్లవము మొదలగువానినిగూర్చి కొంత చెలిసికొందము.

నైపుక పరిస్థితులు:—

స్పెయినుదేశము అఫ్రికాఖండమునకు ఉత్తరమునను, ప్రాస్థునకు పడమటను, ఇంగ్లండునకు దక్షిణముననుగల ద్వీపకల్పము—యూరప్రఖండమునకు పడమట కొనయుండున్న దేశము. తూర్పుదిక్కునతప్పు మిగత

భాగమంతయు సముద్రతీరముగానున్నందున, దీక్షము కొంతకాలము పొగరరాజియై వెలసినది. దేశమునందు చాలభాగము కొండలనుయము. వీనియందు ప్రకృతి రామణీయకమగు పెక్కుచోటులుగలవు. శివోష్ఠిని విపరీతమగు మార్పులకు లోకైయుండును. ఈదేశమున నున్న చాలవఱు రెండకాలమున నెండిపోవుచుండును. ద్వీపములుగాక పైయిసు నుమారు 1,90,050 చదరపు మైళ్ల విస్తీర్ణముండును. ప్రజలయొక్క ముఖ్యవృత్తి వ్యవసాయమైనను దేశమునం దర్థభాగము వ్యయ సాయమున కుపయోగపడదు. గోధుమ, బార్లీ, తొన్న ముఖ్యమగుపంటలు ద్రాక్షపూద విరివిగా పండింపబడి ద్రాక్షసారాయి పరిశ్రమ కుపయోగ పడుచున్నది. ఖనిజసంపదకూడ యెక్కువగలేదు. అందుచేత పరిశ్రమలంత లాభికరములుగ లేవు ఎగు మరులకంటె దిగుమరులే ఎక్కువగనున్నవి. రాక పోకల కష్టమగుసాకర్యములు నవీన నాగరికప్రపంచపు పేర్కొట్టును విరివిగ గలవు. దీనికి ముఖ్యపట్టణము మాడ్రిడ్ నగరము.

ప్రజలు:—

పైయిసుదేశముందు రెండుకోట్ల జనసంఖ్యగలదని యంచనాపేయబడినది. రోమను కాథలిక్ మతమునకే దేశమునం దెక్కువప్రచారము. పైయిసుదేశీయులు మిక్కిలి ధైర్యసాహసములు పట్టుదలగలవారు. వారికెరదేశీయులవలె శాంతముగ తమపనులందు నిమగ్నులైయుండరు. రాజ్యాంగములం దెప్పుడును పాల్గొన గోరుచుండురు. మతగురువులు మతమును బోధించుటకు బదులు రాజకీయములగుర్చి చెప్పవచ్చుండురు. పైయిసు నందు పలుమారు ప్రభుత్వములు మారుటకును, విప్లవ ములు జరుగుటకు నదియేకారణము. ఈదేశపు రాజకీయ పరిస్థితులెప్పుడు నిట్లుండుటకై దేశీయులొక గాఢ కైపుదురు. ఒకానొక పైయిసురాజు దేవుని ఇతర చరిదేశము లందువలెగాక ఎక్కువ నూర్యకాంక్షిని, నుండరులగు స్త్రీలను, నాగరికులగు ప్రజలను, పైగా

మంచిప్రభుత్వము నిమ్మని ప్రార్థించెదట. మొదటి మూడింటినిచ్చి దేవుడు కడపటిదాని విషయమై “ఈ దేశమునగల నితరసాకర్యములకుతోడుగ నదికూడ యున్నచో దేవతలందరు నిచటనే నివాసము లేర్పరచుకొని స్వర్గమును కాలిచేయుదు”రనెనట. దేవతలు గాదు ఇతర బిరోపాదేశీయులుగూడ నిందు ధర్మగా వసింప గాంక్షించువట్టి మహత్త్వ మీదేశమున లేకున్నను చక్కనిప్రభుత్వముమాత్ర మరులైయున్న మాట సత్యమే.

పైయిసుదేశీయులు ధైర్యసాహసములకుతోడు దయాదాక్షిణ్యాది గుణగణములుగల్గి నితరుల నొప్పింప నిచ్చగలవారు గారనుటకే క్రిందియుదంత మొకనిదర్శనము. ఒకడు కడుదీదనాడై తీచించుటకు చేరుమార్గముగానక దోపిడితో బ్రదుకఁకృయించి, పాలముమండి ధాన్యాదుల గొనివచ్చు నొకబండిని త్రోవలో నడ్డగించి బండివారివద్దనున్న ధనమునిమ్మని భయపెట్టగా వారెడు తనవద్దనున్న ముప్పదిదాలర్ల నతనికిచ్చెను. అంతటా దోపిడిదొంగ “నేనిట్లాచ రించుట కెంతయో చింతించుచున్నాను గాని నా కుటుంబ దీనస్థితిదలంచికొన్న గుండె నీరగుచున్నది. విన నాకొక్క దాలరుమాత్ర మిప్పుడుబాలును. మిగిలిన ధనమంతయు నీచే యుంచుకొనుము” అని తిరిగి బండివానికి యిరువదితోమ్మిదిదాలర్ల నిచ్చివేసెను. బండివా దండులకాతని క్లాఫించుచు “మహాశయా! తమ కుటుంబమునకు ధాన్యాదులేమైన గావలసియున్న దీసికొను”దని యివ్వబోయెను. అంతటా ‘దొంగ’ “ప్రకృతము కొంచమువడ్డు, చిక్కడుగాయలిచ్చి నచో కుటుంబమునకు చాలును. కాని వానికి నేను పైకమిచ్చి కొనవలసియున్నది. దానికై యీదాలరు కూడ పుచ్చుకొని యావస్తువులనిమ్ము” అని దాల రాతనికిచ్చి వస్తువుల దీసికొనెను. బండివాదాతని శీలమున కచ్చెరువంది తనపైకములో నైదుదాలర్లు బహుమతిగా స్వీకరింపమని నేడుకొన్న వార

కాల్వోస్టాటిలో

ఫాసిస్టు. ఇతనిహత్యయే స్పెయిను
విప్లవమునకు బహిరంగకారణము.

జనరల్ ఫ్రాంకో

విప్లవకారుల నాయకుడు. సామ్యవాదమును
స్పెయిను హృదయమునుండి పమూలము
నాశనము చేయవలయు ననుచున్నాడు.

బార్నిలోనా

స్పెయినునందు నుండరమగు నగరములలో నొకటి. విప్లవములో
నాశనముచేయబడినది. ఇందు జరిగిన ఘోరములు వర్ణనాతీతములు.

స్వేయిను వీరవనిత

స్వేయిను ప్రజా ప్రభుత్వమును రక్షించుటకై వందలకొలది
వీరవనితలు కత్తిగట్టి విప్లవకారులతో పోరుచున్నారు.

అజానా — కాబల్లేరో
ప్రభాపక్ష నాయకులు

దంగేకరింపక పోవుట చే
నరసి పెన్నిరీకులనో బ్రతి
మాలి బదుడాల ర్లతనికెచ్చి
తనదారిని వెళ్లెనట.

ఆదేశపుస్త్రీలు చాల
నుందరులని ప్రతీతి. వారు
పెక్కురంగులతో కూడిన
దుస్తుల ధరింతురు. వారికి
పురుషులకన్న నింట
యధికారం పెక్కువ.
గృహధికారిమన పురుషు
నిది చెందవస్తానము. ఇది
మూరుల యధికార కాల
మున కొంచము మార్పు
జొందినది కాని పూర్తిగా
నంతరింపలేదు.

చరిత్ర:—

ఆదిలో పెన్ని ను
దేశము లోము సామ్రాజ్య
మున నొకదేశముగా సం
దెడిది. ఈ సామ్రాజ్యాధి
కారమంతరించిన తరువాత
నీదేశము రెండు వందల
సంవత్సరములు 'విసి
గాతు'లను వారి పరిపాలన
క్రింద సందెను. వీరి యనం
తరము మూరులు తమ
రాజ్యము స్థాపించిరి. వీరి

రాజ్యము పె్పయిననందంతయు వ్యాపించలేదు. కాని చాలకాలము సిరమగమండెను. ఉత్తరభాగమునగల చిన్నచిన్న రాజ్యములన్నియు ఫ్లెనాండ్ ఐస్ బెల్లావారికాలమున 1479 నం దొక్కటయ్యెను. వీరి కాలముననే పె్పయిన నూతనప్రపంచమున వలస రాజ్యములస్థాపించి సాగరరాజ్యముని పేరుపొందెను.

పదునారవశతాబ్దమున ఆ మెరి కాఖండము నుండి ధనరానులచే నింపబడి పె్పయిన యూరపువం దగ్రస్థానము వహించియుండెను. ఫోర్స్ బర్గూడ 1580 వ సంవత్సరమున పె్పయిన నుకు చేర్పబడినందున వలసరాజ్యముల వీరిని హెచ్చైయ్యెను. కాని కాలక్రమమున ప్రాబల్యము తగ్గి పోతోచ్చెను. రాజులు బలహీనులై యితర రాజ్యములకు లొంగి పోయిరి. 18వ శతాబ్దారంభమున బోర్బునువంశము పె్పయినపై నధికారమువహించి కొంచము ప్రాముఖ్యత కెందుచు వచ్చెను గాని నెపోలియను కాలమున శక్తి హీనయై సాతనికి లొంగిపోయెను. ఆ కాలముననే వలసరాజ్యములు కూడ స్వాతంత్ర్యము వహించుచు వచ్చెను.

నెపోలియను యంతరము మరల బోర్బును రాజు లధికారము వహించిరి కాని దేశ మభివృద్ధికి రాలేదు. రాజ్యముకొరకై యంతఃకలహములు మిక్కిలమై రాజ్యము బాగుపడుటకుమారు శ్రీణించుచు వచ్చెను.

రాజ్యాధికారమునకై ఫర్డినాండు మరణాంతరము 1833 సం॥మునను, 1868 సం॥మునను అంతఃకలహములు జరిగి 1874 సంవత్సరమున ఏడవ ఫర్డినాండు కుమార్తె రెండవ ఐస్ బెల్లా కుమారుడగు 12వ ఆల్

ఫెన్జీ రాజయ్యెను. అతడు 1885 నవంబరు 25వ తేది గతించెను. అతనిని మరణానంతర మారు మాసములకు 1886 సంవత్సరము మే 17వ తేది 13వ ఆల్ ఫెన్జియా రాజు జన్మించెను. అతని కల్గయే 1902 వజకు అతనికి రీకెంటుగా దేశమును పరిపాలించెను. ఆల్ ఫెన్జీ రాజ్యమునకు వచ్చిన తరువాతకుడ దేశమున—బార్బిలోనా, కేటలోనియా రాజ్యభాగము లందు—ఆకాంతి ప్రబలి కుడకు 1923వ సంవత్సరమున నియంతపరిపాలనము ప్రారంభమయ్యెను. 1930

సంవత్సరమున రాజా ఫూర్బాధి కారమును చేపట్టి ప్రయత్నించి విఫలమై, ప్రజాపరిపాలనోద్దేశముల నెదుర్కొనుచు 1931 ఏప్రిలునందు కుటుంబసహితుడై దేశమును విడచెను. అత డిప్పుడు విదేశములందు వసించుచున్నాడు. అంతట పె్పయిన్ ప్రజాప్రభుత్వమయ్యెను. కాని, అప్పటినుండియు తిరుగుబాటులు, అల్లరులు నిలువ లేదు.

విప్లవము:—

జూలై 17వ తేది ప్రారంభించిన ఈ విప్లవము మాటాత్తుగా సంభవించినది గాదు. 1931 వ సంవత్సరమునుండి లోలోపల రాజాకొనుచునేయున్నది. పదమూడవ ఆల్ఫెన్జియా రాజు దేశమును విడిచిన తరువాత రాజకీయచేత్రలుగాని ప్రజానాయకులు ప్రజానిరంకుశ ప్రభుత్వమును స్థాపించిన సిద్ధప నూతన సంస్కారములతో నూతన పె్పయిన దేశమును సృష్టి కేయ నుద్దేశించిరి. కాని చేతకానివారగుటచేతను, ఈసంస్కారము లెంతమాత్ర మిచ్చునులేని పక్షము లెక్కువగుటచేతను విజయము గాంచలేకపోయిరి.

జూవాన్ మార్టి
విప్లవకారులకి ధనసహాయం
చేస్తున్న కోటిశ్వరుడు.

వీరిలో సంస్కారముల గావించి సామ్యవాద పద్ధతిని వదువవలయుననుచారు, కార్మికులు, కర్షకులు మొదలగు ప్రజాసమదాయము. దీనికంతయు వ్యతిరేకముగ వర్తించి సంస్కారములను సంస్కర్తలనుమాద ధ్వంసముజేయ సమకట్టినవారు రాజానుచరులు, భూస్వాములు, జమీందారులు, ధనవంతులు మొదలగువారు. వీరికి ఫాసిస్టు సిద్ధాంతములు తీసి. మొదటి పక్షములన్నియు తేరినదానికీ ఎడమపక్షమనియు, వ్యతిరేకముగ పనిజేయువారందరికీ కుడిపక్షమనియు వ్యవహరించుచున్నారు. ఫిబలికరమానము ప్రభుత్వపు ఎన్నికలందు జనుము లభించిన దీ యెడమపక్షమువారికి.

ఈవిధముగా దేశము చానుచేయుటకుమారు యిరుపక్షములవా రొకరినొక రెడ్డించుటచేతను విప్లవములు బైలుదేరడముచేతను రాజ్యము నాటికంటె చెడిపోయినది. కాని ప్రజలమధ్య సామ్యవాద సిద్ధాంతములు వ్యాప్తి పొందుచువచ్చినవి. ఈ సమయమున ప్రజాపక్షమునకు జయము గల్గివండున ఫాసిస్టు పార్టీ కుడిపక్షము—సహింపలేకపోయినది. వివిధముగానైన ప్రజాపక్షమును ప్రజలముగ ప్రతిఘటింప బూనుకొన్నది. ఈ సమయముననే సామ్యవాదులు కొందరు వైస్యమును తీసివేయుట కొక విల్లును కాననసభలో ప్రవేశపెట్టిరి. దానితో వైస్యము ధయపడి ప్రతిఘటనవాదులతో తేరి జూలై 25వ తేది విప్లవ మారంభముచేయ విశ్వయించుకొనినది. సీనార్ ఫారావులో ఆరు రక్షకభటాధికారిని ఫాసిస్టులు చంపివారన్న కోపముచేత రక్షకభటులు ఫాసిస్టు నాయకుడైన కాల్యాపాటీలోను ఫాత్యగావించిరి. దీనితో విప్లవము ప్రారంభమైనది. ప్రభుత్వమువారికి కట్టడాదుల ప్రయత్నములు దెలిసియు నుపేక్షించి వండుననే విప్లవము తీవ్రరూపము దాల్చినది. మొరొకోనుండి ఫ్రాంకో నాయకత్వమున విప్లవ వైస్యము పైయిను ప్రవేశించినది. అరబ్ విప్లవ కారులతో గలసి ఫ్రాంకో ప్రభుత్వము పెరిగించెను.

కర్షకులు, కార్మికులు ప్రజాప్రభుత్వమును కాపాడక తీగట్టి పోరాడుచున్నారు. ఎండక మైరుగని స్త్రీలు కూడ పాటుమరువని కసిగండుల వీడి యుద్ధభూమి కురుకుచున్నారు. కాని ఎంతజేసినను ప్రభుత్వ మింత వలకు విప్లవము నణచలేదు సరిగదా తుది కోడిపోవు నేమో యనిపించుచున్నది.

విప్లవము : విదేశ సంబంధము :—

విప్లవకారులు నానాటికి బలవంతులగుచున్నారు. వారికి స్వబలముకంటె మొకటిల మెక్కువ. ప్రభుత్వ పక్షము ధనవంతులు విప్లవకారులకు సహాయపడరని చారపడినారుగాని వారివలననే విప్లవ కారుల కెక్కువ బలము దొరికినది. బోటిక్వరుడైన బావాకొమార్చి యను పొగాకు పర్లక దమితముగ విప్లవకారులకు ధనసహాయము జేయుచున్నాడు. ఎండుకన ప్రజానాయకులకూర్చి యత డెబ్బడును “కాబల్లేలో చచ్చిపోలేదా, అబానా ఇంకా బ్రదికి వున్నాడా?” అని నిరంతర మనుకొనువాడు. అతనికి ప్రభుత్వపక్షమున్న ఎంతమాత్రము గిట్టదు. ఇట్లు ధనవంతుల సాయము మాత్రముగాక-పైయినువం దంతా కలహము లారంభమైన వెంటనే వానియం దెవరును బోక్యము బుచ్చుకొనకూడదని యైకోపాయందలి మఖ్యదేశములెల్ల యొడంబడిక గావించుకొన్నను-రహస్యముగ జర్మనీ, ఇటలీ, పోర్చుగల్ దేశములు విప్లవకారులకు యంత్రసామగ్రిపంపికావలసినసాయము చేయుచున్నవి. ఫ్రాన్సుపైయిను ప్రభుత్వపక్షమెట్లైనను గెలువవలయుననిచూచుచున్నది. ఇంగ్లాండు అంత కలహముల నేవిధముననైన అంతరింప జేయవలయునని ప్రయత్నించుచున్నది. దీనికంతయు కారణములు గలవు.

2. కానొక దేశమున చెలరేగిన విప్లవమం దన్ని దేశములు అక్కరతో గాచియుండు రహస్యము ప్రకృత మైకోపాఖండమందలి పీఠి దెలిసినగాని బోధపడదు. ఇప్పుడా ఖండమును—ఇతర ప్రపంచమును

కూడ—మట్టాలో లూగించుచున్న శక్తులు కమ్యాని
జము, ఫేసీజము. ఇవి యొకదానికొకటి ప్రబల
శక్తులు. సామ్యావార సిద్ధాంతములలో సామ్యా
జ్యమును స్థాపించి, ప్రపంచమంతయు వానినివ్యాపింప
దలంపుగలది రహ్య. సామ్యావదమును తుద ముట్టించి
ఫేసీజ సిద్ధాంతములకే వ్యాపింప దలంపుగలది
ఇటలే జర్మనీలు. అందుచే రహ్యయున్న పీనిగిట్టదు.
ప్రభాపక్షమునకు జెందిన ప్రాప్తు పరిస్థితుల గమనించి
రహ్యతో జేతుగుట కిష్టపడుచున్నది. కోనుటిలాగు
ఏప్రక్క లాభమున్న వారితో జేరదలంచిన దేశములు
గూడ గలవు. స్పెయినువందం ఫేసీస్టు పార్టీవారగు
విప్లవకారులు జయశీలురగుచో ఇటలే జర్మనీలకు
మంచి బలముగలుగును. తరువార వారిక త్రికి యూర
పునం చెదురుండదు. ఈ సిద్ధాంతములు గిట్టని ప్రాప్తు
కపుడహాయము వాటిల్లకలేప్పుడు గాన యుద్ధమారంభ
మైనపుడే స్పెయినులో నెట్టి జోక్యము పుచ్చుకొన
గూడదని అన్ని దేశములనుకూర్చి యెందంబడిక చేసి
కొనెను గాని అది నిరుపయోగమైవది. అందుచే
ప్రాప్తు మాదిరిపోవుచున్నది.

ఈవిధముగ స్పెయినుదేశపు విప్లవము విదేశము

లతో నెక్కుడు సుబంధముగలదై త్వరలో ముగియు
నటుల గన్పించక నింకొక ప్రపంచసంగ్రామమునుదెచ్చి
పెట్టునటులున్నది. వానాబాతిపమితి అలిసినయాను
ఇటలే సామ్యాజ్యకాంగ్రసు బలియిచ్చిపాపము దగిలి
కీర్తిశేషురాలైయుండనిచో నీ పసితులం దేమైన
జేసియుండెడిదేమో (స్పెయిను అనాగోక దేశముకాదు
కాబట్టి.) ఇప్పుడుకూడ కాంతికై ప్రబలముగ యేర్పా
టులు జరుగుచున్నది కాని అంతకంటే భయంకరముగ
యుద్ధము సాగిపోవుచున్నది. ఇంకొక విచిత్రమేవన
విరర దేశములన్నియు నతిత్వరగా మారణయంత్రము
లను యుద్ధనామగ్రులను నిర్మించుకొనుటలో నిడుగ్గు
లైయున్నవి.

మానవుని యత్యంతాశ్చర్యనిమగ్నునిజేయు శక్తి
వాగ్వికత విజ్ఞానము సమితముగ చేపూర్చియుండియు
ప్రపంచము మానవకళ్యాణమార్గమునుబట్టి చో వక
మానవమారణమునకై నిరంతరము పాటుబడుచున్నది.
ఎదురుదిగిన నీ వాగ్వికతాప్రవాహమును నాపి తగు
విధమున నుపయోగించు శక్తి ప్రపంచమున నిపుడు
లేదు. కాన నిది నడ్డులేక ప్రవహించి ప్రళయము
దెచ్చిపెట్టునటులలో సందియములేదు. (చ.రా.)

పబోధము

ఆంధ్రదేశము నీదు దేశము
ఆంధ్రప్రజలే నీకటుంబము
ఆంధ్రభాషయే నీదుజీవము
ఆలకించోయీ !
భారతీయుల పూర్వభాగ్యము
భారతీయుల శౌర్యరక్తము
భారతీయుల మేటిబిరుదులు
భగ్గుమయ్యాయి !
రాజసింహ ప్రతాపసింహులు
రాజ పుస్తోరాజుగాగల
రాజలెల్ల స్వతంత్రమునకై
నాజగూరిగి !

శ్రీమతి సమయమంత్రి రాజ్యలక్ష్మిగారు

దేశభాగ్యము కొల్లబోవగ
దేశమాల కృశించుచున్నది
అశపడదా నీసహాయము
లేశమునకై నన్.
తెల్లుదేశపు మేటిశౌర్యము
తెల్లుదేశపు స్వేచ్ఛభావము
తెల్లురక్తము నీదుయెడలో
మెలగుతుండోయీ !
లేనవోయీ ! చేతిగాదను
భావమునబడి నిద్రబోవక
సేవజేయుము నీదుయనుజల
భావిభాగ్యముకై .

శారద లేఖలు

సాభాగ్యవతికి కల్పలతకు:

నచ్చెలీ! “స్త్రీస్వాతంత్ర్యము కూడదు” అను వ్యాసమును చదివినపిమ్మట “యిది స్త్రీలచే వ్రాయబడినదై యుండునా”, అని నేనుగూడ నీవలెనే శంకించితిని. కాని ఆ వ్యాసము చివరను రచయితలనామములు స్పష్టముగా వ్రాయబడియున్నప్పుడు మన మట్లు సంశయించుట అవివేకముగదా! కావున ఆవ్యాసము స్త్రీలచే వ్రాయబడుట సత్యమే. కాని ఆసోదరీమణులు మాత్రము స్త్రీల కష్టనిష్ఠురములను లేకమైనను చవి చూచి యెఱుగని మహా భాగ్యశాలినులై యుందురని మాత్రము నాకు దోచుచున్నది. మన యాంధ్ర నారీత్నములలో నిట్టి యదృష్టవతులైన నారీమణు లిరువురైన నుండి నందులకు మన మెంతయు సంతసింపవలసి యున్నది. ఈ సోదరీమణులు వర్ణాంతర వివాహములు, స్త్రీవారసత్వపుహక్కులు, దేశసేవ, ఉన్నతవిద్య, వోటింగుహక్కులు, మున్నగు విషయములు పురస్కరించుకొని ప్రస్తుతము వీని విషయమై దేశమున జరుగుచున్న ప్రయత్నములను చూచి యివి యన్నియు స్త్రీలకు సమకూడినటులే, సమకూడిన స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యము వచ్చినటులే మహానర్థక మనుకొని దీర్ఘ వ్యాసము వ్రాసినారు. ఈ అలజడికంతయు కారణము

వర్ణాంతర వివాహములను గుఱించియు, స్త్రీపురుష సమానహక్కులను గుఱించియు భారతశాసనపథలో ప్రతిపాదించబడనున్న భగవాన్ దాసుగారియొక్కయు దేశముఖు గారియొక్కయు బిల్లులే.

వర్ణాంతరవివాహము లెంతమాత్రము పనికిరావనియు నిట్టి వివాహములు చేసికొనిన వారు సుఖపడలేదనియు, ఇవి పురుషులకు జెల్లునేమో కాని అబలలమగు మన కెన్నడును తలంచరానివనియు వీరి వాదన. వర్ణాంతర వివాహములు పనికిరాదనిన అనవచ్చును. వీనికి కారణములు పెక్కులున్నవి. కాని యిట్టి పెండ్లిచేసికొనిన వారు సుఖపడలేదనుట నాకొకకారణముగా కాన్పించుటలేదు. ఏలనన కులగోత్రములు చక్కగా పరిశీలింపబడి చేయబడిన దంపతులలోగూడ సుఖపడని వారెందరో యున్నారు. మఱియు వర్ణాంతరవివాహము పురుషులకు జెల్లునేమో కాని స్త్రీలకు జెల్లదనుట యేమో నాకర్థమగుటలేదు. పురుషులకు జెల్లినను పురుషులు పురుషులనే వివాహమాడదు గదా! వర్ణాంతరవివాహమున కర్హతగల యొక పురుషు డట్టి అర్హతలేని యొక స్త్రీని వివాహమాడియేయలేని చెల్లుబడిని చూపవలయును. అట్టిచో నిట్టి వివాహములు పురుషులకు తగును

స్త్రీలకు తగదు అనిన యెట్లు పాసగును? ఈ వర్ణాంతర వివాహము లుచితముగాదనుటకు పశుపక్ష్యాదులలో నిట్టివి జాతిసంబంధములు లేవని వీరుదాహరణ చూపిరి కాని పశుపక్ష్యాదులలో బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య తూద్రాది విభేదములుండినగదా యివి కులముల ప్రకారము సంబంధములు కలిగి యున్నవని చెప్పటకు? ఆవిధముగా చూచినచో మానవులు మానవులనే వివాహమాచుచున్నారు గాన వర్ణాంతరవివాహములు గూడ సజాతిసంబంధములే యని వర్ణాంతర వివాహవాదులు సమర్థింపవచ్చును గదా! కాన వర్ణాంతర వివాహములవలన భార్యా భర్తలలో నైకమత్యము చెడడి పరిస్థితులనేకములు కలవు. వాని నుదాహరించి యిట్టి వివాహము లుచితముగాదనిన వారి వాదన కొంతవఱకు సమంజసముగా నుండేది.

ఇక పితౄర్హితపు ఆస్తిలో కొమార్తెలకు గూడ కొమారులతోబాటు సమాన వాటా లేర్పడువిషయమై వీరు తీవ్రమగు నసమ్మతిని దెలుపుచున్నారు. ఇందువలన స్త్రీలకు పుట్టిళ్లుబుగ్గపోవునని వీరి యభిప్రాయము. వీరి దృష్టిలో తండ్రి ఆస్తిలో భాగములు పంచుకొనిపోవు కొమార్తెలెల్లరు పుట్టినిండ్లను ధ్వంసముచేసిపోవు వారనియు వచ్చెడికోడండ్రెల్ల రెట్టియాస్తిని తీసికొనిరాని దరిద్రురాండ్రనియు తేలుచున్నది. ఒక యింటి కొమార్తె లొకయింటి కోడండ్రుగ నున్న నొకయింటికోడండ్రొక

యింటి కొమార్తెలై యుండుట విధియై యున్నప్పుడు శాసనమువచ్చినచో పితౄర్హితపు ఆస్తి హక్కులందఱికి వచ్చునుగాని కొందఱి నెట్లు విడిచిపెట్టును? ఇంటికి వచ్చెడి కోడండ్రును యింటినుండి వెడలెడి కొమార్తెలును ప్రతియింటను సామాన్యముగా నుండియే యుందురుగదా. కొమార్తెలకు భాగార్హత కలుగుటచే అన్నదమ్ముల భాగములు చిన్నవగునని వీరు జాలిపడుచున్నారు. కాని తండ్రి సంపాదించిన యావదాస్తిని పుష్కలముగా పంచుకొని ఆతండ్రి కడుపుననే బుట్టినప్పటికి స్త్రీయన్నకారణమున ఆమె పేదరాలైనను, బిడ్డలుగలదైనను, ఆర్జనాపరుడగు భర్తగలది కాకపోయినను, విగతభర్తృకయైనను, నామెకు వీసమెత్తుసామ్మును ముట్టజెప్పక నిర్మొగమోటముగ ప్రవర్తించు సోదరులనుగూర్చి వీరు యోచించుటలేదు. అందువలన స్త్రీలకు గలుగుచున్న కష్టనష్టములనుగూర్చి వీరికి జాలియేలేదు? “మనంపాదంబెట్టిన వేళ మంచిదై మన భర్తలు ఆదృష్టవంతులై సంపాదించవలెను. ఆవిధముగా మనము స్వార్థితపు ఆస్తిని సంపాదించుకొనవలెనని కొరుకొనుట మంచిది” అని వీరు స్త్రీలకు సలహా యిచ్చుచున్నారు. ఈకోరిక ప్రతిస్త్రీకి యుండనేయున్నది. కాని సఫలమగుటలోనే యున్నది న్యత్యాసము. మఱియు అందఱు స్త్రీలకు పాదంబెట్టినవేళ మంచిదేయగుచో అందఱు స్త్రీలకు స్వార్థితపుఆస్తిని సంపాదించగల భర్తయుండుచో యేస్త్రీల కనలు

భాగ్యార్థం తయేవలదు. కాని లోకములోని స్త్రీలందఱు సంపాదనగల భర్తలుగల వారేనా? అందఱు భర్తలుగల పుణ్యవతులేనా? కాదుగదా అట్టి సందర్భములలో స్త్రీలకిట్టి ఆర్థిక శాకర్యము లేర్పడినచో వారి సీతి దుఃఖభాజనముకాకుండును గదా.

నిజ మాలోచించినచో మన హిందూ స్త్రీల బానిసత్వమునకు మరల సాంఘిక కట్టుబాటు లేవియు ముఖ్య కారణములు కావు. ఆర్థికోపపత్తి లేకపోవుటయే ముఖ్య కారణము. ఈ దుస్థితి యుగయుగములుగ స్త్రీనివట్టి వీడించుచున్నది. లోకములో డబ్బుతో నక్కరలేని మానవులుండురా? పసిబిడ్డకుగూడ పైసతో పనియే యున్నది. అందులో సమస్త క్రయవిక్రయ వ్యవహారములు ద్రవ్యములతోనే జరుగవలసిన యీ దినములలో ద్రవ్యముతో ప్రతిమనిషికిని అవసరమే. కాని స్త్రీ దీనికెడగా చేయబడినది. ఇది సామాన్యమైన శిక్షయూ? స్త్రీకి మాత్రము డబ్బుతో నక్కరయుండదా? స్త్రీగూడ మానవమాత్రురాలేగదా. ఒక కాయనో పువ్వునో కొనవలయునని, చీరెనో రవికనో కొనుక్కొనవలయునని, బిడ్డల కేమైనకొని పెట్టవలెనని, దానమో ధర్మమో చేయవలెనని, పెద్దతనము వచ్చినచో తీరమో సార్థిమో పోవలయునని యేదేని మానవసహజమైన అభిలాష స్త్రీలను ప్రేరేపింపవచ్చును గదా. సాంతమగు ధనము లేకున్న నివి చేకూరుటెట్లు? భర్తలు గాని పుత్రులుగాని స్త్రీల యవసరము

గురైతిగి ధనము నిత్తురా? తనవద్దనున్న ధనమువలె యితరుల యనుగ్రహముపై వచ్చెడి సొమ్ము వినియోగపడునా? మా యింటిపొరుగున నొకరున్నారు. ఆ యిల్లా లికి దాదాపు యేబదిదేండ్లున్నవనుకొందును. ఏ నలుబదిదేండ్లునుండియో కాపురము చేయుచున్నది. కొడుకులు, కూతుండ్రు, మనుమలు, మనుమరాండ్రు, దుర్యోధన సంపత్తి. కాని ఆ యింటియామె వారెల్లరకు ఊడిగము చేయుటకుతప్ప మిగిలిన దుకు కొరగాదు. ఆమె పెనిమిటి డెబ్బదన పడిలో వృద్ధుడు. మొలలో బల్లెమంత తాళపు చెవిగట్టుకొని యామె కొక పైనయైన చేతబెట్టక కాల్చుక తినును. తుట్టతుదకు వడ్లదంపిన చిట్టుపొట్టు నూకనుచ్చు గూడ స్వయముగా నమ్మి బొడ్డన పెట్టుకొనును. వాకిలియూడ్చు పని మనిషి రెండు పూటల అన్నము పెట్టించుకొని నెల కాగానే రెండు రూపాయలు తక్కిమని చేతిలో వేయించుకొనిపోవును కాని సహధర్మిణీయైన యీ ఆ జన్మదాసీకి కానీక గతిలేదు. అంతవఱ కెందుకు. నవనాగరకులై మా సమాజసభ్యరాండ్రలో కొంతమంది నెల కొక పావలా బేడ యివ్వ జాలక రాజీనామా పెట్టగా “యేమి మీరు డబ్బులేనివారుకూడా కాదే యీ రాజీనామా లేమి”టనగా “మా మగవారీయ నవ్వడు మేమేమి చేయమండీ” అని సిగ్గుతో చెప్పలేక చెప్పిరి. ఈవిధముగా రాగి డబ్బుకు గతిలేక స్త్రీ లెందరో అల్లాడు

చుండ మన సోదరీమణులు మన స్త్రీలకు ఆస్తి అధికారములు వలదనుచు సొంత సంపాదనా సామర్థ్యము, వారసత్వాధికారములు మున్నగు సర్వసౌకర్యములు గలిగియున్న పురుషులయెడనే అభిమానము వహించుట, కలిగినప్పు కలిగినప్పుకే పెట్టినదను సామ్యముగానున్నది. మన దేశములో స్త్రీలు సొంతముగా ధనార్జనచేయు పద్ధతి లేదు. అనేక కారణములచేత వారి కట్టియవకాశముగూడ లేకున్నది. ఇట్టి పరిస్థితులలో ఇటు పిత్రాధిపతి ఆస్తినుండియో అటు భర్తాధిపతి ఆస్తినుండియో కొంత సామ్య సమకూడెడి అవకాశములేర్పడుట స్త్రీ సంఘమునకు శ్రేయస్కరమే గాని అపాయకరము గాదు.

నేను కొమార్తెలుగల దండ్రులు అల్లుండకిచ్చెడి కట్నమైనను కొమార్తెల వివాహము గొంతుమీది కత్తివంటి బలవంతపు ప్రాణాంతకపు విషయమగుటచేత విధిలేక యిచ్చుచున్నారేగాని బుద్ధిపూర్వకముగను ప్రేమాతిశయముచేతను నే మాత్రముగాదు. ఈ కట్నములు లేకనే కొమార్తెలకు మంచి వరులు లభించు నవకాశమున్నచో నొక్క తండ్రియైనను వేయి రూపాయలు కాదు గదా వందరూపాయలైనను నీయడు. ఆ కట్నములవల్లనైనను కొమార్తెకు లాభించు నదేమియులేదు. తండ్రి యిచ్చుచున్నాడు. పెనిమిటి తీసికొనిపోవుచున్నాడు. వధువున కిందువల్ల ఫలిత మేమియులేదు సరి గదా ఆ కట్న

ములోనే కొంచెమైన తగ్గినచో బాధింపబడుటకు మాత్రము యీపిల్ల గురియగుచున్నది.

ఈ సందర్భమున మొన్న మొన్న జరిగిన విషయ మొకటి జ్ఞాపకము వచ్చుచున్నది. కట్నము లాంధ్రనములు అత్తలాడు బిడ్డల నడుతులు వగైరాలన్నిటికి కలిసి మొత్తము పడునారు వందలకు బేరమట! వివాహ సమయమున కన్యాదాతవల్ల వానిలో నే నూరు రూప్యములో కొఱయైనవట. పుట్టకనో గిట్టకనో ఆ నూరురూపాయలు పిల్ల అత్తవారింటికి వెళ్లువలకు తీర్చబడనేలేదు. ఇక పిల్ల అత్తింట అడుగుపెట్టినది మొదలు అత్త లాడుబిడ్డలు, పెనిమిటి, అందఱు ఏకమై ఆ తండ్రి యాయవలసిన డబ్బు కొఱ కీ పిల్ల నొకటే సాధింపు, వేధింపు, ఆమె తల్లి, దండ్రుల నొకటే తిట్టిపోయుట. ఈ నిరంతరవేదనను ఆ బాల యెట్లు భరింపగలదు? రెండేండ్లు కాపురము చేసినది. ఈ అత్తింటి బాధలకు లోలోన దిగులుపడి క్రుంగి కృశించి రోగమున పడినది. తలి దండ్రుల కీ సమాచారము తెలిసి కొమార్తెను పంపమని యడిగిరట. లోగడ బాకీ వడ్డీ అసలు ఫాయిదాలతో చెల్లించిన గాని మీ కొమార్తెను పంపమనిరట. కడుపు తీవ్రచే నల్లాడుచున్న ఆ గృహస్థుడు మిగిలిన యే పాలపుడక్క నమ్మి తెచ్చినాడో! వారు కోరినన్ని రూపాయలు తెచ్చిపోసి అస్తి పంజరమువలెనున్న కొమార్తెను యింటికి తీసికొనిపోయినాడట. అంతే. రెండేండ్లు

ఇక వర్షంబాధ ఉండదు.
వర్షములో న్యేచ్ఛగా తిరుగుటకు కొత్తగా చేయబడిన దుస్తులు.

అష్టకష్టములువడి యింటికి వచ్చిన విడ్డూరు
ఆ తల్లిదండ్రులు తోడబుట్టినవారు అందఱు
కన్నులతో చూచుకొనినారో లేదో, తీసి
కొని వెళ్లిన మూడవనాడే ఆమె విగతజీవ
యైనదట. ఇక వైద్య సేవ కవకాశమెక్కడ?
కట్నములవలన నెందరో యువతు లిట్లు
బలవన్మరణమునకుపాలై పశించుచున్నారు
గాని కట్నపు సామును భార్య భర్త
లిరువు రేకమై యమ్మి సాము చేసికొను
లెక్కడను కన్పించదు.

ఉప్పుతవిద్య నభ్యసించుట, ఉద్యోగ
ములు నేయుట, ఉపన్యాసము లిచ్చుట
హైదవస్త్రీల కన్వర్తమైన పనియనియు,
పూర్వపుస్త్రీ లిట్లు చేసియుండలేదనియు
వీరు చెప్పుచున్నారు. కాని వేదకాలము
నుండియు స్త్రీలు విద్యావతులైయున్నట్లు
దృష్టాంతము లెన్నియో గలవు. ద్రౌపది
యెంత విద్యావతియైనది భారతములో
నామె గాథకు సంబంధించిన ప్రతి యక్కర
మును చెప్పుచునేయున్నది. కారవసభలో
తాను పరాధవింపబడిన సందర్భమున
ద్రౌపది వేసిన ప్రశ్నలు వేయి యుపన్యాస
ముల పట్టు గాదా? విదుర భీష్మాది ధర్మజ్ఞు
లెల్ల రామను ప్రశ్నించి గాదా? విరాట
సభలో నామె యెట్టి యుపన్యాసము
చెరిగెనో రాయబార సందర్భము కృష్ణుని
కెట్టి సందేశ మొసగెనో, పాండవుల నెట్లు
యుద్ధమునకు బురికొల్పెనో, భారతము
చదివినవా రెల్లరకు తెలియుచున్నది గదా.
రావణ యుద్ధమునకు భారతయుద్ధమునకు

స్త్రీలే కారణభూతులై యుండ పూర్వపుస్త్రీ
లిట్టి వెలుగరనుట యెట్లు?

కేవలము లౌకికములందేగాక పారమార్థిక
ములందును స్త్రీలు ప్రజ్ఞాభ్యుదయి యుండి
రనుటకు జనకమహారాజు సభలో స్త్రీలు
గావించిన బ్రహ్మవాదము తార్కాణ గదా.
ఈవిధముగ ప్రాచీననారీమణులు యుగయుగ
ములకుపూర్వమే లౌకిక పారమార్థికాది
సమస్త విద్యలయందు కుశలలై యున్నారు.
ఈసందర్భమున వీరు ప్లాటుసారము పై కెక్కి
యుపన్యసించుస్త్రీలను వర్ణించిన తీరత్యంత
జగుప్సాకరముగ నున్నది. ప్రాచీనహైదవ
నారీధర్మమును స్త్రీలు తుచా లేవుకుండ
అనుష్ఠించవలెనని నొక్కివక్కాణించుచున్న
యీ సోదరీమణులిట్టి నిర్లజ్జాకరమును వర్ణన
నెటులవ్రాసిరో! ఇది ఆర్యమహిళాధర్మ
మగునా?

మన హిందూకుటుంబములలో ప్రతివిష
యమునందు పురుషుడే అధికారిగను స్త్రీలు
వారి ఆజ్ఞాశిక్షలోనై వర్తించు సహధర్మ
చారిణులుగను నుండుట అ నా ది ను ం డి
యిప్పటివఱకు జరుగుచున్న పద్ధతి. కావున
ప్రతిస్త్రీయు పెనిమిటి యిష్టప్రకారము
వర్తించుటయు, వారికి యిష్టమగు పదార్థ
ములను, వా కచ్చేరివేళకే తయారొనర్చు
టయు వారు భుజించినతరువాతనే భుజించు
టయు స్థిరమైన నాచారముగా నున్నది.
ధనికులుగాని పేదలుగాని అగ్రవర్ణులు
గాని హీనవర్ణులుగాని సమస్త హిందూ
కుటుంబములలోను నిదియే పరిపాటి. ఇందు

లకు వ్యతిరేకముగా నూటికోటికి యొకస్త్రీ ప్రవర్తించినచో నామె లోకదూషితయగు చున్నది. నిజమట్లుండ, స్త్రీయే సుఖశాని యనియు, సర్వస్వతంత్ర సమస్త సుఖోప భోగముల సనుభవించునదనియు, పురుషుడు వేళకు సరియైనభోజనమైన లేక ఏ కాటో మావో తినిపోయి నాకరీచేసి అధికారులచే సర్వదా వారికి బానిసీడై నానామాటలు పడి డబ్బుగడించి భార్యకు సమర్పించు కష్ట జీవితమనియు వీరు వ్రాసినారు. పురుషుడు సర్వస్వతంత్రుడు. నాకరీ చేయుచున్నను అతడు అధికారికి బానిసగాడు. డబ్బు సంపాదించి పెట్టుచున్నను అతడు భార్యకు బానిస గాడు, వీలసన తనకు సమ్మతిలేనప్పు డాతడి యిరువురితోను సంబంధము నదులుకొని స్వేచ్ఛగా వర్తింపగలడు. స్త్రీ యిట్టి స్వతంత్ర జీవితమగునా? స్త్రీలు ధరించుచీరలు రవి కలు సొమ్ములు మున్నగునవియైనను పురు షుడు తమయిష్టప్రకారము తెచ్చియిచ్చినవే గదా! అతడు తెచ్చియాయనపుడు స్త్రీ యేమియు చేయజాలదుగదా. పాపమీ సోదరీమణులిరువురు మగవానికేమున్నది నగలా గుడ్డలా అని జాలినడుచున్నారు. కాని భార్యలకు నగలు చీరలు తెచ్చువారు వీరేగదా. తమకుగూడ కావలసినచో మరి రెండు హెచ్చుగా తెచ్చుకొన నకాదనువా రెవరు?

స్త్రీయొక్క సర్వసౌఖ్యములు పురుషుని యిచ్ఛాధీనమైయున్నవి కాని స్త్రీ యిచ్ఛా ధీనమై లేవు. “స్నేహితులయిల్లకని, బంధు

పులగృహలోకని, భజనసమాజాలకని, సినీ మాలకని, మీటింగులకని, పేరంటాలకని కొంపలు తాళాలుబిగించి యిచ్చవచ్చినట్లు సంచరించుచున్నారని స్త్రీలనుగూర్చి వీరు మరొకఅరోపణ గావించినారు. కాని యిది విశ్వసింపదగిన మాటగాదు. ఎవరో ఒక రిద్దలు బయటికిపోగల నవకాళముగలవారు. తమభర్తల కిష్టమైనవారు ఎచ్చటికైన వెళ్లు చున్నను, అది స్త్రీయందలి కంతకుచుట్టి పెట్టవలసిన స్వాతంత్ర్యముగాదు.

గృహిణియగుస్త్రీకి భర్తకు సమ్మత మైనను యిలువెడలరాని పరిస్థితులనేక ములు గలవు. గృహకృత్యములేమీ, గర్భ భారణ శకుపోషణాది పరిస్థితులేమీ, బంధు మిత్ర అతిథి అభ్యాగతీత్యాది గృహగతుల సన్మాన సుందర్యములేమీ, రోగగ్రస్తురాలైన వారి ఉపచర్యాదికములేమీ, పండుగపబ్బము లేమీ, పనిపాటలవారి చేపములు చేయించు లేమీ, ఇన్నియు స్త్రీమీదనే నిర్భరపడి యున్నవిగదా. ఈపరిస్థితులలో నేయిల్లాలికి యూరుపట్టుకొని తిరుగుటకు వీలగును? మగకు సమ్మతించినను నామె కింటిలోని కాలు వీధిలోపెట్టుటకు వీలున్నదా? ఎవరి నిర్బంధము వలదు గృహిణి నావరించిన కార్యకలాపమేచాలును ఆమెను యింటిలో కట్టిపెట్టుటకు. ఇన్నియు చక్కపెట్టుకొని యే పేరంటమునకై పోవుదమనిన పోనీ యని పురుషులెందరు! ఒక విద్యాధికు డున్నాడు. వివాహమైన నాల్గునెలలకే తల్లిచాలుబిడ్డను, రజస్వలకానిదానిని తన

భర్తృత్వాధికార బలిమిని తీసికొనిపోయి యింట బంధించినాడు. ఆగృహము పాతాళ గర్భమే. ఆ పాతాళలోకములో ఆమెగృహ కృత్యములు నిర్వహించుచు ఒంటరిగా మనలుచుండవలెను. దాదాపు పదేండ్లయినది. ఆమెను తనయింటికి తీసికొనివచ్చి మరల పుట్టినింటిమొగము చూపలేదు. అతడటకేని పోవుచున్న ఆలోపలింటికి తాళము. ఆమె ఆయింటిలో బందీ. అతడు నిర్వాసిపారిగాడు. నిర్ధనుడుగాడు. మంచి గడనగలవాడు. మేడలు మిడ్డెలు, కారు, గ్రామాఫోను, పెట్రోమాక్యులెట్లు—ఒక టేమి సమస్తనాగరిక సుఖపరికరములకాగృహము నిలయము. కాని వాని యనుభవ మంతయు నాతనికొక్కనికే, ఆసహధర్మిణి కందులో పాలులేదు.

మొన్న మొన్న నే మాబంధువులలో నొకరి కొమార్తె చనిపోయినదని చూడబోయినది. ఏమిచెప్పుదు నా ఖోళ! పాపము తల్లి తోబుట్టువులు, అమ్మ పినతల్లియెందరో బంధు జనమున్నారు. వారిలో నొక్కరైన నామె వియోగమున కేడ్చినవారు లేరు. అందఱు ఆమెపడిన పాటనుతలంచి యేడ్చువారే. చిడ్డనుచూచి యేడేండ్లయినదని యేడ్చువారు కొందఱు, మూడేండ్లయినదని యేడ్చువారు కొందఱు, ఒకటేగోల. గ్రామాంతరమున నున్నవారిమాట సరియే ఆమె కాపురమున్న యింటికి నిరుగుపొరుగులనున్నవారే ఆమెను చూచి యెఱుగరట. ఆమె చనిపోయిన వెనుక వీధిలోబెట్టి నీళ్లుపోయుచుండ ఈ

యింటిలో స్త్రీయుండెనా? అని యెల్ల రాశ్చర్య మగునైరట. ఈవిధముగా ననేక మంది స్త్రీ లిప్పటికిని భర్తృనిర్బంధమునకు లోనై క్రుంగి కృశించి విగతజీవులగుచుండ స్త్రీ జన్మయే యత్యుష్టమైనదనియు పురుష జన్మయే పాపిష్టిదనియు పురుషులకున్న కష్టములు స్త్రీలకు లేనేలేవనియు వీరెల్లు వ్రాయగలిగిరో నాకు దోచుటలేదు.

స్త్రీల వోటింగుహక్కునుగుఱించిగూడ వీరు ప్రస్తావించినారు. ఈవోటింగధికారము స్త్రీలకంతమాత్ర ముండకూడదనియు నిది భార్యా భర్తలమధ్య వైమనస్యములకు కారణమగుననియు “పెనిమిటి చిడ్డలు వల్ల గాఢంబూడింపే యే సాహెబుగారికో నీటు యివ్వడానికి స్త్రీ వెళ్లుననియు” వీరు వ్రాసినారు. ఎంతమాట! మనదేశమున మాంటు షర్టు సంస్కరణములు వచ్చినదిమొదలు స్త్రీలు వోటింగధికారమును వినియోగించుచునే యున్నారు. స్త్రీవోటరులలో చాల మంది తరుయింటికి పెద్దగానున్న పురుషుని యనుమతివకారము వోటుల నిచ్చుచున్నారని వినుచున్నాము. కాని సాహెబులకిచ్చి వచ్చుచున్నారనుమాట వినియుండలేదు. అట్టివో స్త్రీ వోటరులనెల్ల నొక్కమృగి కిట్టగట్టి యిట్టిదుర్జాతికిచేర్చుట సోదరీమణులెల్లు సాహసించిరో తెల్లము కాకున్నది.

ఆరంభమునుండి ఈవ్యాసము స్త్రీలచే వ్రాయబడినదేయైనను యెల్లెడల పురుషుల యొడ కారుణ్యమును స్త్రీలయొడ కాకిన్యమును జూపబడుచు వ్రాయబడియున్నను,

కట్టకడపట స్త్రీ సహజమైన మార్గవమును, జాత్యభిమానమును చూపకుండ నుండలేక పోయినారు. వితంతువివాహములును స్త్రీల మనోవృత్తి హక్కులును అత్యవసరములని వ్రాయుటయే గాక హిందూసంఘమున నెప్పుడునులేని భర్తృపరిత్యక్తల వివాహముల గూడ నావశ్యకములనిగూడ వ్రాసినారు. మఱియు ప్రస్తుతకాలమున వార్తాపత్రికలలో ప్రచురితములగుచున్న చిత్తరువులను తప్పక నిరసింపవలెనని వ్రాసినారు. ఇందులకీ సోదరీత్నములనెంతయు సభినందించుచున్నాను.

కల్పలతా! ప్రస్తుతకాలమున భారత నారీమణుల గణ్యత కొలవడిపోవుచున్నదను గాఢతర సంతాపముచే సోదరీమణులు లిట్టి దీర్ఘ వ్యాసమును వ్రాసియుందురు. ఎట్టిపరిస్థితులలోను అట్టి గణ్యతను నిలుపుకొనవలసిన బాధ్యత ప్రతిహిందూస్త్రీపై నున్నదని నేనును నొక్కవక్కాణింతును. కాని

ఏరి విమర్శనానైఖరి ఒక్కొక్కచో స్త్రీలు వట్టి పనికిమాలినవారను సపోహ కెడమిచ్చు నటులుండుటచే సత్యము వెల్లడించుటకై యంతగా వ్రాసితిని.

స్త్రీలు కోడటచేనేమి ప్రభుత్వమొనగుటచేనేమి, స్త్రీలకు క్రొత్తక్రొత్త అధికారములు చేసూరుచున్నమాట వాస్తవమే. వానికి అలజడిజెంది నిరాకరించుటలో వివేకములేదు. వానిని వశపఱచుకొని యుక్తవిధమున స్త్రీల మర్యాదకెట్టి భంగము లేకుండ వినియోగించుటలోనే గౌరవము గలదు. ఈసందర్భమున సెప్టెంబరునెల గృహలక్ష్మి సంపాదకీయవ్యాసమున చెప్పినటుల అనుకరణములేక అవశ్యకములగు వానికే స్త్రీలు ప్రయత్నించిన ప్రాచీనగౌరవము నిలుపుకొందురు.

భావపురి

మిత్రురాలు,

1-10-36

చారద.

డోంగ్రే బొలా మృతము

బలహీనమైన బిడ్డలకు పుష్టి
యున్ను, బలమున్ను, ఆరో
గ్యము నిచ్చును. అన్నిస్థల
ములందు దొరకును.

మద్రాస్ ఏజంటు

ఎ. పి. పరేఖ

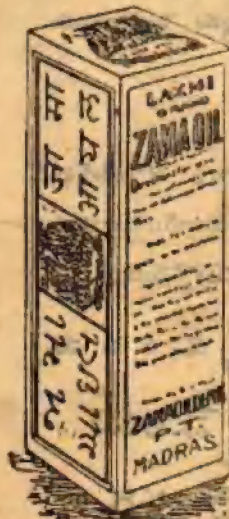
268-చైనాబాదురోడ్డు

మద్రాసు.

ప్రాప్తయిటద్ద:- కె. టి. డోంగ్రే అండ్ కంపెని-బాంబాయి 4

జామా తైలము

ఏజంటు కావలెను

తలనొప్పి, యిక్ష్మయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట
వంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక శుభములో
పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామా తైలము” నకు
సమమగు మందు వేరేదియు లేకు. చాలా యోగ్యతా
పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూచుడు

అమర్ చెందు, శోభా చెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్
మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారములు.

నెం. 63, నైసర్పనాయని వీధి, మద్రాసు

చర్మము శుభ్రపరచుటే గాదు
మెలుగు కూడ కలిగించును.

వాగరిక గృహములందు మైసూరు శాండిల్ వుడ్ సబ్బులనికే స్నానము చేయుట
జరుగదు. సువాసనతో గూడిన ఈ సబ్బుయగుట ఆరోగ్యము పెంపొందించు
శుభ్రతను గలించుటేగాక, ఒకటి వన్నెకు మెలుగుచెప్పును.

నేటినుండి మైసూరు శాండిల్ వుడ్
సబ్బు నుపయోగించుటకు
నిర్ణయించుకొనుము.

అన్ని చోట్ల దొరకును.

గవర్న మెంటు
సోప్ ఫ్యాక్టరీ

బెంగళూరు.

మా న వ ప రిణా మ ము

శ్రీమతి తాడి నాగమ్మగారు

ఈ మహావిశ్వములోనున్న సకల చరాచరములందును మానవుని విజ్ఞానపరిణామము బహు చిత్రాతిచిత్రవిచిత్ర విషమ సంఘటనల పూరితమైయున్నది. మానవునికి కలుగని సంశయముగాని తీరిన ఆశగాని లేదు. వానికి తట్టని ఆలోచనలుగాని పుట్టని కోర్కెలుగాని లేవు. ఆదియుగములందు అతడు ఆరాధించని దేవతగాని పూజ చేయని ప్రకృతిగాని లేదు. ఆధునిక యుగములందు అతడు నమ్మలేని దేవుడుగాని నాశముచేయని ప్రకృతిగాని లేదు. పూర్వ కాలపు మానవుడు డన్నిటిని నమ్మినాడు. నవీనకాలపు మనుష్యుడు దేనిని నమ్మడు. వానికి విననదంతయు సత్యము, కనినదంతయు పవిత్రము. వీరికి విననదంతయు కల్ల, కనినదంతయు కృత్రిమము. అప్పటి మానవుని ముఖ్యోపాయము ముక్తి. ఇప్పటి మానవుని నిత్యావస్థయు భుక్తి. ముక్తిని దృష్టియందుంచుకొనియే యాతడు సమస్తమును చేయుచుండువాడు. భుక్తిని దృష్టియందుంచుకొనియే యాతడు సర్వమును చేయుచున్నాడు. ముక్తికొరకై యాతడు శక్తినిసంతయును ధారవోసినాడు. భుక్తికొరకై యాతడు యుక్తినిసంతయు నేకరువు

జెట్టుచున్నాడు. ముక్తిని సంపాదించుకొనుటకై అనాటిమానవులు తీర్థయాత్రలు చేసినారు. భుక్తిని సంపాదించుకొనుటకై ఈనాటి మానవులు దండయాత్రలు సాగించుచున్నారు. ఆదియుగములందు యువాన్ చ్వాంగ్ మొదలగు చైనాదేశీయులు ఘోరాటవీపరివృతమగు పర్వతములనుదాటి హిందూదేశమునకు వచ్చుట ముక్తికొరకు. ఆధునికయుగములందు ఆంగ్లేయులు మొదలగువారు భయంకర శుశానులకు నిలయమగు మహాసముద్రములను దాటి వచ్చుట భుక్తికొరకు. ఆ కాలమందు అశోకమహాచక్రవర్తి తనవారినిసింహాశ దీపులకు పంపుటకు కారణము ముక్తిమార్గము వ్యాపింపజేయుటకు. ఈ కాలమందు ఎలిజబెత్తుమహారాణి తనవానిని తూర్పుఇండియా దీవులకు పంపుటకు కారణము భుక్తిని ప్రోగుచేసికొనుటకు. ఆనాడు రాజ్యము పేరున మతము వ్యాప్తము కాబడినది. ఈనాడు మతముపేరున రాజ్యము విస్తృతము చేయబడుచున్నది. అప్పటివారికి ఆముష్మికపు చింతలుమెండు. ఇప్పటివారికి ఐహికవాంఛలు నిండు.

కేవలము ఆముష్మికమునకై ఐహికమును వారు గోల్పోయిరి. కేవలము ఐహికమునకై ఆముష్మికమును వీరు గోల్పోవుచున్నారు. వారికి రాజు దైవ స్వరూపుడు. వీరికి దానవస్వరూపుడు. వారికి ప్రభుత్వ నీతినియములపై ఎక్కువ ప్రీతి. వీరికి ఎక్కువ భీతి. రాజశాసనములు వారిని సక్రమమార్గమున నడిపించినవి. వీరిని విప్లవ మార్గములు త్రొక్కించినవి. వినయము ఆనాడు పేరుదెచ్చినది. విప్లవము ఈనాడు కీర్తిని దెచ్చుచున్నది. విప్లవముల మూలముననే ఆ కాలపు ప్రజలు తమకోర్కెలు నెరవేర్చుకొనగలిగిరి. విప్లవముల మూలముననే ఈ కాలపుమనుష్యులు తమఆశయముల నెరవేర్చుకొనుచున్నారు.

విప్లవములకు రోజులవి. విప్లవములకు దినములవి. అప్పటిజీవితము నవరసభరితమైనది. ఇప్పటిజీవితము అప్రకృష్టమయమైనది. శక్తిపై నాధారపడి జయముపొందుట ఆనాటిధర్మము. యుక్తిపై నాధారపడి విజయముగొనుట ఈనాటిమర్మము. పూర్వ కాలపు మతములు మస్కరమయములు. నవీనకాలపుసత్రములు తస్కరమయములు. విషయమెంత దురవగ్రాహ్యమైన అప్పటివారికి భక్తి అంత ఎక్కువ. ఇప్పటివారికి విరక్తి అంతఎక్కువ.

కులధర్మములు వారికిముఖ్యము. పార్వీధర్మములు వీరికిముఖ్యము. కులధర్మము నుల్లంఘించినవారికి ఆ కాలమందు ప్రత్యక్షముగశిక్షించి పరోక్షమున బుద్ధిగరపిరి. పార్వీ

ధర్మముల నుల్లంఘించినవారిని ఈకాలమందు పరోక్షమున దిట్టుచు ప్రత్యక్షముగ పొగడుచున్నారు. మతములనుండి ఆనాడుశాసనములు వెలువడినవి. మందిరములనుండి ఈనాడు శాసనములు వెలువడుచున్నవి. పుట్టు ప్రతిశాసనము తమయొక్క ప్రతిభాభివృద్ధికేయని అప్పటివారి తలంపు. చేయు ప్రతిశాసనము తమయొక్క స్వేచ్ఛ సరికట్టుటకేయని ఇప్పటివారి కనరింపు. తమ పూర్వులు తమకంటె గొప్పవారని ఆ కాలపుమనుష్యులు నితమునమ్మిరి. తమ పూర్వులు తమకంటె ఛాందసులని ఈ కాలపువారు సతతము సణగుచుందురు. సనాతనమైన ప్రతివిషయముపై వారికి ఆసక్తిమెండు. నవీనమైన విషయములన్నిటిపై వీరికి వ్యామోహమునిండు. సనాతనముకు వారు ఏవగించుకొనిరి. సనాతనమునకు వీరు స్వస్తిజెప్పిరి. పశ్చిమదేశస్థులు వారికి స్నేహులు. వీరికి ఆదర్శప్రాయములు. విదేశ ఆచారవ్యవహారములను వారు ఏవగించుకొనిరి. వీరు ఆలింగనము చేసికొనిరి. భోగముల నాశించి త్యాగములను చేసిన కార్యకూరులు వారు. త్యాగములు చేయుదుమని భోగముల నార్జించిన వాక్కురులు వీరు. అన్నివిధముల వారు అతీతులు. పలువిధముల వీరు పతితులు.

అప్పటి స్త్రీధర్మము వేరు. ఇప్పటిస్త్రీధర్మము వేరు. ఆమె అబల. ఈమె సబల. సతతము సహధర్మ మాచరించుట ఆమె వృత్తి. నిరతము పోటీపడుట ఈమె ప్రవృత్తి.

ఆమెముగ్ధ. ఈమెప్రేమ. ఆనాటిముగ్ధులకు పసుపురాసుకొనుటయందు ప్రీతి. ఈనాటి ప్రేమలకు ప్రేమరు రాసుకొనుటయందు ప్రీతి. పెండ్లిముందు ప్రేమించుట తరువాత ఆనాటి వారికి ధర్మము. ప్రేమముందు పెండ్లియాడుట తరువాత ఈనాటివారికి ధర్మము. రాణివాసము ఆకాలపు స్త్రీలకు కష్టముగా కాన్పించలేదు. స్వేచ్ఛానిలాసము ఈకాలపు స్త్రీలకు నిద్రముగా కాన్పించుటలేదు. అబలయగుటచే అన్ని విషయములందు పతిపై నాధారపడవలసి వచ్చినది ఆనాటి కాలం. సబలయగుటచే ఏవిషయమునందును భర్తపై నాధారపడుటలేదు ఈనాటి సుదతి. రావణుని నిజరూపమును చూడగనే భయ విహ్వలయై మూర్ఛనొందినది ఆ కాలపునీత. రావణ స్వరూపమును చూడుటలోడనే బట్ట బిగియగట్టి చేతులు సవరించి నీవా నేనాయని కలయబడుటకు వెనుదీయదు ఈ కాలపునీత. భర్తతో అరణ్యమునకు పోయినది అప్పటి దమయంతి. పతితోక్లబ్బునకు పోవుచున్నది ఇప్పటి దమయంతి. ధవునికి సతతము ధర్మోపదేశముచేయుట ఆకాలపు చంద్రమతి ధర్మము. ప్రియునికి నిరతము “టీ”గాచి యిచ్చుట ఈకాలపు చంద్రమతి కర్మము.

అత్త ఆనాడు పెత్తనము వహించినది. కోడలు ఈనాడు ప్రభుత్వము చేయుచున్నది. ఆనాటి అత్త కోడలకు రాక్షసియై గాన్పించినది. ఈనాటికోడలు అత్తకు కొరవి దయ్యమై గాన్పించుచున్నది. ఆకాలమందు

అత్త తనకోడలిచే దాసీతనము చేయించు కొన్నది. ఈకాలమందు కోడలు తనఅత్తచే ఊడిగము చేయించుకొనుచున్నది. ఆనాటి కుటుంబసామ్రాజ్యమునందు అత్తయొక్క నిరంకుశత్వమునకు కొడువలేదు. ఈనాటి కుటుంబసామ్రాజ్యమునందు కోడలి విప్లవ మునకు అంతులేదు. అత్తకలవిచ్చిననే తప్ప కోడలు కొడుకుతో మాట్లాడుటకు వీలులేని రోజులవి. కోడలు దయతలచిననే తప్ప కొడుకు తల్లితో మాట్లాడుటకు వీలులేని దినము లివి.

అత్తచే ఆనాటికోడలు చీపురుదెబ్బలు తిన్నది. కోడలిచే ఈనాటి యత్త మొట్టి కాయలు తినుచున్నది. అత్తల గూడుపుతా నీలు ఆకాలమునందు మహా ఎక్కువగా నుండెడివి. కోడండ్ర కాన్పరెన్నులు ఈ కాలమున మరీ మిక్కుటముగనున్నవి. అత్తల రోజులవి. కోడండ్ర దినములివి. అప్పటి కోడండ్రకు అత్త ఒక గృహదేవత. ఇప్పటి కోడండ్రకు అత్త ఒక గ్రహదేవత.

అప్పటి బిడ్డ ప్రకృతివేరు. ఇప్పటి బిడ్డల యావేశములు వేరు. పవిత్రపు మాతృస్తన్య మునుత్రాగి పెరిగిన ఆనాటిబిడ్డలకు మాతృ భక్తి యెక్కువ. కృత్రిమపు డబ్బాపాలు త్రాగి పెరిగిన ఈనాటిబిడ్డల కదిశూన్యము. సంతానపతియగు సతిని ఆనాటిపతి సత్కరించినాడు. బర్తకంట్రోలు నాచరించు భార్యను ఈనాటిభర్త బహూకరించుచున్నాడు.

అప్పటి సంస్థానాధీశుల ఆలోచనలు వేరు. ఇప్పటి జమీందారుల యావేశములు వేరు. అప్పటి రాజాదిరాజులు కవులను పోషించెడి వారు. ఇప్పటి సంస్థానాధీశులు కుక్కలను పోషించుచున్నారు. వారి కొలువులు పండితమయములు. వీరి కొలువులు శుశ్రూషమయములు. పండితాగదుల పొగడ్తలపై వారికి ప్రీతిమొందు. వార్తాపత్రికల దూషణల గురించి వీరికి భీతినిండు. అప్పటి సంస్థానాధీశులకు పరదేశముల పథతులపై పరమ అసహ్యము కలిగెడిది. ఇప్పటి సంస్థానాధీశులకు విదేశ వ్యాపారములపై వింత వెట్టి కలుగుచున్నది.

అప్పటి రాజులు స్వదేశమును విడిచి యెరుగరు. ఇప్పటిరాజులు స్వదేశమునందు నివసించి యెరుగరు. ఆనాటి రాముడు అయోధ్యను విడిచిపోవుటకై దుఃఖించెను.

ఈనాటి రాముడు ఇంగ్లాండును విడిచి వచ్చుటకై చింతించును. పులివేటయందు అప్పటిరాజులకు ప్రీతిమొందు. పుట్టబాల్ ఆటయందు ఇప్పటి రాజులకు ప్రీతిమొందు. నిత్యము ఒకరితోనొకరు పోరాడుటచే పాడైనాంపుటి సంస్థానాధీశులు. సతతము ఒకరిపైనొకరు వ్యాజ్యములు వేయుటచే పాడిగుచున్నారు ఇప్పటి జమీందారులు. కోడిపందెములవలన ఆనాటి రాజులు చెడిరి. గుట్టపు పందెములవలన యీనాటి సంస్థానాధీశులు చెడుచున్నారు. స్వప్రజలను చక్కగ పాలించుచు పర ప్రభుత్వములను ప్రతి ఘటించెడు వారు పూర్వపు రాజులు. స్వప్రజలను నిరంకుశముగ చండశాసనమై పాలించుచు పర ప్రభుత్వములకు జోహారు లొందెద్యుచున్నారు ప్రస్తుతపు సంస్థానాధీశులు.

ప్రకృతి ప్రసాదించిన బలవర్ధకావదములలో
కాడ్‌లివరాయిల్ శ్రేష్ఠమైనది.
దానికంటే స్కాట్సు ఎమల్షన్

3 రెట్లు ఉత్తమము

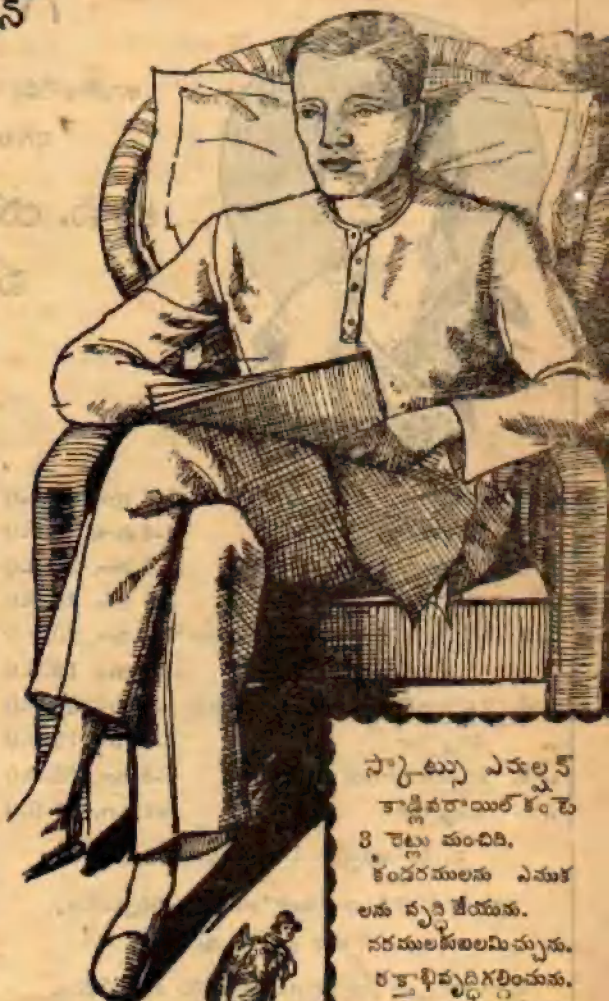
రోగాదులచే బలహీనమైన శరీరమునకు ముఖ్యముగా బలమిచ్చు ఏ ఆహార పదార్థమునకంటే కాడ్‌లివరాయిల్‌లో ఉత్తమగుణములున్నవని యిటీవల పరిశోధనలవలన తెలియుచున్నది. దీనియందు ఎ.వి. జీవభాతువు లధికముగ నున్నందున బలమిచ్చుట దీనికి ప్రమాణగుణము.

కాని దీనిని ఉన్నదున్నట్లుగా రోగములచే బలహీనులైనవారు, శక్తికైతెలివారు సేవించజాలరు.

అందుచేతనే స్కాట్సు ఎమల్షన్ ప్రాముఖ్యత. ఇది కాడ్‌లివరాయిల్ నుండి, రుచిగా, నులభ్యముగా శీర్షమునట్లు, దాని ఉత్తమగుణములు చెదకుండ అద్విశీయముగ తెలుపబడుచున్నది. దీనికితోడు స్కాట్సు ఎమల్షన్ లైమ్ సోడాలోని, పైపొఫాస్ఫేట్సుగల్గి సాధారణకాడ్‌లివరాయిల్ కంటే మూడు రెట్లు ఉత్తమముగా నున్నది.

రోగము రాకుండ కాపాడును

స్కాట్సు ఎమల్షన్ శరీరమున యథాస్థితికి దెచ్చుటకు బలముకల్గి గల్గించుటతోడనే అగును. మూతపరోగములను రానివ్వకుండ సదా ఆటంకపఱచును. కావుననే బలహీనముగనున్నపుడును, రోగానులభ్యయమున్నపుడును సేవించుట కాదర్పప్రాయమైనది. రక్తాభివృద్ధి, పరములకల్గి, శరీరమునకు బలము గల్గించుటకు దైద్యులు 60 సంవత్సరములుగా స్కాట్సు ఎమల్షన్ ను సీఫాస్ఫుచేయుచున్నారు.

స్కాట్సు ఎమల్షన్
కాడ్‌లివరాయిల్ కంటే
3 రెట్లు మంచిది.
కందరములను ఎముక
లను వృద్ధిజేయును.
నరములకుబలమిచ్చును.
రక్తాభివృద్ధిగల్గించును.
రోగాదుల రానియక
ఆవును.

SCOTT'S Emulsion

స్కాట్సు ఎమల్షన్ ముండితర్జుమలు: శుద్ధమైన కాడ్‌లివరాయిల్ నుండి

ఇంపీరియల్ కెమికల్ ఇండస్ట్రీసు (ఇండియా) లిమిటెడ్,

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, రంగూను, కొలంబో, కాన్పూరు, పాట్నా,

గ్యారంటీ !!

5 సం॥ల

గ్యారంటీ !!

గ్యారంటీ

కాంతిలోనూ, వన్నెలోనూ అసలుబంగారు
నగల కే మాత్రం తీసిపోవు.

టి. సి. యన్. గోల్డెన్ మెటల్
వడ్డ్యాణములు

సెం 1. పెద్దపైజా సాదాగజ్జలు లేనిది	1-కి రూ. 12-0-0
" చిన్నపైజా "	1-కి రూ. 8-0-0
" 2. పెద్దపైజా సాదాగజ్జలు కట్టివది	1-కి రూ. 20-0-0
" చిన్నపైజా "	1-కి రూ. 15-0-0
" 3. పెద్దపైజా 1 తట్టు వంకిగజ్జలుకట్టివది	1-కి రూ. 20-0-0
" చిన్నపైజా "	1-కి రూ. 15-0-0
" 4. పెద్దపైజా 2 తట్టు వంకిగజ్జలుకట్టివది	1-కి రూ. 20-0-0
" చిన్నపైజా "	1-కి రూ. 15-0-0
" 5. పెద్దపైజా బాలరు వడ్డ్యాణము	1-కి రూ. 35-0-0
" చిన్నపైజా "	1-కి రూ. 25-0-0

వి. పి. ఖర్చులు 1-కి రూ. 1-4-0

అక్కర్లేలేనిచో వారముకోజాలలో త్రిప్పిపరచిన
అంగీకరింపబడును.

మాచక్కని బొమ్మల కేట్లాగు ఉచితము.

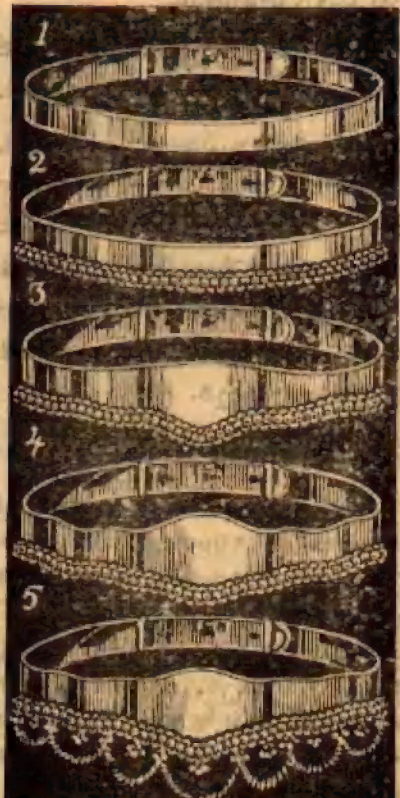
టి. సి. నాగలింగప్ప అందుకో,

నెం. 280. వాల్టాక్సు రోడ్డు, పి.టి., మదరాసు.

మావిజంటు:—పటిలుస్తోర్పు, మునిసిపల్ హైస్కూలురోడ్డు,
రైజవాడ.

మహమ్మద్ బసిరుద్దీనుసాహెబ్, మెటల్ జ్యాయలరిఫాస్,
మెయిన్ రోడ్, నిడదవోలు (మ.గో.జిల్లా.)

జయభారతి వస్త్రాలయము, మెయిన్ రోడ్డు, ఏలూరు.

GUARANTEED For 5 YEARS.

NO	1	2	3	4	5	BIG SIZE RS	12	SMALL SIZE RS	8.
"	2	"	"	"	"	20	"	"	15
"	3	"	"	"	"	20	"	"	15
"	4	"	"	"	"	20	"	"	15
"	5	"	"	"	"	35	"	"	25

T.C. NAGALINGAPPA & CO,
280 WALLTAX ROAD, PT. MADRAS.

“పోలీసువాళ్లతో వ్యాపారంఅంటే యేమనుకుంటున్నావో, అగ్గిలో ఆటలాడుకోడంకాదా? — పొటాను, గంధకం, గన్ పొడకు యిట్లాంటివన్నీ యింట్లోవుంచుకోని యింట్లోనే కూటాలు కాలుస్తూ కూచుంటే యేమాటతో మామీద తిరగ బాట్లుచేసినా, మాతో యుద్ధాలుచేసినా అట్లాగే నామరూపాలు లేకుండా హతమైపోతావు. అందులోనూ మరి యే పోలీసు ఆఫీసరువద్దనైనా నీ ఆటలు సాగుతాయేమో కాని యీ లక్ష్యతీరావుదగ్గర సాగవు. నేను నాయుడు లిద్దని. తరతరాలనుంచి మావంశంలో మిలిటరీ రక్తం ప్రవహిస్తూవచ్చింది. నా దగ్గరపూరికే తెగసాగవంటే యీ భూమ్మీదండ గానీ యమయాతన పడిపోతావు. నా తమాషా యేమనుకున్నావో కాని యీ వైపు చిత్రపురంలగాయకు ఆవైపు చిత్తూరుచాకా నా పేరంటే

సింహాస్యము. నిన్ను హతమార్చియ్యాలని తోస్తే నిల్చున్న పాట్ని పేల్చేసి పరలోకానికి పంపించేస్తాను. నే నట్లాచేస్తే యీ లోకంలో వైప్రాయైనా నిన్ను కాపాడలేడు. యిప్పుడు పట్టుబడిపోయావు కాబట్టి అట్లాచెయ్యను. నీతోటివాళ్లంతా ఎట్లా దొంగిపోతాలో, ఎక్కడున్నాలో యిప్పుడైనా బుద్ధిగా చెప్పేసియ్యి. వివాళకాలం వచ్చి నువ్వు వాతో పొగరుగా మాట్లాడుకున్నావు. యిప్పు డిట్లాగాడిద నెండుకెక్కించావో బాగా ఆలోచించుకో. మీవాళ్లకి నువ్వెంత దొరవైనా నాదగ్గర నా బోగురింద అప్పుడప్పుడు వలిగి చచ్చి పోయే పురుగుకన్నా ఘోరమైనదన్నమాట నీకు తెలియకుండావుంది.”

అప్పుడే పట్టుబడి పోనులో కెక్కించునవ్వడం భయోత్పాతకరముగ హుమ్మని కళ్లనుండి నిప్పులు కురిపించు పెద్దపులివలె పెదతొక్కులు కట్టియున్న గంటందొర బున్నునుని క్రోధతామ్రావృతై తా నెక్కింపబడ్డ గాడిదమీదనే ఒక యెగురెగినవాడు కాని అతని కిరుపక్కలనున్న పోలీసుజవానులు అతని చెరియొక బాహువుపట్టికొని గాడిదమీదనుండి పడిపోకుండా తిన్నగానుండునట్లు అరిమియించివేసిరి. గంటందొర తనలో పొంగివచ్చుచున్న క్రోధము, త్వేషము, అసహ్యత తెలియజేయునట్లు తులుక్కున ఉమిసి యిట్లువలికెను.

“దప్పుల లచునువ్వు! యెదవ ప్రతిపాటా నవ్వు! నీ యేమిటి నే దెదరిపోయ్యేవో ల్లమకుంటున్నావు! యిన్నాకు యినను పెట్టరుధర్మశ్రేంధ్రుల్లా మమ్మల్ని రచ్చించుకోచ్చారు. నువ్వెప్పు డొచ్చినావో ఆ యేకనుంచి కొంపల కగట్టు

గిలి ఖజా
గ ద్ద
శ్రీమతి డి. శారదామణిదేవిగారు

న్నావు. ఆ ధర్మశ్రేండ్రి పెద్దకలకటేరు లేనూ ఆ ప్రేమిపు కిందటిదర్బాహ్లో నన్నూ మా బాతోళ్లనీ గసంగా మెచ్చుకున్నాడు. అప్పుడు నువ్వేకోస్తాలో వున్నావు? నీ మూలాన్ని యిన్నాళ్లకీ కొండల్లా పిటూరిలు మర్చిపెట్టివై. మా కిసాకాలం వచ్చిందంటున్నావు. మాక్కాదు ఆ యిసాకాలం నీ కొచ్చింది. ముందు మావోళ్లి నువ్వు పేల్చేసినావు. ఉత్తిసేలాతోళ్లని సంపేత్తూంటే యెవళ్లూరుకుంటారంటా! అప్పుడు నిన్ను మీవోళ్లని నేను పెత్తెగ శతగొట్టించేసినాను. దానిమీద మా గూడనికంతా అగ్గట్టించేసినావు. నునకులచ్చి, యిల్లుకాలి, వోకిళ్లు

కాలి మేం పితూరేలు పెయ్యవేంటి? మా వొక్క గూడెం తోటయిందీ మా బాతోళ్లు ఒండలు యేలు మాతో శరీర్రాదు. ఈ యెవ్వారంలో మీ కిందీవోళ్లు వాయంగా ధర్మంగాపోతే మే పెప్పటిలాగా అణిగుండి మీ పాదాలకి వజ్రాలెడతా వేమోగావి యిల్లా యెద్దానినీస్తే మేలూచేస్తాం. అసలీ కొండలన్నీమాయి, ఈ బూడిదపుట్టినప్పటినుంచి యేరాజు యేసావాలు యాట్ని మారించెయ్యలేదు. మీ తెల్లొళ్ళటిమీద ప్రబుత్వాలుకావాలంటే మా యిష్టంలేదీ యెప్పుడూచెల్లదు. రెండుకోజులైంది. నువ్వొకరూన్న బాగోతమంతా జిల్లాకలకటరుకి — అయిన మాకు గవుర్నీయకాదు — యిన్నపంచేశాను. ఆ జిల్లాగా మంచోడే. ఈయనో రేపా నీకు ఆద్యరొచ్చేస్తుంది. ఒచ్చేదాకా నువ్వున్న నువ్వు గాడిదలక్కించి కుక్కలక్కించి నీ సేదైన అట లాడతావు అడు! యెంతకాలం అడ్డావో!”

“అరివిన్ను తగలెయ్య. నీ కంఠపోతరంపచ్చింది. ఈ కొండల్లో గవర్నరన్నా తైస్రాయిఅన్నా యేవ రనుకొంటున్నావు? నేనుగానూ? కిందటేడు తైస్రాయి విశాఖపట్నం వచ్చినప్పుడు నన్నుగొప్పగా గౌరవించి ఒకఘంటసేపు మాట్లాటేను. యింక నేను మెద్రాడుపెళ్ళేమంటే గవర్నరుతో మాట్లాడకుండా రావేరాను.”

అని తపస్కరునిన్న సహాయన్ స్పెక్టరుతో
“ఈ కొండపెధవల కేంలేలుస్తుంది చెప్ప? నానూ సర్. రెడ్డినాయిదుగారికి వున్నన్నేహం? వీడో జంక్సీభూతం! అయినా ‘బాతివాళ్లందరూ తిరగబాటుచేస్తాం యేంచేస్తారంటాడు? వీడికి యింగ్లీషువాళ్లు, వాళ్లరాజుకిం, వాళ్ల ప్రెస్టిజి యేం బోధపడుతుంది? రెడ్డినాయిదుగా ఒప్పుడు గవర్నరే కాబట్టి యింకా వీళ్లున్నా గడవిదలుచేశారంటే — ఈ మవ్యాల్లో చెప్పకేఅక్కరలేదు — ఈ జిల్లా

అంతటా మున్నల్లా పెట్టించేస్తాను. పెధవలు నానురూపాల్లేమంతా నశించిపోతారు.”

“యేదోగొప్పగా దప్పలాయించేస్తున్నావు కాని అయినీవోళ్లకిమాత్రం తెలవాయేంటి? అయినా నీ కిందివోళ్లు యివనపెట్టర్నంటే నీకు రవ్వంత కనికారము లేదు. ఈ కొండలోళ్ల మీ దేటుంటుందంటాను! ఈ కొండల్లోవుట్టేసర్వాలైనా మేం పెప్పివట్టింటాయి. కాని నువ్వు పానాణంబులోదవు! నిన్న ఆ బాపన యివనపెట్టర్నంట — మావోళ్లు నలుగురికి తలారూపాయిచ్చి అయ్యవి కొండల్లోకి మోయించేపి అదో బాగోతం అడివావంటగానూ? యిల్లాంటు నుగ్గన్నీతగిరి ఎప్పుడో నావంటోడి పేరుల్లో గోరంగా వచ్చిపోతావు.”

“పి దొకజనువు. వీ జిల్లాపుంచెయ్యండి” అని యొక సహాయన్ స్పెక్టరన్నాడు.

“అవువండీ వీదొట్టి కుక్కగాడిద కొడుకు. వీడు మొరగడం మొదలుపెడితే సామాన్యంగా వదల దండీ” అని యింకోక సహాయన్ స్పెక్టరన్నాడు.

“అవుతే లేవన యింక స్పెక్టరింటున్నాడేమండీ? యేమైందేమిటి?” అని మఱియొక యింక స్పెక్టరు లక్ష్యక్షీరావువాయుడుగానిని ప్రశ్నించెను.

“అదొక ప్రాక్టికల్ వోక! — అంటే వివోదం నిమిత్తంచేసిన పరిహాసమండీ. అరివిన్ను భోజనపరా క్రమం యెవరికంటి చెప్పండి? వాడు మనవాళ్లందరి బానూ వట్టి కవర్లు (పీజీకివంద). అది యాధిగా తెలుసుకుందామని వాడు నిద్రపోతూండగా పితూరీ వార్లు పట్టుకున్నట్లు ఎన్న నుదయం చిన్ననాటకం అడించాను కాని వినియోగంలేకపోయింది. వాడు నేను మోసంచేస్తున్నట్లు గ్రహించి తానేమో మహా ప్రతాప కాలినప్పట్లు — తన్నుమించిన ఆ సహాయ మామడింగోడు లేనట్లు అభినయిస్తాడు. వాడొట్టి

యిన్ సబ్బా సేట్ గూన్ (అవిధేయ దైవమాధుడు) కాదు చెప్పండి?

“మంచివనేచేతాను. కాని క్రువుల చేతుల్లోపడి పోయామని భావించే స్థితివస్తే ఎంత అసహాయకారుడైనా తెలిసిపోతుండా వుండవలసివస్తుంది. పాపం ఆటువంటి అర్థియత్ లోమాడా చలపతిరావు చాలా దూరంగానే వుండిపోయాట్టా. అవుతే మేమంతా పిరికి వాళ్ల మేమో అని మిరందరిమీద యీ పద్ధతు లవలం దిస్తే మేం మళ్లీ పరస్పరం ముఖాలు—చూసుకో గలవా చెప్పండి?” అని యింకొక సబ్ యిన్ స్పిక్టర్ న్నాడు.

“కాదయ్యా! మీ ఆందరిమీద అల్లా యెందు కాకుంది? ఆనెవలమృకదేం తోచిందోకాని తన చెమ్మలే చేపాటలంలాను, బుద్ధిబలంలాను మొన గాళ్ళని నాతో వాదించడం మొదలెట్టాడు. ఒక మాటు బాగా బుద్ధిచెప్పాలని అల్లా పరాధడం చేశాను. ‘బుద్ధిచెప్పామసారిటీ’ అన్నట్లువాడి బుద్ధి అల్లావుండి నే నంటే యిన్ సబ్బా సేట్ గా వుంటాడు.”

దస్వల లక్ష్మీచీరావునాయుడు

అధికారమదమువలన వచ్చిన దురహంకారము దుర్బరమముకలసి పర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టర్ ల లక్ష్మీచీరావు నాయుడుగారి యవతారమేర్పడినదని చెప్పవచ్చును. ఆ బువమ్మార్ల సైవలు పరీక్షనిమిత్తమై మూడవసారి దండయాత్రకు సిద్ధమగుచుండగా నీకర్మకృపవలన సైకోపాఖండమున లోకోత్పాతికరమైన మహాయుద్ధ మారంభమగుటయు అందునిమిత్తమై యిండియను సైన్యములను గవర్న మెంటువారు పంప మూహించుటయు సంభవించెను. తనయాటికిక ప్రవీణమహాం దోడు సుకందరాబాదున సైన్యమునొక జమాదారు పనిని చేసియుండుటవలన లక్ష్మీచీరావు తన వంశము

వారు తరతరములనుండియు సిద్ధపాములగు రణసూరులని తన భావమున బుట్టిన కల్పవలగొన్నిటి సవ్యాహార ముగిచేసి, వాని మహత్వమున వెల్లొ సైన్యమునఁ జేర్చుకొనఁబడెను. అతఁడా యుద్ధమున వెచ్చటకు పోయినో, యేయే పిగవికోదముల పాలుగొనెనో, ఎంతపొయ్య ప్రకటన మొనర్చెనో యెవ్వరేమియు తెలుగరు కాని యుద్ధము పరిషయా ప్రమేనప్రభు గొప్పగొప్ప సైన్యాధిపతులవలనవంటి పరాక్రమకారి నెన్నఁచును తొదియుండమని కొనియాడుచు వ్రాసి యిచ్చిన కొన్నియోగ్యతాపత్రములఁ చెప్పకొని వాని మూలమున పోలీసుడిపాట్లు మెంటునందు ఉన్నతోద్యో గములఁజేయు మహాదళకు బాత్రమయ్యెను.

ఇవ్వకుం ది.యే.లు ఫ్యాసయి, ఎం.ఏ.లు ప్యాసయి ‘ఎం.ఏ. పిహెచ్.డి’ అనిపించుకొని ఉద్యోగమున కొడుకక నాఖిలుపుట్టక దరిద్రజీవితతో పోట్లాడుచు ‘అన్న మోరామచంద్రా’యని యిల్లలవాడు విసుద్యోగ మసాశయలకు ఈ నాయుడుగారి చరిత్ర కన్నెట్లు నుండకపోదు. ‘ప్రపంచములో యుద్ధములైన పుట్ట కుండనున్నవి. పుట్టినను అవి ద్రిటివ్ సామ్రాజ్యాని కందుతాటులూ లేకుండనున్నవి. ఏకో ములల గొప్ప యుద్ధములగునవటకు మన ఆర్థికదుస్థితి, యీలాగుననే యుండు’నని తలపోయువారిప్పు డీ దేశమున లక్షలును కోట్లును బయలుదేరుచున్నారు. అట్టి తలపోతలకే నాయుడుగారివంటి అదగ్గవీరినములే హేతుభూతము లగుచున్నవని చెప్పవచ్చును.

నాయుడుగారి తీవ్ర ముచ్చస్థికి వచ్చుటకు అయిన జైహిక కౌర్యముకంటె అయిన వాక్ కౌర్య మే ఎక్కువగ సహాయకారియయ్యెనని చెప్పవచ్చును. పోలీసుకాఖయందు తానొక్కడనే పీఠీకీకండలేని పానుదళాలినని యాతఁడు నిర్భయముగఁ తెల్పుకొను చుండును. తదితరులందఱును భోజనవియలు, తా నొక్కఁడే పిరవికోదముల నానందించు ప్రతాపకారి. ఇది గవర్న మెంటునకుమాడ పూరిక తెలియును.

అయినను తాను ది.యే.వజ్రకు జరివియుండలేదు కావున తానింకను చిన్నయ్యయ్యోగమున నుండిపోవుట తటస్థించినది కాని లేనియువల తానీవజ్రకే ఏ యిన్ స్పెక్టరు జనరల్, లేక పోలీసుకమిషనరీ, అధను మొక నూపరెంటెండెంటీ కాకుండియుండువాని అని యారేడెల్లప్పుడును తన క్రింది యయ్యోగముల యొద్ద ప్రతాపములు కొట్టుచుండును.

నుదరానునగరముననుండి గవర్నమెంటు కాపుల బరిపాలించు మంత్రులు, డైరెక్టర్లు, గవర్నమెంటు మెంబర్లు, జస్టిస్ పార్టీ నాయకులు — వీరందఱికి తానాంతరంగిక మిత్రుడనని యతడు చెప్పుకొనుచుండును. అందులకు కొంత యాధారములేకపోలేదు. జస్టిస్ పార్టీయం దొకనుసానాయకుడును, ఒకప్పుడు మంత్రీభాషణియునగు నొక నాయుడుగారి కుమారుడొకఁడాయన భార్యకు వదిలిగాని చెల్లెలికాదనిదగ్గర్తయగుటవలన నాతఁడు తలచుక వారి యింటికి సంబంధములు గల్గించుకొనుచుపోవుట తటస్థించినమాట మాత్రము వాస్తవము.

అరివాదులన్నను మఱి యెట్టిబాతీయ వాదులన్నను అతనికి వర్గవాదీతమగు వసహ్యము. ఒకప్పుడారెండు తావున కాంగ్రెసుసభయొకటి జరుగుచుండగ వక్తల యుపన్యాసము లెవ్వరికిని వినిపించకుండ కొందఱు బండవాండ్రచేత విడువకుండ దప్పలగొట్టింది కాంగ్రెసువారి కార్యకలాపములకు తాత్కాలికముగ కొంత విఘాతము సేయుటవలన నాతఁడెప్పుడీనండియు దప్పల లక్ష్యితరావునాయుడని ప్రఖ్యాతిపొందెను.

అసంగతి నటుండనిచ్చి నాయుడుగారివలన నీకొండ వాండ్రలో పీఠూరీ యెట్లువచ్చినదో తెలుపవలసి యున్నది. నాయుడుగారు గొప్పబాతి కుక్క నొక దానిని మద్రాసునుంచి తెప్పించి అది తాను పక్షులను పోషించునప్పుడు కేలపైఁబడుచున్న పక్షులను నోటితో కలుచికొనివచ్చి తన చెంకప్రొవులు పెట్టించు నేర్పరి

తనమలవడునట్లు తరిగిదు చేయుచుండగా, ఆకాశమున నొక పక్షికిని యుద్దేశింపబడిన కుపాకిగుం దొక దానిని ఏదో వృక్షమున కాయలుగోయుచున్న యొక కోయవాడు తన పొట్టును లెట్టుకొని ఏపాపమెఱుంగున్నను సంహరింపఁబడి పోవుచున్న పక్షివధను ప్రయత్నముగ నివారించుట సంభవించెను. అప్పుడక్కడనున్న కోయగూడెమునకు నాయకుడగు గంటం దొరయనువాఁడు కోపాద్రిపీఠుండై కొందఱు కోయ వాండ్రను దీసికొనివచ్చి తమ మనఃఖ్యవాదిధముగ హత్యయొనర్చినందులకు తమకు సరియైన సమాధానమును, నష్టపరిహారమును ఈయవలసినదని నాయుడుగారి వల్లరిపెట్టెను. అందులకాతఁడు ముష్కరత్యమున నడల్పిచేయుటయేకాక చిరునవ్వుముగఁ బ్రత్యక్షరమియుటచేత కోయవాండ్రతనితోనున్న యిద్దురు పోలీసుభటులను చావగొట్టి నాయుడుగారి పైఁబడి యాతనిని తమగూడెములోనికి దోడ్కొనిపోయి తమకు నష్టపరిహారమునవలయుననిచి నొక ప్రాసించి చేయుదుమని వెల్లడించిరి. అంతలో నాయుడుగారి పటాలమునకేవారై తెలియుటవలన వారాకోయ గూడెముపైఁబడి కిక్కివులు, స్త్రీలు, వృద్ధులని లేక మైనవివక్షరలేకుండ నందఱను కఱ్ఱలతోగొట్టి వారి గుడిపెలకగి పెట్టి గూడెమంతయు పరకురాను ప్రీతి యగువట్లొనరించిరి. అప్పుడుదయించిన మహాసంక్షోభమున నాయుడుగారు తన పరివారమును గలసికొని నిరాయుధులగు కోయవాండ్రకు హడలుపుట్టించి వారన్ని దెసలకును పాలిపోవునట్లు చేసెనెచెను.

ఈ విధముగ 'పీఠూరీ' పుట్టి అందుమూలముగ తనకు యేజిన్నీపరిశ్రమన కాశ్వరమైనకీర్తి గలుగుటకు అవకాశమేర్పడినందులకు నాయుడుగారి కొక సామ్రాజ్యము లభించినట్లు అపొమితమైన యానందముదయించెను. కోయవాండ్లు పోలీసువాళ్లపై తిగఁగఁబడి చెలరేగిపోవుచున్నట్లు వెంటనే పెద్ద పెద్ద పటాలములను సంపవలసిన యవసరమేర్పడినట్లు అయన

విదేశములందుగల సెంట్ బాస్ ఆంబులెన్స్ దళాధికారియగు సర్. ఎర్నెస్ట్ బర్డ్ గారు, బొంబాయియందు మహ్మదీయ స్త్రీదళవిభాగమును పరీక్షించుట.

తిరుచేంద్రము సముద్రతీరమందలి పిల్లలు.

ప్రతి విధుల్లా.....!

యధికారులందఱను తెలియజేసెను. ఇప్పుటికిక
వారమై వైవాంధ్రవద్దనుంచి తనకు అర్థబలము అంగ
బలము ఎడతెగకుండ వచ్చుచుండుటచే నాయుడుగారు
మణితముత్సాహముగ కోయవాంధ్రను వేటాడి
పట్టుకొనుట కారంభించెను.

ఆనాటియుదయమున నాయుడుగారు తనపటాల
మును తీసికొని కొండలలో దాగియున్న కోయవాంధ్ర
బట్టికొను తపాతహతో కొన్నికొండల వెక్కుచుండగ
దూరమున నొక్కకొండయడుగున విక్రొహాల
యాకారములు కావవచ్చుటచేత వాడు తను బలగము
నంతను దీసికొని ఆకొండను ముట్టడించిరి. మొదట
నందెవ్వరును కావరాలేదు కాని రాగుగా పరిక్షింపగా
తీగలబుకొనుటవలన నేమియు లేవట్లున్న గుహయొక్క
ముఖద్వారముకట్టి బయలుపడుటవలన దానియం
దెవ్వరైన నక్క యుండురని అచ్చటితీగలను తెల్లగించు
చుండగ నిరువురు కోయవాంధ్రుండుండి యీవల
కాశస్మికముగవచ్చి కొండపైనున్న కుప్పలనుబట్టి
కొండనెక్కి క్రోతులవలె లంఘించుచు చూచుచుండగ
నదృశ్యులైపోయిరి. అగుహయందొకను కోయలుండు
రని నాయుడుగారుహించిరి కాని గుహంతరాళమంశ
కారబంధురముగ నుండుటచేతను లోపలవేళించుట
కష్టమిని సాహసమంతగ లేకపోవుటచేతను నాయుడు
గారాగుహముఖమును ఎందు కట్టెలతోను చిత్తతోను
నింపి గుహయందెవరైనను బ్రదికియుండుట
యసంభవముగ గుహయంతయు పొగతోనిండిపోవు
నట్లుదరితెట్టిరి. పొగ బెట్టుటవలన కన్నమునకుండ
లేక యీవలబడు వెలుకవలె నవ్వడు గంటంకొం
చీదరించుచు నీవలబడగ పోవీమవాంధ్రాతనినిబట్టు
కొనిరి. విక్రొహాలనాయకు డింతయుచరీలగఁ బట్టుబడి
పోయినతరువాత నాయుడుగారతనిని పలువిధముల
బాధలుపెట్టి యింకను సర్కారుపై క్షులబలమునున్న
కోయవాంధ్రబట్టి యొప్పుగొనవలసినదని నిర్బంధించెను.
గంటంకొం యందులకు సమ్మతించక పోవుటయేకాక

తన్ను మిక్కుటముగ దూషించుటచేత నాయుడుగా
రక్కడ గానవచ్చిన యొక గార్భభముపై నెక్కించి
వాని నొకవిధముగ నవమానించి క్షయింపఱిమని
సంతసించిరి.

తదనంతరము వారిరువురము జరిగిన సంభాషణ
మోక్షధారంభమునఁ జెలుపుకొనె యుంటిమి.

‘వాడిగ్రహచారమే బాగుంది’

పెదతేలు గట్టి గర్భభాగూధ మునర్పబడియున్న
తైదీనితీసికొని వాళికయేటియొద్దనుకు నచ్చిరి.

“ఎగంతుండి ముందుదొనెక్కి ఆవతల గట్టుకు
పోండి. తరువాత మామూడు గుట్టలు, ఇన్ స్పెక్టరు
తైదీ, నేను రాతివస్తాము. ఆపైన మిగిలిన వాళ్ళో
స్తాను. ఈగాడిదనిక్కడ వదిలేద్దాం.” అని నాయుడు
గారు నెలవిచ్చిరి.

“ఒరేగంటం, నీకీదొక వొదిలిపోయింది. గ్రహ
చారంతాగున్నవాణ్ణి దేవుడుకూడా వెరపలేడు.”
అన్నాడొక సోయిన్ స్పెక్టరు.

“మీగెహకారాలన్నీ ఆప్పుడే తాగుకడాయయ్యా
ఆప్పుడే సంతోషించిపోతున్నావు!” అన్నాడు గంటం
కొర కొంచెంభరంగా.

“అట్టే కరవలోకు” అన్నాడు ఇన్ స్పెక్టరు.

“నువ్వోహూస్తేనే నేను మొరిగేవయ్యా
యన్ స్పెక్టరు.”

పరివారమున నొకయౌభాగమాదలకు. చేతుకొన్న
తెనుక తైదీ, యిన్ స్పెక్టర్లు మాడుగుట్టలు దోసె
మీదికెక్కింపబడినవి.

“గుట్టాల్ని వేటివాటిస్తే మంచిదేమో!” అన్నా
డొక యిన్ స్పెక్టరు.

శ్రీ శాంతి

“మనం వచ్చేటప్పుడే గుడ్డాలూ మనీ పలుగురం యెక్కించచ్చాం కామయ్య, మరేం భయంలేదే.” ఆస్నాడు మతోకయిన్ పుట్టరు. దోసె యేటివదంతుడు వచ్చుచుండగ దానిమీద నోకపెద్ద కోలాహలముద యించెను. అదియెట్లుపుట్టెనో తరువాత యిన్ పుట్టడం కూడ సరిగ్గ చెప్పకొనలేకపోయిరి.

గంటందొరకు చేరులు కట్టివేయబడియుండెను కాని
కాళ్ళకట్టి నిర్బంధమును లేకుండ కొంచోవలదు
యందును, అక్కస్కిముగ నేదో యావహించిన వాని
వలె గంటందొరకెందున నుజ్జి రెండుగొమ్ముల
వదునుకుతోయి వాని దొక్కలదరిపోవువట్లు తలతో
త్రుమ్మ వారంభించెను. గంటందొరలోనె మీదనుండి
నీటిలోని నేదో విచిత్రప్రక్రియవలన మనుకతోవు
మన్నాడని భావించి వాయిడుగారు తమచేతులలో
నున్న చురుకుతో వాడున్నవైపునకు సాగ దీసి
యొక్కటికొట్టిరి. అతెల్పు గంటందొరకు తగులక
వదునుమన్న గొమ్ములకు తగులుటచేత వది గంటం
దొరకుమ్ములకు వాయిడుగారి చురుకుతెల్పులకు మిగుల
కంగారుపడి పరిలించుచు మాండవగొమ్ముపైబడి
పోయెను. పర్యతసానమున మాండగొమ్ముయందు చెదరి
ఒక్కవైపునకు విడుచుకొని పడుటచేత అవినిల్పియున్న
తావున తోనెకు భారమధికమయి చూచుచుండగ వది
తిరుగబడుటయేగాక తనపై నెక్కియున్న జనులను,
జంతువులను ఒక్కయూపున నీట్రోసివేయుచు
రానును నీటమునిగి యదృశ్యమయ్యెను.

“అయ్యో అయ్యో! చచ్చాం చచ్చాం.” అని
ఈఈకారములు చేయుచు యిన్ మృత్యుశ్రోకించు
చుండగా గుంటండొర ‘ఈ గండం తప్పిందంటే
నాయుడు నహళారం బాగుందన్నమాట!” అని నీటి
లోనికి వాడంతట వాడే దుమికియుండెనని తమవార
యిన్ మృత్యురమణినిరి.

తమదశమున కంతకును మొనగాండ్రగు యిహోశు
కరుణు థాదీయు నీవిధముగ నీటిలో నాయునుగు

చుండుట కన్నులు పెట్టుకొని చూచుచు తెలియకగట్టున
నిలుచుండియున్న సోలీసనాండు తమ బోలీసను
గట్టుపైనుంచి యారోపేర్చినవారందఱు నా క్షరక్షణ
పరాయణులై జలగండమునట్లు చిక్కుపడియున్న
జనులను జుంజువులను ఉద్ధరింప నారంభించిరి.

“ఏదీ గంటందోర ? — అయ్యో వాయిదాగాయ
పాపం ! — మనం మనస్థూలు అంతా వున్నాంకాని
అయిన ? — ” అని నీటినుండి యుద్ధరింపబడిన ముగ్గురు
సవాయిత్ స్వేచ్ఛయును తమలోనామ బలికినామమందగ
పోలీనువాండ్రవ్విదిక్కులనున్న జలలోపరిభాగముపై
మాడ్కులఁ బ్రసరింపఁచేయుచు పరిశోధన మారం
భించిరి.

“నాయుడుగారి కిర్రాకోయ్! అది మునిగి పోయిపోయింది. అంటే అక్కడే దొరుకుతారు.” అని ప్రతిరో యాపించుచు నొక పనయినోళ్ళు వచ్చుచు పోవగిరిది.

“అదుగో!—ఆ దూరాన్నియేట్లో చూచండి!
అదేదో దుంగలూరిట్టుకుపోతున్నట్లుంది. బహుశః
గంటలదొర కాడుకద!”

“యేదోగాడు! దుంగలేడు చూలంలేడు” అని పోలీసువాండ్లీదీధముగ వమకొనుండగ దూరముగ గొట్టుకొనిపోవుచున్న ఆ దుంగిటినుండి గంటిందొర రూపమున గట్టుపైకెక్కి పలాయితమైపోవుట కావ వచ్చెను.

‘ఛాం! ఛాం!’ అని వెళ్ళు పరిపాతుకట్టాడైతె
 పట పోరీకువాండ్లారనెైతె కుపాకుల గాల్పిరికాని
 వాడక్కడనున్న వెల్లగుంతులలోచిడి మజల కానరా
 కుండ మాయమెసోయెను.

“పట్టుకో! పట్టుకో! అని యజ్ఞమును పోరీసు
వాండాదేవుడు పరువులే తిరి.

“వీడిచర్య చాలా చిత్రం గావుందంటే. దూరాన్ని
గమకై వజ్రము వీటి పైభాగంలో ఎక్కడాకనిపించ

లేదు. సబ్ మెయిన్ లాగ జలాంతర్గతంగా అంతరూరం సంకల్పతో యీదుకుపోవడంవుండే ఇది నేనెక్కడా చూడలేదు. నే నెక్కడ ప్రత్యక్షంగా కళ్ళతో చూసి వున్నా యిల్లాబరిగిందని యెవరితోనైనా చెప్తే అచ్చే పట్టి కల్పనాకథ. అని కొట్టిపెట్టారు. అని ఒక యిన్ స్పెక్టరు తోడివాల్దతో చెప్పకొన్నాడు.

గంటందొర దుండగము.

చింత్రాకాంతచి త్తముతో సబ్ యిన్ స్పెక్టరు చల పతిరావు పంతులుగారు 'స్టా' పై లేసీయ రయారుచేసి కొనుచుండిరి. తామున్నది మవ్యమగుటచేతను పిల్లలు పనివాల్దగుటచేతను వారు 'పిత్తురీ' అంకురించిన పెటనే భార్యను పిల్లలను పుట్టినంటికి పంపివేయుట వలన తామే ముప్రొద్దులును చేయి గాల్పుకొనవలసిన దురవస్థకు లాలుపడిరి.

అయినను వారిప్పు డందునుగూర్చి యేమియు చింతించుటలేదు కాని విన్నటియందయ్యున పైయధి కారి లక్షికోరావు నాయకుగారు తమపై జరిగించిన యత్యాచారమును గూర్చియే పరిపరిధముల వాలా చించుచుండిరి.

"పిదమ్మ కడుపుమాడ! ఎంత కంక్రంపన్నేడు! గాడిదకొడుకు! తనుచేసినట్టే తనకూచేస్తే తనేనూ తాడు! మోడిగాడిదకొడుకు!" — అని కొంత సేపటికి తమ కనిపియనట్లు కొంచెం దిగ్గరగా పలికి నిలిచిరి.

"అలా పెయ్యండిలాయి! — నేనే సచ్చి పూరు కంటాడు!" అని యెవ్వరో కిటికీకావల తమమాటకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి.

"ఏంరా గంటం! నువ్వు పట్టుబడ్డట్లు పెల్లిగాను వచ్చింది. పారిపోయొచ్చేరా కంటికి?" అన్నాడు చలపతిరా వక్కజపడుకు.

"సి త్తం, బాబు! — నాను మీకు నూచ్చుంగా పిక్కిచోలానా బాబూ! మీ నాయకు గోర్ని యెట్లో బుటకేయించి సంపేసినాను. నాను గతరగోళ్ళి కాబట్టి నేనులకి యెవకయెప్పుకచ్చేసి గుంకల్లేసిననా మీవోల్లెవ్వరికి పిక్కకుండానే తిన్నంగా మవాళ్ళతో యిక్కడకొచ్చేసి మీ పీకన్ కాద ఓ నిన్ననాటకం అడేసి ఓ సలాంపెట్టేసి రోదామని యిలాగొచ్చేను. సలాం బాబయ్య! ధర్మప్రేమిపులు, కనికారం వుంచండి!" — అని చెప్పడు పరుగెత్తడం మొదలు పెట్టెను.

ప్రక్కనున్న తలుపుదెలుచి వానిని వెన్నాడి పట్టుకొందమను నుద్దేశ్యముతో వా రది తెలువబోయిరి కాని దానికావల గొల్లము పెట్టుబడియుండెను. వారు పరుగెత్తి పిధితలుపు తెలువబోయిరికాని అదియు నావల బంధింపబడియుండెను.

"ఓహోయ! పిధేనాయేవ్వా! తలుపు తెలు వండి. ఇదగో! ఇదగ! పట్టుగోపట్టుగో" అని వా రారలుపును గుంజి యింత చప్పుడైన చేసిరికాని ఆ మిట్టమధ్యాన్నమప్పు డెవ్వరు నా యింటిచేరువకు వచ్చుచున్నట్లు గుసించలేదు. అయిన పంటయింటి లోనికి పరుగెత్తి అక్కడితలుపుగూడ నడేవిధముగ గుంజి యిల్లించేసిరి. ఇక లాభములేదని భావించి యింటనున్న పెద్దగునపమునుదెచ్చి దానితో వంట యింటితలుపుల బగులొట్టి యీవలకువచ్చిరి. అయిల్లు గ్రామమునకు కొంచెమావల రాజమార్గమున కొకప్రక్క నుండెను. నుండు వేసవియగుటవలన నాపాట నిర్మా నువ్వ మైయుండెను. ఆ యింటి వెనుకనున్న దొడ్డికావల కొంతదూరమున నొక కొండలమధ్యనుండెను. తనక ట్లాకస్మిక్తముగ కానవచ్చిన గంటందొర యెట్లు పరుగెత్తియుండునని యాలోచించుచుండగ తమయింట తోనే పశ్చిముకటి క్రిందబడినట్లు చప్పుడయ్యెను.

అదే మైయుండునని యింటిలోనికి పరుగెత్తి చూడగ తాము పంటయింట చేసిన తలుపుకన్నము

నుండి నుక్క యొకటి గృహమున ప్రవేశించి పెరుగు గిన్నెపైనున్న పళ్లె మీదలక్ష్మిదోసి కతునుచుండుట కాశ్చర్యమదే దాని నావలకు గొట్టిచేసి మిగుల తిక్తముగనుండిపోయిన లేనీటి స్వల్లో గాంతుకలో పోసి కొని వంటయింటి వేదో యొకవిధముగ మూసి స్తేమను వద్దకు పరుగిడిపోయిరి.

చూచుటలోదనే తమ స్తేమను విడచివచ్చిన యల్పకాలములోను అచ్చట నెంతటి దుండగమైన జరిగిపోయెనని తెలుసుకొనిరి. స్తేమను లోపలిభాగముననున్న యొక ప్రభమువద్ద నెవ్వడో యొక వ్యక్తి దీనదళకు వచ్చి ప్రభమునకు గట్టబడియు వ్యేచ్ఛాసంపాదనమునకై విడల్పుకొనుచుండెను. గడ్డమునుబట్టి యాతఁడు రహీమ్‌ఖానని యూహింపవలసి వచ్చెను కాని యాతని మొగనుంతయు మున్నముతో తెల్లగ వెల్లజేయబడియుండుటచేత మిగుల నవహాస పూర్తమై, విక్రలేమై, భయంకరమైయుండెను. వాఁడు గట్టిగ తేకలుజేయుటకైన నీలులేఖించునట్లు దుండగులు మోటు గుడ్డలు క్రుక్కియుండిరి.

“ఏం? రహీమ్! యిల్లాగైపోయినావు? కోయి లాచ్చారా ఏమి? మరేం దోచుకుపోలేదు కదా?” అని నోటనున్న గుడ్డల నీవలకుఁ దీయుచు సబ్‌యిన్‌స్పెక్టరు వాని కట్టును విప్పబోడంగెను.

“సర్కార్! నా బొందిలో ప్రాణాబంధగా బలె హామానం జరిగేపోయింది. ఆ గంటం దొరని నిలువునా పట్టుకొని లేకకాల్చినట్లు కాల్చి కొరికి పెయ్యాలన్నంత పగావుట్టింది. లేకపోలే యీ కల్లా ముడుకుపోతున్నాయి, మొగమూ పోక్కులెక్కింది. వట్టి ఆడుదానిపని నేసినాడే మహారాజ్! నే నొక్కణ్ణివుండే ఈమాడూ యెండా తాళలేకా భోదా అంభి (కళ్లు) మూసి బల్లమీద పోగయా. గంటం దొరవున్నాడే ఆడువాయిదు గారి శేతుల్లా పిక్కిపోయాడు గాదా యీపిటూరి

వచ్చిపోయిందీ అని దిక్ మే బలె హామాన్‌తో వుండి పోయాన్ సర్కార్! అమా వైతాన్ ఎల్లా పారి పోయి వచ్చాడో నామా బురమీదా దుడ్డా వుచ్చు కొని ఒక్కటి యేసి యేకదమ్ బడుమందీ వచ్చి కాట్లా నేతుల్ పట్టుకొని ఈ స్తంభానికి కట్టియేసి నార్ మహారాజ్. మహారాజే డిఫర్ కట్టివున్నా జండా లేగయా. పైనువున్నా బంధూక్ సబ్ లేగయా. (శుభావలగ్నీ పట్టుకుపోయారు) తమరూ యెవరూ లేందీ కాకణం ఇంతా హామానం నామా జరిగేపోయింది. వాయిదుగారూ యేట్లో మర్దయా అంటాడు గంటం. ఆయన సావలేసండా తిరిగి వస్తే నేనూ ఆయన నేతుల్లా మర్దాయగా. (వచ్చి పోతాను) మహారాజ్! అల్లాకి ముఖునూసీ సచ్చి హల్ మనవీచేళా! అంభి తెనివున్నప్పడూ వస్తే నా బహాదురీ (కొర్రం) మూసి ఆక్లందర్నిపట్టి సర్కార్‌కి దాఖల్ నేసీవుండేవాణ్ణి.”

“నీ బహాదురీ నా బహాదురీ ఎనడిక్కావలి? వాయిదుగా రింకా బతికుంటే నీ కన్నముందు నేనే మర్దాయగా. ఏదో కారు వచ్చినట్టుంది. వాకట్లో హారన్ వినిపిస్తోంది. ఎవరో! నువ్వుపోయి ముఖం కడుక్కురా.”

కేశవరెడ్డిగారి రాక

అంతలో డిప్యూటీ మాఫరింటెండెంటు కేశవరెడ్డి గారు కారుదిగి లోనికివచ్చిరి.

“మాట్లా! గురూజీ, చలపతిరావ్! యేమి టిల్లా వున్నావు! ఈవాల కాలేమిటి? యివ్వార్ యెంతైర్ దేకదా మొఖాలు వేలకేసి యిల్లావున్నారేం? ఈ సాహేబు మొగాన్ని తెల్ల యెవరేకారు? గంటం దొరని పట్టుకున్నామనీ, యిక్కడికి తెస్తామనీ నాయిదుగారు తెలిగమిచ్చారు కదా యిక్కడ లేరేం?” అని ప్రశ్నలపై ప్రశ్నల వేయడొచ్చిరి.

“అచ్చే! గంటం దొరని పట్టుకున్నావా డెల్లాగో పారిపోయాడండీ వా డొట్టి మారీచుడిలా వున్నాడు. ఏం కంత్రించేకాడో యేమోగాని నాయిదుగారిని యెట్లో ముంచేకాట్ట! ఈలాగా యిక్కడ మా మీకల మీదకికూడా వచ్చేటంత పనిచేశాడు. చెప్పకో దానికి జిహ్వా ఆడకుండావుంది. బ్రతికుండికూడా తీవ చ్చువంలా వుండవలసినంత పరాధవం జరిగిపోయింది. కోయలాచ్చి ఈ స్టేషన్ దోచుకు పారిపోయారు. ఇటువంటి పరాధవాలన్నీ పొంది బ్రతికుండడం కంటే పొడుచుకు చచ్చిపోలే బాగుం డేటట్లు తోస్తుంది. మన మిద్దరం బాల్యస్నేహితులమన్న సంగతి తమరు మర్చిపోలేదనుకుంటాను. ఇట్లాంటి సందర్భాలూ నాకు సుపీరియర్ ఆఫీసర్లు మీరే వచ్చారు కాబట్టి యీ నాయిదుగారి ప్రభుత్వంకింద మే మెంత యుపయోగపడే పడిపోతున్నామో మీకు కొంచెం విడకం చేసుకోవాలనివుంది.”

వా రట్లునుచుండగ కోయవాండ్రను వేటాడుటకైపోయిన పోలీసుపటాలమంతయు స్టేషన్ లోనికి వచ్చి దీప్త్యాటి నూపరింతుండెంటును యాచి అభివాద మొనర్చెను.

నాయుడుగారి వ్రతాపములు

“ఈ పోలీసుకాఖలావున్న సుపీరియర్ కాఫీసర్లందరికీ వా ఫోన్ నెన్ (యోగ్యత) వా ఇంపెర్సర్ని విరిటి (నిశ్చలమైన ధైర్యం) ప్రార్థిగా తెలుసు. ఈ గంటం దొరవంటి రాష్ట్రం దెంగాలులావున్న ఏ రివల్యూషనరీలలోనూగూడా వుండకుంటే నమ్ముండి. ఇంత పితూరీలో నేను గమక పోలీసుకాఖమన్న ప్రెస్టిజ్ నిలవజెట్టగలిగాను. కాని మటొక్కడైతే యీపాటికి వాళ్ల చేతుల్లాపడి మాత్రమేపోయేవాడు ఇంతవని నే నొక్కొక్క చేశాను. నా క్రిందివాళ్లంతా వట్టి చెవలమ్మలు. ఎంతసేపూ భోజన పరాక్రమమే

కరిపిస్తుంది కాని ద్యూటీలావుండగా ఏ పిసరు కరేజ్ అన్న మాటలేదు. నా కన్న ముందొచ్చి రమరే చిత్తగించారు కదూ? ఒక్కరోజు స్టేషన్ వదలి వెళ్లెనో లేదో, యిందులావున్న తుపాకులు జండాలు యావత్తూ పితూరీదాల్ల కప్పగించేశారు. ఇంత పరాధవం జరిగింతిర్యాత చలపతిరావు పంతులు గారు రాజీనామా దాఖలు చేసుకుంటే నేనూ అయినాకూడా బ్రతికిపోతాం. ది.యే.లు ప్యాసవ గానే అయిపోయిందండీ! ఇల్లాటివాళ్లు ఈ డిపార్టు మెంటు పట్టుకు డేవుల్లాడక ఎక్కడైనా పెసరెట్టి మకు అమ్ముకున్నా, లేక అరవయ్యెద్దలాగ కాఫీ హోటెళ్లు పెట్టుకున్నా కొంత లోకోపకారంగా బ్రతికవచ్చు” అని యేటిలో మునిగిపోయియు ప్రాణ ములతో బ్రతికివచ్చిన లక్ష్మీదేరావు నాయుడుగారు దీప్త్యాటి నూపరింతుండెంటుగారివద్ద నొక్కొడును కూర్చుండి పెద్ద యుపవాసం విచ్చుచుండెను.

కొంత సేపటికి చలపతి రావుగారు హీమ్ భావతో నచ్చుకువచ్చి “మా యింటిమొకమన్న కొండలవరుసలో నల్లవాగు దగ్గరున్న మర్రికింద గంటందొర ఎక్కువపోయిన జుడా పెలిస్ కోవలో (దురదర్శిని) బాగా కనిపించింది. చీకటి పడిపోవ దంవల్ల టార్పిలెట్లు పట్టికల్లి పరిశోధించాలని తోచి యిల్లా వచ్చాము. పితూరీదాల్ల కనబడితే ముందు మీతో చెప్పువలసినదని అర్థమైతే కనుక యిప్పు డేం చెయ్యవలసిందో నెలవియ్యండి” అని పలికెను.

నాయుడుగారు పకపక నవ్వుచు, “మాచండి! ఇందుచేతనే పంతుర్ని మించిన అసహాయకూరు డీ పోలీస్ ఫోర్స్ లో లేడంటున్నాను. అయితే పంతులు గారు! ఈ రాత్రినేక నిద్ర చెరువుకొని మీ రా కొండలమెంట వెళ్లిపోకండి. వెడితే డేజిల్లో (అపాయం) పడిపోతారు. అసలీ పితూరీ లేవదీసింది నేనే కాబట్టి నేనే స్వయంగా చూసుకుంటాను. ఒకసారి చచ్చిపోతే యింకేమైనావుందా? బతికే బాగుంటే

బలపాత్రవా తనవృత్తాదు. తేమలు మీకు తెలియదా యేం?”

“అవును. మహాప్రభో! ఈ భూమిపై బుర్రాను బంధం మనకు పూర్తిగా వదలిపోయేవలకు మనకి చచ్చేబుద్ధి యెల్లా పుడుతుంది చెప్పండి? అందులోనూ మేము పప్పుబేమ్మలమని తమరు తెలివివ్రాసే వున్నారు. ఇంకే ఉద్యోగం యాడిపోకూర్చు మాకు కరెక్ట్ రమ్యంపే యెల్లా వస్తుంది? అయినా ఉద్యోగంలో వున్నంతకాలం వైయధికార్లు మీ రెన్ని చెప్పినట్లులు కొట్టివా పొళ్ళప్పగించడమే ద్యూటీ కాబట్టి తమ రుపదేక్షాన్ని ‘బ్రదికియుండిన ముఖములు బడయవచ్చు’ అనే మాత్రం పునశ్చరణ చేసుకుంటూ మొండిబ్రతుకు బ్రతుకుకూపుండిపోతాను. అన్నంతో యింజనప్రేరేపణను నిష్కారణంగా చచ్చిపోదాని కన్నమా ఒప్పుకోడు” అని రుద్రసహాయుడు జవాబు చెప్పి ఆవలకు వెదలిపోయెను.

“మాడండి! తమాషగా మాట్లాడితే ఈయన ప్రతినిత్యం యిదేవిధంగా మీదపడి కరుస్తూవుంటాడు. ఈ పాపముమంత నావద్ద నిర్భరవద్ద యాపించే బదులు ఆగంటం దొరమీద రవంతి చూపించకుడను చెప్పండి? అచ్చే యాయన చేతగానితనమంతా ఇన్ ఫర్మార్మిషన్ గా ముదిరిపోతోంది. ముదట యాయన కీ డిపార్టుమెంటులో ఉద్యోగమిచ్చినవాడి తెలివితే సంతోషించాలి. నా తమాషా చూపుతున్నాని యీ పోలీసుఫోర్సులో నేనైనావుందాలి లేకపోతే ఆయనైనావుందాలి. ఇందునిమిత్తం నేను గట్టిగా ప్రావీ అవసం అయితే మైద్రాన్ వెళ్లి గట్టిపట్టు పట్టాలని వుంది.”

అవదలో పడిపోయిరి.

రాత్రిగి గంటలగుండుగ నాయుడుగారు స్టేషన్ నుండి దోచుకోబడిన జెండాను తా మొక్కెడును

పోయి పట్టుకొని తమ యనవోయకూరత్వమును లోకమునకు వెల్లడింపవలయునను సంకల్పముతో బయలుదేరిరి. ఆ యంధకారమున భయంకరముగ గానవచ్చు ఆ కొండలనడుమ దయ్యములగుంపులవలె నున్న చెట్లగుండులనుండి పోవుచుండగ నాతి డెన్నెడు నెలంగని చీరుత్వ మాతనివృద్ధయమున నాకస్మిముగ నెట్లంతురించినదో కాని యాతఁ డీవిధముగ దలపోయఁ దొచ్చెను.

“ఈ మన్యంబిండా పెద్దపులులు చెలరేగిపోకూపుంటాయని తెలిసికూడా తెలివితక్కువగ ఒక్కణ్ణే వచ్చేకాను. ఆ చెలరేగిడిదతో నేను లేనిపోని వివాదం తెచ్చుకున్నాను. నేనుపోయి జెండా తెస్తానంటే—వల్లకాదు నేనేతెస్తానన్నాను. ఛా! అల్లా అనవలసిందికాదు. ఇప్పు డీరాత్రివేళ యే పులైనా మీదబడితే ఏంకలి? అని ముందుగానే నీకొక్కేసి చంటి పొట్ట నెట్టుకుంటాయంటారు. ఈవేళ పొద్దున లేవగానే కంటికి పిల్లికనిసిందింది. ఈ లోజిల్లా నాకు గండాలే అరిగిపోతున్నాయి. లేకపోలే యెప్పుడూ అనుకొని గంటందొరని పట్టుకొనికూడా నాకీ జల గండం రావాలా?—పోనీ, అప్పు డెల్లాగో ప్రాజాలు కాపాడుకుంటే మళ్లి యీరాత్రివేళ ఒక్కణ్ణే బయలు దేరి జెండా పట్టుకోవాలన్న దురహంకారం మనసుకొ పట్టుకోవాలా?—ఒక వేళ అగంటందొరకీ కనక నే నీవిధంగా తిరుగుతున్నావని తెలుస్తే యింకేమివా వుందా? వాడికి నామీద యంతపగ్గ నావుంది.—అవును. నేనుమాత్రం వాడిమీద పగపట్టడంలేదా యేమిటి?—వాడిచేరుల్లోపడితే వెంటనే బుర్ర కోనేస్తానని వాణ్ణి గాడిద నెక్కించినప్పుడు భీకరంగా చెప్పేడు. మన ఆనర్ సంగతి జెండాసంగతి భేదం డెరుగునుకాని వెంటనే తిరిగి వెళ్లిపోలే బాగుంటుంది. ఈ మన్యంలో పెద్దవికూరీపుట్టిందనీ, దాన్ని నేను అడిచేకావనీ కాకకరమైన కీర్తివుందాలని యీ కోయార్లతో గిల్లి ఖజ్జా తెచ్చుకున్నాను.—అయితే

అయిందికాని వెంటనే వెళ్లి ఇక్కడ కోయలు మీరి
మీరివున్నారని తెలిసినవన్నీ చూసినట్లు కల్పించి
యావత్తుందినీ తీసుకొచ్చి యీ జెండాపట్టుకుంటే
బాగుంటుంది. ఎంత చీకటిగావుంది."

అప్పుడాకస్మికముగ వలుగురు కోయవారందరిని
పైబడి పట్టుకొనిరి. నాయకుగారి చేతులనున్న
వీస్త్రాలునుంచి వరుసగ మూడుగుండ్లు 'ధాం, ధాం,
ధాం' అని మోగిపోయినవికాని ఒక్కటియు కోయ
లకు తగిలినట్లులేదు.

"గాడిదకొడుకు! బానియ! రాక్షసిగాడిద
కొడుకు!"

"గిజగిజ మంటున్నాడు—పెట్టుబురమీద దుడ్డు
కర్రతో ఒక్కట్టు."

"సర్విహితాదా!"

"వీక్కిపెయ్యడానికే కాదుట్రా! పట్టుకు
పోతున్నా? తీసుకురాంగానే మనదొర యీడివీక్కి
పెత్తానన్నాడుకాదుట్రా!"

నాయకుగారుమీసల సమయస్ఫూర్తికలవారగుట
చేతనున్న వీస్త్రాలపైగించుచు

"అరే గంటం! నామాటమి" అని సాంత్యవముగ
బలికిరి.

"మాదొరక్కడలేడయ్యా! అయితే యేటంటా
నేటి?"

"అవులే మీరిప్పుడెవరున్నారో చెప్పండి."

"ఇక్కడ వలుగురు ఆరుదుపురా యాత్రమంది."

"నన్ను వాళ్ళందరికి తీసుకుపోకండి. నేనుగవర్న
మెంటుకొరానీ మీనలుగురికి వేయేసిరూపాయలు, యీ
యేజస్సీలో గొప్పగొప్ప పదవులు, భూములు యిప్పి
స్తాను."

"నువ్విచ్చావుకాని యీలోపల మా బాతోళ్లంతో
మాప్రాణాలు పుచ్చేసుకుంటారయ్యా!—ఆ యీ నా
మా కొంపల కక్కటేసికోవవు నువ్విచ్చేదేటంతా?"

"తల్లిదోడు ఏ ప్రమాణం చెయ్యమంటే ఆ
ప్రమాణం చేస్తాను. నానోటినుండి మాటోస్తే
యెప్పుడూతిరిగిపోను. ఆకాకం విరిగిపడ్డా, నూయ్యడు
నేలమీదకొచ్చినా, భూమి తిరగబడ్డానరే!"

"వీలాటోళ్లు పుట్టుబట్టే యీపాపవంతో మొయ్య
లేక బూమితిరగబడి పోతోంది. కట్టెయ్యారా! కట్టు
కట్టెయ్! మనం యెక్కడుంటామో దారి మార్చడం
వెందున?"

ఒక కపటనాటకము

"గంటంకొర యీడి కొంప కక్కటెయ్యాలని
రెండుదబ్బాల సేవమాన తీసికట్లేదా. నాయకు
నిక్కిపోతే యెంటునే వీక్కిపెయ్యమన్నాడు."

కమ్మలుకట్టి, తెక్కలుకట్టియున్న నాయకుగారు
వదిలిపోవుచు "కోయీలూ! చూడండి నన్ను
నిమ్మరణం చంపెయ్యకండి మీకు పుణ్యంవుంటుంది.
నేనింతమటు పోలీసువాళ్ళలో సుపాదించుకొన్న
15 వేల రూపాయలు మీకప్పుగించేస్తాను. అని మీ
చేతుల్లోపడేవరకూ నన్నొదిలిపెట్టకుండా యిల్లాగే
కట్టేసివుంచుకోండి;నన్నుమాత్రం విరేకనియ్యండి; అల్లా
చేస్తే నేను గవర్న మెంటుకొరానీ యీ వితూరీకంతా
నేనేకారణమని ప్రకటన చేయిస్తాను. మీగూడెం
కాల్చేసినందుకు, మీ మనిషిని చంపేసినందుకు ఆ నత్తం
పూర్తిగా గవర్న మెంటు పెట్టుకునే యేర్పాట్లు
చేయిస్తాను. మీకింతకంటే యేంకావాలి చెప్పండి?
వాగ్రహదానం యిల్లాకాలిపోయింది కాని నా గొప్ప
తనం మీకేమీ తెలియకుండావుంది. గవర్నయతో
కూడా నాకు గొప్ప స్నేహంవుంది. నన్నువిధంగా
చంపేకారంటే మీలో ఒక్క పురుగునాలేకుండా
పర్కాగు మీతో గొప్పయ్యుద్ధాలుచేస్తారు బాగా
ఆలోచించుకోండి."

“యద్దఃపెల్లాగా అయిపోతూనేవుంది. మీ యిన్ పెట్టెల్లు, నీవైయ్యోడెనకో ఒచ్చేదంట. ఆహూ మాశేనుల్లో పిక్కిరాదు తంరంయ్యేదా వా వుంటే పెప్ప. అల్లాపేత్తానంటే అండా కానిన్ను సంపదండా వుంటాం.”

“వాళ్లు యిల్లా గొరుగుతాలో నే పెట్టె చెప్పను?”

“అట్లు మాశేనుల్లో పడిపోవాలని నువ్వు వమ్మ కండా తంరంపన్ని నే కాకుండా ఉంటుందా పెప్ప? ఏదో కల్లుకొకటి పెయ్యి. మేం యాలైమందివుండి ఆల్లక్కడికొచ్చే ఆక్కడ పట్టుకోదానికి కాను కుంటాం.”

“అయితే ఆలోచిస్తానందు కాని కల్లు కొకటి పే బుద్ధి చేసితిట్టు. కల్లవా విప్పండి.”

“అయితే అల్లంతా మా శేనుల్లో పడ్డాని కొప్ప కుంటావా?”

“అపో! వాళ్లంతా మీకు పట్టుబడిట్టుల్లు చేస్తాను. నన్ను మాత్రం చంపకండి.”

“ఒరేయ్, అల్ల వోళ్లకే యింత దోహం పెయ్యి దాని కొప్పకొనేవోడు యీ దెన్ని గోరాలలైవా బంకరా కాదు!—తయ్యి త్తి! అపణంగా పిక్క పెయ్.”

వాయిదూగాను చిక్కరించుకొనుచు “అయ్యో! అయ్యో! నే పెట్టె చచ్చిపోవాలో అదైవా కల్లతో కాస్త చూచిదియ్యండి! బాబులు కాదు!” అని బ్రతిమాలు దొడంగిరి.

“పో, అయితే చూడు!” అని ఒక రోయవా డాయన కల్లకు గట్టివ బట్ట తొలగించెను.

ఆస్మితముగ భగవద్దర్శనమైనయెడల సామాన్య మానవుల కెంత కింపము, నాకృర్యమును కలుగునో అవ్వదు తన కమ్మల యెదుట బడిన దృశ్యమును

గాంచినప్పుడు వాయిదూగాలికూడ వట్టి వర్ణనాతీత మగు భావములాక్కపెట్టిన పుట్టినవని చెప్పువచ్చును. ఎదుట దీప్త్యాటీ సూపరింటెండంటు కేశవరెడ్డి గ్రామము చలపతి రావుగారును కూర్చుండి కొండలు రోయవాండ్రచేత నీ నాటకమంతయు నాడి తన్ను వట్టిగాడిదనుగా తేసివైచిరిని యారః దా యుక్త రక్షణమువనే దెలిసికొనెను. చలపతిరావు పిలికిపంద యని నిరూపించుటకు వాయిదూగా రిట్టి నాటకమే యాడి విఫలమనోభులైయుండుటచేత వారు రో: ద్రొక్కివ త్రాయవల బుసగొట్ట వారంభించిరి.

“హల్లా! వాయిదూ! నీ కరేకో యింతపేపు స్వయంగా చూసి ప-రోషిస్తున్నాను. అయితే వన్ను. అంద రిన్నపెక్కరనీ పట్టి రోయొళ్ల కప్ప గించేస్తావంటావు! కొన్నాళ్లు పెలపుపెట్టి మెదా పెల్లి నీ పెర్నకల్త్రెండే రెడ్డివాయిదూగాను గవర్న రిలో వుండగానే అక్కడో వెలుగు వెలిగి రామాడమా?” అని కేశవరెడ్డిగా రనిరి.

“ఇప్పు డెండు గవర్నరలనీ చూడకుండా అవు తుందీ? సింహం వోట్లో తలమాచ్చి నాని బాట్టుపీకేసి వట్టుమీ రీదిధంగా నేవో బహున్ అన్నట్టి కామెడీ అడిచారు కాని యిది సంతూర్ణంగా ప్రజడి అయి పోయేట్టులు చేస్తాను. నా రోమాదూ! లక్ష్యోకి రావుతో సరసం అంటే యేమవుతుంటున్నా?”

“అవుతే కొంప రీకావన్నమాట. చావుకి సిద్ధమై నప్పు డింకోరాక దొస్తావు? అంతేకాదు? నీలాంటి అసహాయకూరుఁ డింకో డీ పోలిష్ ఫోన్సులో పుట్ట లేదంటావు. నువ్వెంత ప్రతాపకాలిస్తావా నీ ప్రతాపా లన్నీ పట్టి నిరపరాధుల మీ దెందుకు చూపాలా చెప్ప? అఖికి ఘోరమైన పురుగుకూడా కాలితో లొక్కలూంటే తిరగబడి పీకి చదలిపెడుకుంది కదా! మనిమైనవాఁ డూరుకుంటాడా చెప్ప?—ఈ చలపతి రావున్నాడే యియవా నేను కలిసి చదువుకున్నాం.

చిరుతహృదయములో నింత చిచ్చుగలదె ?

గుంటూరు శ్రీ మహాలక్ష్మీ పతనమందిరము
నాల్గవ వార్షికోత్సవసందర్భమున లీయబడిన భాయాపటము. ఆధ్యక్షురాలగు శ్రీమతి మధ్వాచార్యుల
వరసమ్మగారు, పర్యురాలైన నాటకమందు పాట్లాన్న బాలికలుగలరు.

శ్రీమతి గంటి కృష్ణవేణమ్మగారు
బొంబాయి. దూర దేశములందున్న
యాంధ్రాభిమాన పూరితురాలు.
వీరి వ్యాసములచే గృహాలక్ష్మీ
యలంకరించుకొనుచుండుట
పాతకులకు విదితమే.

చదువును శోభిల్ల యాయన కాన్స్టిట్యూట్లో నాను పాఠాలు చెప్పటాండేవారు. చదవయింతర్వాత నా కెక్కువ ప్రాపకంపుండదంవల్ల నేనీ వుద్యోగం చేస్తున్నాను. ఈయన నాకన్న కెక్కువ చదువు చదువుకోకపోయినా సభయింక స్పెక్టరే ఆయాదు. ఈయన్ని పట్టుకుని నిన్న నుదయం నవ్యాటాంటి నాటకం ఎందుకాడేనో చెప్పు.”

“విశేషంగా—ఒక ప్రాక్టికల్ జోకా అని పూసించి అల్లా చేశాను. అంతమాత్రంచేత మీ శిల్పిలో నా కప్రతిష్టవోచ్చేటట్లు నా కిందవాళ్ల దగ్గర యిల్లా చెయ్యచ్చా చెప్పండి?”

“పోలీసునాకరీలో వున్నందువల్ల శోభిల్లి యిరవై నాలుగుగంటలు థియేట్రీకర్ గా నేను డ్యూటీలో వుండాలి. అయినా నేనుకూడా అప్పుడప్పుడు ప్రయివేట్ సిటిజన్ గా మారపోవలసిన అవసరం వస్తూ వుంటుంది. ప్రయివేట్ సిటిజన్ గావున్న సమయాల్లో నేను పోలీస్ స్టేషనును సంగతి పూర్తిగా మరిచి పోవలసివుంది. కాబట్టి యిల్లాంటి సందర్భాల్లో నేను ప్రయివేట్ సిటిజన్ గావుండి నువ్వుచేసిన ప్రాక్టికల్ జోకే చలపతిరావు నీమీద చెయ్యడాని కనుజ్ఞ యిచ్చాను.”

“మీరు డ్యూటీలో లేకపోవచ్చుకాని నే నున్నానే!”

“గంటందొర కలెక్టరుకి యావత్తుసంగతులు పిటి షన్ పెట్టాట్టు. దానిమీద కోయిలాజ్లి చంపినందుకు పెంటనే నిన్ను డ్యూటీలోంచి సస్ పెండ్ చేసి ఎరెస్టు చెయ్యవలసిందనీ, పిఠూకీదాగ్గమీద ఏవిధమైన చర్యాతీసుకోవద్దనీ తెలిగ్రామ్మీద అడ్డల్లాచ్చాయి. కాబట్టి యిప్పుడైనా కథ అడ్డంగా తిరిగిపోయిందని

తెలుసుకో. కలెక్టరు, నూపరింటెండెంటు లేపిక్కుడ కొచ్చి యిన్ వెస్టిగేషన్ (విచారణ)చేస్తారు. వాళ్ల నూడెం కాల్సేసిండుతు గంటందొర నీసంపలో కిరసనాయిలుపోసి అంటించెయ్యాలని చూస్తుండగా చలపతిరావు, రిపీటుఖాను వెల్లి అరెస్టుచేశారు. కాబట్టి యిప్పుడు నువ్వెక్కువ పరాక్రమకాలిన్ పీల్లెక్కువ పరాక్రమకాలుకో తెలిసిపోయింది. ‘చలపతిరా చెడిపోతావు.’ అన్నార మనపెద్దలు.”

“ఇదంతా కథలావుంది.”

“అహ! యిదంతా నీ చమత్కారంవల్ల యేర్పడ్డ కథ. ఏపాపం యెరగని కోయిల్ని గిల్లిఖజ్జాతెచ్చావు. ఇక్కడ ప్రజలంతా తిరుగుబాటుచేశారనీ, పెంటనే మార్షల్ లాపెట్టాలనీ యెంత ‘హంగామా’ యైనా చేశావు.

ఘటంభింద్యార్పటంభింద్యార్థ్యార్థ్యార్థ్యార్థ్యభవ్యరం యేనకేనా వ్యూహాయేనప్రసిద్ధ పురుషభవే.

అని చదువుకున్న శోభిల్లి ఒక సంస్కృతశ్లోకం నేర్చుకున్నాను. ఎల్లాగైనా పేరురావాలని ప్రయాస పడే అధికాంగ్లంతా నీ చుిత్రం కొంతైనా తెలుసుకొని బుద్ధిగావుంటే బాగుంటుంది.—కాని చలపతిరావ! నువ్వు బలేవాడవయ్యా! యీ కోయిల్ని యెల్లా తరిఫీదుచేశావోకాని మంచి నేర్పరితనం చూపించారు. నాయుడుగారి అంతరంగపరివర్తనం కళ్లకికట్టినట్లు చూపించారు. నాయుడుగారికి లాంగిపోయింటే కొచ్చి నేల పీల్లకి దొరికిపోననుకుంటాను. ఆయన కా యోగ్యాతాలేదు. పీల్లకాప్రాప్తీలేదు. పీల్లకందంకి బహుమతులిప్పిద్దాం. అందులో యిది యెంపైరీడే కూడాను. యెల్లాంటివాడికైనా ప్రాణాలమీద తీపివుంటుందో కండ్లారాచూశాను.”

అమృతబిందు

శ్రీమతి స్థానావలి దుక్కిగమ్మగారు

మనసు శుద్ధ మశుద్ధమ్ము ననగ బరగె,
గామసంకల్పచిత్తమ్ము కలుషమనియు
గామవర్జితచిత్తమ్ము కలుషరహిత,
మంచుఁ దేలియుము ఋషులవాక్యమ్ము
[నుమ్ము.

మనసెబంధమోక్షమ్ముల కునికిపట్టు,
విషయసంసక్తచిత్తమ్ము వెలయు బంధ
మగుచు విషయ రాహిత్యమాయాత్మ
[మగును,
మోక్షమునకు నెప్పుడుబుధామోదమెనగ.

నిర్విషయహృదయమున కపూర్వమోక్ష,
మెందులకుఁజెప్పఁబడియెనో యందువలన
నెప్పుడుమోక్షార్థి విషయరాహిత్యముగను,
మనను నరికట్టవలయు సమంచితముగ.

విషయరాహిత్యమైహృది వెలయుమనసు,
సతము నాత్మస్వరూపమ్ము సరవిజౌంది
వరలుచున్నదో యదియోపో పరమపద మ,
టంచు పలికిరార్యులు పరమాత్మనియతి.

హృదయసంకల్పజాలమ్ము ప్రిదిలి నాశ,
నమునునొందు సందాకమనమ్ము నెప్పుడు
నధికతరముగ బంధింప నదియ ఎఱుక,
ధ్యానమదియనూ న్యాయ విస్తరములేల?
అదియచింతింపఁదగనిది, అదియతలప,
దగినదియుఁగాదు చింతింపఁదగినయట్టి

దియునుఁగ దు చింతింపఁగా దిటము. ఇట్టి,
పక్షరాహిత్యజ్ఞానియే బ్రహ్మమగును.
స్వరముతోయోగమును జేర్చవలయు నాద,
రహితముగ బ్రహ్మమున్ ఎంచ రమ్యమగును
స్వరరహితభావనమ్మున బ్రహ్మమరయఁ,
గలదు కలదంచు నెఱుకతోఁగనమునతము.

బ్రహ్మనిష్కళంకమును, నిరంజనమ్ము,
నిర్వికల్పమునై సదానెగడియుండు
అదియే 'నేన'ని యెఱుక చేనరయువాఁడు,
బ్రహ్మమేయగు సత్యమ్మువట్టిచూడ.
నిర్వికల్పమనంత మనిందితమ్ము,
నప్రమేయ మకారణ మాధ్య మాధ్య
మాపరబ్రహ్మమంచును నరయునతఁడు,
బంధములనుండి తొలఁగును బంధురముగ.

లేవువృద్ధిక్షయమ్ములు, లేదుజన్మ,
లేదుసాధకుడు, ముముక్షులేడ? లేదు
ముక్తు డిదియోపో నిజమైన మూలతత్వ,
మంచుపలికిరి తొలుతనే ఆర్యజనము.

జాగ్రదాదియవస్థలన్ జనము మనన,
మరసి చేయుఁదగ్గది పరమాత్మమొకఁడే
ఆ యవస్థాత్రయమ్మును నధిగమించు,
జనున కేనాటికిం బునర్జన్మలేదు.

భూతముల కెల్లనాత్మయై పొదలువాఁడు,
భూతభూతాలవైల సెపో పొందుగాను

చంద్రుడొక్కడు; జలములనరవి నొకటి,
గాను, బహువిధములగాను గాంచునట్లు.

ఘటమునందున్న మిన్నులు ఘటమ్ముడియ,
రాదు ఘటముమాత్రమే కొనిపోదు మటులె
జీవుఁ డాకాశ తుల్యుడు సిరుఁడటంచు,
నిశ్చలజ్ఞానతత్వాన నెఱుంగవలయు.

వివిధరూపాలు కలదిగా వెలయుఘటము,
తెఱుగుదేహమ్ము. అటులయ్యుఁ దిరిగితిరిగి
తాను నశించు తెఱుంగదు తథ్యమెఱుగు,
నాత్మ మొక్కటిమాత్ర మత్యంతనియతి.

శబ్ద మాయాప్రపంచ సంసక్త జీవు,
డంధకారమ్ము విడనాడి అమలకాంతిఁ
గనుటలేదు. తన్మాయాంధకార మొదుగ,
నేకమా సితినొకఁడుగా నెఱిగిచూచు.

బ్రహ్మ - శబ్దాక్షరమ్మొదలై పరిభవెల్లు,
అది సమాప్తిగాకేమిచు నదియ అక్ష
రమ్ము ఆ యక్షరమ్మును నిమ్ముగాఁగ,
ఆత్మశాంత్యాధి ధ్యానించు ననవరతము.

తెలిసికోతగ్గ విద్యలు కలవురెండు,
అదియు; - శబ్ద, బరబ్రహ్మ లీయవనియందు
శబ్దబ్రహ్మముఁ దెలిసిన శస్తగుఁఁడు,
ఆ పరబ్రహ్మమునుఁ బొందు నద్భుతముగ.

తవిలిమీధావి వేదశాస్త్రాలఁ జదివి,
జ్ఞానవిజ్ఞాన దక్షుడై గ్రాలు పినపఁ
బొట్టుఁబోఁద్రోచి ధాన్యంబుఁ బొందువాని,
వలెను నవ్వాని వర్జింపవలయు సుమ్ము.

రంగు రంగులవెలయు గోరాజి కాని,
వానిపాల రంగొక్కటై వరలునట్లు
జ్ఞాన మాపాలరీతిగాఁ గానుపించు,
లింగముల వెల్లనావుల లీలఁదోచు.

పాలలోనేయి గూఢమై పరగుభాతి,
భూతభూతాన జ్ఞానమ్ము పొదవియుండె
స్వాంతమనానమున సదాసరవిఁ దరచ,
నది బయల్పడు నుచ్చనీచాదులేల?

జ్ఞాననేత్రుండు ; కట్టెతోఁగట్టెరాచి,
యగ్ని వెలయించు నట్లు లత్యంతనియతి
మనసుమథియించి అమలబ్రహ్మమ్ము నేనె,
యంచుఁ దెలిసికోవలయు ముఖ్యమ్ముగాఁగ.

అఖిలభూతాలకాధారుఁ డఖిలభూత
వానుఁ డఖిలభూతత్రాత వాసుదేవుఁ
డతఁడె నేనంచు, వెండియు నతఁడె నేనె
యనుచు నుపనిషత్సూక్తి సరయవలయు.

“ఇత్యుపనిషత్”

ప్రత్యక్ష ప్రమాణం

కృష్ణయ్య ఆపూరి బడిపంతులు. అతడే హెడ్డు మాస్టరు, అతడే అసిస్టెంటు, అతడే సర్వమున్ను. ఆ గ్రామానికి వారంకోడలకోసారి పోస్టు రన్నరు కటాక్షం కలిగితే వచ్చే యే వృత్తరమైనా చదివి అర్థం చెప్పగల పండితు డతడొక్కడే. గ్రామభక్తగాయ త్రైతం గంటన్నరపంధ్య వార్షికలకే కాని సంతకం మాత్రం ఎడమచేతి బొటన్ వేలిదే. కృష్ణయ్యకి నెలకే ఆరురూపాయలు కరువుల్లాగ బడిపంతులుదేరం అందు తుంది. అడిమినవా నా అతనికున్న రాబడి నిండుమన్ను. గ్రామస్థులందరూ కలిసి ఒక ఉపాంతపు మెట్టు అతనికి యిచ్చి మిద్దిటిల్లు నిర్మించి యిచ్చే రతనికి. ఇంటికొక తూముడుచొప్పున సంతర్సేర గ్రాసం; అటుపైని కూర గాయలూ, మల్లగ, మొదలై నవి కృష్ణయ్యకు నిత్యవార్షికాలు - బీరంలాంచి కొంటే ఉప్పు కిరసనాయిలూ కొంటాడు.

కృష్ణయ్యకు మరేవ్యాపకం లేనప్పుడే బడి తెరుస్తాడు. అధికమాసలూగ మూర్ఖుల్ల ఇన్ స్పెక్టరు రాక ముందుగానే తెలుస్తుంది గమక ఆ రెండు రోజులూమాత్రం పొలాలంటపొయిన నీల్లలనీ, కనిసం ముప్పైయేళ్లలోపువాళ్ల నందర్నీ, తిసుకొచ్చి బడి తీరుస్తాడు. తక్కినరోజుల్లో కృష్ణయ్యకు బాతాఖానీ తప్ప చేయవలెదను.

సంక్రాంతికి నెలగంట పెట్టేరు. ఎప్పుడూ తెరవని బడికి బాహుంగా పండుగ నెలవులిచ్చి కృష్ణయ్య ఏ భయమూద కూచున్నాడు. సాయంకాలమైంది.

ఎదురుగావున్న కోనేటిమీదనుంచి గాలి తెర తెరలుగా వస్తూంది. పుంతలూనున్న బురదలో జలక్రిడలాడించి పోతులనూ గేదలనూ లోలుకొన్నూన్న కాపుతుల్లుల అర్థంలేనిపాట అంతరిజ్ఞానీ కంటకుంది. కృష్ణయ్యకు మాటలాడడానికి మనిషెనడూ దొరక్క, చిన్న గావంచా పీఠుచుట్టుగా ముణుకులకు ముడి నేసి తిరిపతి దోరీలో కూర్చున్నట్లు పూగుతున్నాడు. పూరింటి పంచ దొరటోపిలాగ అతని కడుగుమాత్రం కప్పివుంది.

ఎదురుగా చెరువలోట్లలో నూన్కుడు గ్రంథుకూ వుండగా, కోనేటిమెట్టమీద నెవడో బాటసారి, తడిసినపాదాలు దులుపుతూ పైకెక్కివస్తున్నాడు. కృష్ణయ్యకు కాలక్షేపానికి గ్రంథం కనిపించినట్లైంది.

శ్రీమతి రాజేశ్వరి గారు

“ఎవరయ్యా...వోయ్... ఇలారండి. యేపూరుమిది?”
“అయ్యా, మా పూరాండి? మాది ముందూరు.”

“అబ్బో, యెవరయ్యాయ్ నవ్వు, పెద్దవేదాంతి లాగున్నావే!”

కృష్ణయ్యవద్దనున్న గొప్పప్రజ్ఞ అది. ఎంత అపరిచితుడైనా సరే, కూడుముక్కల్లో ‘అండీ’లాంచి ‘అబ్బీ’లాకి దింపేస్తాడు.

“ఎప్పుడూ మీది ముందూరే అయితే, నువ్వెల్లప్పుడూ పారుగురులోనే వుంటావన్నమాట; యే మంటావు, నే చెప్పింది?...అబ్బో, నన్ను మాటల్లో బోల్తా కొట్టించిపాటి నా డెవడున్నాడు?”

“స్వామీ, మీలో వాదించేపాటి వాడనా? యెలానానీ పితానానీ అన్నలాంటి ఆనాధులం మాకు పూరేమిటి శేరేమిటి, స్వామీ?”

ఒ కే సీ సా లో!

Lakhra

for
ladies
health &
happiness

Kesari Kuteeram. Egmore. Madras.

స్త్రీల వంధ్యత్వమును పారద్రోలు వజ్రాయుధము
ను ఖజీవనమునకు సాధనమగు సంతానము
ఒ కే సీ సా లో ఇ మి డి యు స్న ది.

ఆంధ్ర ఇన్స్ట్రుమెంట్స్ కంపెనీ (లిమిటెడ్)

మచిలీపట్టణము

పలుకుబడిగల

(స్థాపితము: 1925)

ఏజెంట్లు కావలెను

సాలీవాస్త్రిమియుము ఆదాయము

రూ. 5 లక్షలకు మించినది.

భీమానిధి

రూ. 12 ,, ,,

అమలులోనున్న వ్యాపారము

రూ. 100 ,, ,,

1935 లో జరిగిన క్రొత్తవ్యాపారము

రూ. 2710000 లు

బోనసు సాలుకు 1000 కి రూ 15 లు.

మొత్తము ఆదాయముపై 100 కి ఖర్చు 33 మాత్రమే.

ఒక జీవితముపై ప్రాణాపాయబాధ్యత

15000 లకు హెచ్చింపబడినది.

మా ఏజెంట్లకు ప్రావిడెంటుఫండు మొదలగు ఆపూర్వ

సౌకర్యములు సమకూర్చబడినవి.

క్రమాభివృద్ధి గాంచుచున్న యీ దేశీయభీమా

సంస్థలోనే మీజీవితములను భీమాచేయును.

వివరములకు :

బ్రాంచిమేనేజరు.—

13 కంబుకెట్టి వీధి,

మద్రాసు.

యర్రమిల్లి మంగయ్య,

లి.ఏ. టి.ఎల్.

కార్యదర్శి.

“అబ్బో, నువ్వు కొంచెం దొక్కకుక్క పొందిన వాడిలాగున్నావు ... ఉత్తరరామాయణానికి ఆర్థం చెప్తున్నానిప్పుడు, కావలిస్తే యీ రాత్రివిని వెళ్లు.”

“అయ్యో, ఉత్తరరామాయణం వింటాగాని అది ఊర్ధ్వలోకానికి ఉపయోగం - సాపాతేలో అదే సద్యఃఫలం. ఆకలిగాన్నవాడికి అనుష్ఠాపవ్యక్తికాలలో పొట్టనిండు నా స్వామి?”

“అర, నీ..., నువ్వెక్కడో ఉండవలసిందలా గున్నావే. పానుగంటి జంఘాలకాస్త్రాధోరణి కొంచెం నీలో కనిపిస్తుంది... నాకేం ఆధ్యంతరం లేదుకాని, వండివడ్డించేది మా ఆవిడ; ఆ విడను కనుక్కోచి-”

“బాబూ, మీ పిల్లలలో పాటు మరోవిప్రుల్లో-”

“అను అను. అక్కడే పాపపాటు పడుతున్నావు- మా ఆవిడవుంటే - (పావిట్లో తొంగిచూచి) అక్కడ ఆ ప్రసంగం యెత్తకూడదు... నువ్వెరగవు కావోయి, నేను శేవలం ఆనందస్వరూపం; ఆవిడమాత్రం, అటుమాడు, ఆ - నందస్వరూపం..... కానీ, శ్లేష కవిత్వాని కన్నుగుచి యేడుమూల పులుసుకి లేదు నుమా!”

శేషమృ ఘోషచేగాక శేవలం విస్తీర్ణంచేత వీధి గుమ్మం చాటలేక తొంగిచూచి కృష్ణయ్యను రాత్రి వంట నిమిత్తం సలహాచేసింది. పయలయెదుట తన ప్రతిభను భగంపర్వచందుకు శేషమృను మనసులోనే మెచ్చుకుంటూ, కృష్ణయ్య అతిభవచ్చిన విషయం తెలిపి అప్పుడాలుకూడా కాల్యమని వెనకారే శేక చేసేడు.

“ఏమయ్యా, కోనేటి మెట్లమీదికిపోయి అందాకా కూర్చుందామా?”

“అలాగే కానీండి, స్వామి.”

“మాడూ, అన్ని ఋతువుల్లోనూకూడా, గాలి తారదంవుంటే, అది నొంటికి మహామంచిది. నీడనుంటే చెట్టుపైలెం బతకదు.”

“అన్నిగాలులూ అనుభవించిన, అనుభవిస్తూన్న నాలో దాని బాగోగులు నేవించమని చెప్పాలా?”

ఆ కోనేరు చాలా వికారమైంది. నాలుగుగట్లనుండి కుచ్చుల్లుపోసినట్లు రాతిమెట్లు నీటిలోదాకా దిగి, ఆ జలకవ్యత మరింత శోభతెస్తున్నాయి. వాల్లు దిక్కులనుండి కమ్మకుని వస్తూన్న చీకట్లలో, వారిద్దరూ ఆ మెట్లపైని చరికిలబడ్డారు. కృష్ణయ్యకి నేడు బ్రహ్మావందంగావుంది. కీ యిస్తే పరుగెత్తే బండిలాగ, అరిగి బాటపారి లభించడాన్ని నాలుక విజృంభిస్తూంది.

“స్వామి, ఆనలిగట్టునవున్న శిథిలాలు యేదైనా ఆలయమా?”

“యేం చల్లనిశేఖ కవివేషయ్యా ఆ విషయం. శే వ్రాసిన దదొక్కచీకథ; ఆ తర్వాత మరి వ్రాద్దా మంటే మా ఆవిడ పడనిచ్చిందికాదు. మాడూ, మనం తాగా ఆలోచిస్తే, యీ ప్రపంచంలో కవి అన్న వాడికి పెళ్లికాకూడదు; పెళ్లికానిఅయిందో, వాడు కవిత్వమేనా వొడులుకోవాలి పెళ్లాన్నేనా వొడులు కోవాలి..... రెండింటికీ మాత్రం పొసగదు.”

“బాబూ, మీరు రెంటినీ విడిచినట్లు తోచదు; ఆ ఆలయం విషయంమాత్రం చెప్పటండా విడిచేను.”

“అదే అదే. ప్రస్తావన వొచ్చిందిగనుక చెప్తున్నాను. ఆ ఆలయంవుంటే అది దేవాలయంకాదు. ఒక పెద్దసంపారి తాలూకు యిల్లు.”

“శ్రీహరి! పశుపత్ని సుతాలయాలు నాలుగింటి లోను చిరస్థాయి కావలినన కొనడే తల్లించినాయి నపుడు కడమవాటి విషయమేమై యుంటుందో!”

“వింటే, నీకే తెలుస్తుంది. అదిఒక అద్భుతమైన కథకింద పెంచి వ్రాసేను నేను. మొదట అనిర్ధకంగా ప్రబంధకవిత్యం చెప్పిచెప్పి, చెలామణి కాకపోదాన్ని, కడుపుకోసం యీ పూరుచేలేను యిరవైయేళ్లకిందట. అప్పుడీ అయ్యలరాజవారి లోగిరి, ఓ, భూలోక

వైకుంఠంలాగుండేది. రామచంద్రయ్యగారంటే వయసువ పాతికేళ్లవాడైనా, చేతి కముకలేవివాదవి నుప్రసిద్ధిపొందేడు. ఇక్కడ బడిపంతులు పని వాకు చేయించింది ఆ దాతే...మనం మంచిమంచి చెప్ప కోవాలి— చిద్దపుంటే మనం చెప్పకుండానే లోకం వెయ్యికోళ్ల చాటిపోస్తుంది. లోకము మూయగ మూకుడున్నదే, అన్నాడు కవి...కానీ, శ్రవణా వందంలోటి ప్రబంధాలలోకాలు పెరిపోయేయినుమా! యేదీ ఆ పద్యం:—

‘ముంగల సింగార....’”

“నా సంగతి విడిచి అప్పడే అడ్డుదారి తొక్కి నేను స్వామి!”

“అడ్డుదారేమిటి, కవికి అన్నీ దారులే. నిరంకుశా కవయో అన్నాడు...అయితే ఆ రామచంద్రయ్య గారికి చంద్రుడేలో మచ్చలూ ఒక దుర్గుణంవుండేది.”

“యే మది?”

“భార్యమాట ఇవదాటకపోవడం.”

“రామరామ! యెంత దుర్గుణం చెప్పేరుభావా!”

“కాదు? దుర్గుణమని మెల్లిగా అంటావేమిటి? దుర్వ్యవహమని చెప్పక?...నే చెప్తాను విమా! పంసారనూత్రంలో ఒక్కటే రహస్యం. అవదాన్ని అప్పుడాలపించిని యెంత మర్రిస్తే అంతరుచి. యీ నూత్రం ఒక్క మా అవిడపట్ట అవ్యయించిందికాదు. యెంతేతనో యెరుగుదువా; ‘అతివలచాచి వీరబల లంచు వచించు మహాకవీంద్రులుదర్థ విపరీతవాడు’లని మా అవిడని చూసి చెప్పివుండాలి.”

“సరే, తర్వాత?”

“చంద్ర భాగాదేవి—అంటే రామచంద్రయ్యగారి భార్య—చాలా ఉత్తమరాతే అయితేనేం, పెనిమిటి పల్ల యే స్వల్పవిషయంలోనూ తిరస్కారం పూచ లేకపోయేది.”

“అంతటి అనుకుల దాంపత్యానికి నేరాలోపణ మీకుంటి కవీశ్వరులు చెయ్యాలి కాని—”

“నేరం వుండోలేదో నీకే తెలుస్తుంది, మదముట్టా విను. పదిపన్నెండేళ్లు కాపురంచేసిన తర్వాత, రామ చంద్రయ్యగారికి సంతానంలేమి! ఓదాబ్బులేతిగా, ఆయన సోదరుడును భార్యయు అకన్యాత్రిగా మరణించి తమ యేకైక పుత్రకను, మూడేండ్లకువసు, దిగవిడచిరి. ఆపిల్లను రామచంద్రయ్య చంక లెట్టుకుని గుమ్మములో కాలుబెట్టినవాడే లక్ష్మీవారి గుమ్మము తెలుపల కడుగుపెట్టినది. చంద్రభాగవతు—కరుణలేపు అన్యమెరుగని ఆ యిల్లారికి—ఎక్కడమండే ఊరింకో ఆ పసికూనమీద అవ్యాజ్యద్వేషం అంటురించింది.”

“నిజం? నేను నమ్మలేనున్నాను”

“అయితే నువ్వు రెండోవాడివి. మొదటి వాడా మెధర్త. లోకమంతా గుసగుసలాడుకుంటూన్న అమె నుత్పితం, రామచంద్రయ్య యొన్నడూ గ్రహించ లేదు; అవసానకాలానికైనా తెలిసివుంటుందని—”

“అతడెన్నాళ్లయింది, గతించి?”

“రెండేళ్లవుతుంది. అతని మృతికిపైతం కారణ మతని భార్యయే. అతనికేదో కూలనొప్పి వాధ అప్పుడప్పుడు వుండేదట. అది చూపే జబ్బుకాదు. అయితేనేం, అపరేమణోసమని చెన్నపట్నం పంపిం చింది భార్య. అతడు బహుదూర దృష్టికలవాడు గనక తమ పెంపుడుపిల్లకు పెళ్లిచేసి—యీ అవతల వీధిలో భుక్తగారి అబ్బాయికే—ఆ యేడేండ్లపిల్లనూ అత్తింటనే దిగవిడిచి, భార్యను పుట్టింటికి పంపి, తమ రాయకేట ఆస్పత్రిలో చేరారు.....వారంలోకాల వాడు అతడు చనిపోయేదని పెట్టిగామా.”

బాటసారికి కడపటిముక్క వినిపించినట్టులేదు. అతడు గజగజవణకుతూ వైసున్న బట్టితో చెవులు పైటం కప్పకుని “అబ్బా, యీవూళ్లో యెంతవల్లి?”

అన్నాడు. కృష్ణయ్యమాత్రం తనభోరణి విడిచేలాగు లేదు. చుట్టుప్రక్కల సంతటా వికృతమైతే తేమకొని రెండుమూడు కీచురాళ్లు గీచున గుక్క తిప్పునండా రొద చేస్తున్నాయి.

“ఆ ఘోరవార్త వివగానే పాపం చంద్రభాగ తన దీపకమనసుగా తనపెంపుడు పిల్లను చేర దీయ బోయినది కాని అర్పియెరిగిన అపిల్ల ఆత్మహత్య మర్రి యీమెకు చూపుతారా?”

“బాబూ నాకు తెలిక అడుగుకున్నాను. అపిల్ల తేమైనా అచందర్య పివతల్లివల్ల కలిగిందని వెల్లడి అయినదా?”

“అయ్యో, పిచ్చివాడా! కాని కొండుకుంటుం కోయ యీ పిల్లమీద అభిమానం?”

“కొండమాదదా?”

“అదేమాట! అవకాశమేదీ... ఇంతకూ లోక మంతా మొదటే వికృతమైనదే, యీపిల్లంటే చంద్ర భాగకు కిట్టదని.”

“లోకమంటే, యీ ప్రాచీనారణేనా?”

“చాలదూ?... మరి నాజుగు నెలలవాడు చంద్ర భాగ, మరీ కాలుకారింకో, లేక కోరిచేసింకో, యీ కోశ్లేష్లోనే—”

“శ్రీహరి, అబ్బబ్బా — నేను భరించలేను బాబూ నే భరించలేను; యీచలి — ఈ యీదురుగాలి ఈ అలి, యీదాహము!”

కృష్ణయ్యకి కరచరజాలాదలేదు. నోసిలితో కోనేటిసిగ్గుతెచ్చి నాజుగుసార్లు బాటసారి మొహం మీదఅల్లి నోట్లోపోసిడు.

“అయితే, — వెళ్తుండి స్వామీ, యీనీట్లోనే యీకోశ్లేష్లోనే?”

“సరిసరి! నువ్వెక్కడో ఉత్తరీకి పందలా గున్నావు. అసలు పంగతి యింకా చెప్పలేదూ!”

“దేవి?”

“నాకథ—అంటే అందుమీదనే వర్ణనకథ. ఆస్పత్రిలో ఆతనుపోయేదని తెలిగ్రాంవచ్చిందా? అనురాధులేదు మూడోనాడేంటి, రాయమేంటి ఆస్పత్రితాలు మా మృతకోటిరకాలలోంచి ఒక కశేవరం యెవరో యెత్తుకుపోయేరని ఆంధ్రపత్రికలో పడ్డాది—

అప్పుడు నాకేమిటితోంది, కశేవరం పోవడం అన్నది, రామచంద్రయ్యబతికి తప్పించుకు పాపపోయే దనే కల్పన కవకాశమిస్తూంది కదా అది చెప్పి కథంతా యిప్పుడు చెప్పినట్లే వ్రాస్తూ, రామచంద్రయ్య మర్రి యిక్కడికి వచ్చివట్టూ, పూరంతా ఆశ్వర్య పడ్డట్టూ, పోయిన భార్యకై ఆతడు విచారిత్రా, పెంపుడుమమార్తెపేర యావదాస్తీ వ్రాసియిచ్చి తాను కాశీ పోయివట్టూ కథపెంచి వ్రాసేను... యెందుకూ, అది పత్రికకి దేనికి సంపలేకపోయేననే విచారం?”

“ఎందుచేత?”

“మా అనిద ఆకాగితాలు నిప్పుచెయ్యడంకింద వ్రసయోగించేసింది. నేను కోప్పడబోతే యెలాభం?”

“పోసిండి బాబూ, కథలో నాయకుడు జలగంధం భగవంతుడే యిచ్చేడు. నాయకుడికి అగ్నిసంస్కారం మిక్కితంగా జరిగేయొగ్గత వుండెను!”

అప్పుడే రాత్రి పదిగంటల సమీపమై వుంటుంది. గ్రామంతంతా అప్పుడే నిశ్చల సమాధిలో మగ్నం అవుతూంది. దూరంగా యెక్కడో బండికి కంఠపెడుకూన్న కిరకిరకల్లం అచీకటి తెరల్లోంచి, యెవో పరలోకజీవుల యాతనవలె, అతి కర్మశంకా నివ వస్తూంది.

కృష్ణయ్యకు అనితాప్రశయ స్వరూపవ్యోమికం కాగానే, యింటివద్దనున్న తాళిస్వరూపయేమి గర్జా రావంచేస్తూండో అని తలచి ఉలిక్కిపడి “యీ పాటికి వెడదామా?” అన్నాడు.

బాటసారి అట్లేనుని “స్వామీ, మీరు నడవండి, మీ వెనకనే అయిదునిమిషాల్లో వస్తున్నా”నంటూ ఒక మెట్టువెంటి తిన్నగా వెళ్లసాగెను. కాలకృత్యములకనియించి, కృష్ణయ్యముందుగా యింటిదాక పట్టెడు.

కృష్ణయ్య యింటి గుమ్మమెక్కి తలుపుతట్టడం ఆరంభించెడు. ఇంతమీదేను, అంతమీదేను, ప్రేమయ్య అరికిడి. నిద్రాంతరంగం ఆతడు ధమ్యదే. అరిగిటమ్మ పెట్టిందో తలుపుతీయడంతోటి ఒక ఫెళ్ళఫెళ్ళార్యుడితో ఉల్లాసాతం అరికిడిమీద పడడం నిశ్చయం... తలుపిరాత్రి తేరిచేలాగ తోచలేదు. సరే, పురాణం కానిచ్చి భుక్తగారి అనుగమించే పడుక్కుందామని కృష్ణయ్య అక్కడికి పోయేడు. అక్కడ జనమంతా యితడికోసం యెదురుచూస్తూ, చేరబడడానికి ముఖమైన స్థలం లభించినవాళ్లు ఆవులిస్తూ, వింతకుబ్బించడం దాని కోడళ్ళ నెలలు తక్కుకట్టక వాదించుకుంటూ, యిట్లా పురాణంకోసం సిద్ధంగాఉన్నారట. కృష్ణయ్య కిర్ర చెప్పలద్దనిబట్టి అక్కడ యేమయ్యననో మాటన్న ప్రేమయ్య, తాళపుగుత్తి కబ్బితేదిలాగ ఆతనిముఖమీద మీదకై గురిచూచి విసిరి, “ఓలాంతరు తినుకువెల్లి స్వయంగా తామూ చుట్టం వడ్డించుకు మింగుతారా, నేలేవలేను”అంటూ అనుభూషణం వారిచేసింది.

కృష్ణయ్య బ్రతుకుతేవుడా అమనుని లాంతరుచేత పుచ్చుకు నింటికి వచ్చేడు... ఇంటి అడుగుమీద బాట సారిలేడు. ఇంకా రాలేదేం చెప్పాకోకటినించీ? అనుకుంటూ దారి యెరుగడేమో చీకట్లోనని దీపం పట్టుకుని కోనేటికళ్లేదు కృష్ణయ్య. అక్కడవైతం లేదు—దురంగా అవతలిగట్టుగా నీటిచేరువ మెట్టు మీద యేదో తెల్లగా కనిపిస్తూంది. మెట్లుంటుచుట్టు

తరిగి కృష్ణయ్య అక్కడకువచ్చేడు. అక్కడారేడు బాటసారి; యేదో బట్టలున్నాయి! ఆమెక్కనే, కుంకుమాపసువు విరజిమ్మివున్నాయి!...

కృష్ణయ్యకి వొళ్లు జలదరించింది అయినా అతని లాని కవితామార్గవసుంతా కరడుబారిపోయి పుండ దాన్ని ధైర్యంతెచ్చుకొని ఆ బట్టలు విడచుచేడు ఒక చింకిలానీ కలుగుండి రెండు కాగితంముక్కలు పడ్డాయి.

దీపంవెలుగున చూస్తే ఒకదానిమీద యిట్లుంది:—

“చంద్రభాగ అమాయక — యీ పాడులోకం, దుష్టత్వం నమ్మినట్టు పజ్జనత్వంవచ్చుదు. ప్రేమలేదని అనుకునే తావున, ప్రేమకనిపించినా గ్రుడ్డిలోకం చూడదు, అంగీకరింపదు.”

రెండవకాగితం కృష్ణయ్యకి ఒకపుత్తరం:—

“స్వామీ, మీకథలో చేసినకల్పన బహుస్వా భావికమని నేనే మీకు రుజువు. ఇందులోవుంచిన నెం 118 రు టిక్కెట్టు, రాయపేట ఆస్పత్రివారు నా మెదతుకట్టినది, పరలోకయాత్రకోసం. కాని మీ కధరీతిగా, నేను నా పెంపుడుబిడ్డ యెదుటపడితే, లోకం నన్ను సతీవుదిగా నమ్ముదు, మీ రొక్కరు నమ్ముదురేమోకాని. ఆనాడు, పోయిన కళేబరము నేనే అనిగాని, విధివకమున పునర్జీవితంవచ్చే వచ్చుట సత్యేతరము కాదనిగాని లోకమును నమ్మించుట యెట్లు? నాకున్నది ఒక పేమార్గము,—నాఅర్థాంగి చంద్రభాగ పెట్టినమార్గం!

ఈరాత్రి, తమ దోసిలితో పోసిన యీ నాజలము నా కమ్మకమైనది. దానిలోనే యున్నది నా సర్వస్వము, నేనును.

—రామచంద్ర.”

మ గ ని చె వి లో

“అనసూయ”

(పొరుగుమొను గురించి)

ఏమండీ! మన యివతల పొరుగు వెల్నటం ఓవర్సీరూ అతని పెళ్లాం ఎందు కండీ అలాగు దెబ్బలాడుకుంటారు? అతడి పెళ్లాం చర్యలు చూస్తే నన్ను నిజంగా శాంతమూర్తినిగా మీరు అనకతప్పదు! నువ్వంటే నువ్వని దెబ్బలాడుతుందండీ! మొగుడు మన్నావన ఏమీలేదు; తిట్టుకు తిట్టు తిడుతుంది, మాటకు మాట అంటుంది. ఇంకా చుట్టుప్రక్కల యిట్లున్నవి గాని లేకపోతే కొడుతుండేమోకూడాను! అక్కడికీ అతడు సముదాయిస్తునే ఉంటాడు! కాని అది ఊరుకోదండీ! ఏదో చేసేదనో చెయ్యలేదనో యెత్తుకుంటుందండీ ధోరణి! అది పట్టుకొని జణాయింది జణాయింది చూశారూ! తుపానులో గాలీ వానా లెంపలు వాయించినట్లు అడా పెడా కొడతాయి—అలాగు అతడిమీద కురిపించేసరికి అతడు కొంతసేపు సమాధానాలు చెప్పి చెప్పి ఆఖరుకి చాలలేక నెత్తి మొత్తుకున్నా వదలదండీ! ప్రతీరోజూ వాల్లిదరికి యేదో వానికి యుద్ధమే గదా! చూడగా చూడగా వాల్లిది మార్జాల దాంపత్యములాగు కనబడుతుంది నాకు!

‘మనది మాత్రమో!’

చాలు! సంతోషమైంది! కడుపు నిండి పోయింది! ఇన్నాళ్లు చేసిన చాకిరి, తిన్న తిట్లూ, పడ్డశ్రమా, ఓర్చిన ఓర్పు, అన్నీ ఒక్కమాటతో తుడిచేసేరు! మీకు నా మీద యిట్టి అభిప్రాయం ఉన్నదని నేను ఎన్నడూ అనుకోలేదు! మీకు మనస్సులో ఇంత కపటము కల్పవము ఉన్నదని నాకు తెలియలేదు!

“నలువగిరంబు ముట్టినను నల్లనివానిని నమ్మవచ్చునే” అన్నమాట యీనాడు సారకమైంది! ఆహా! ఆడవాళ్లు ఎంత వేగంగా నమ్మివేస్తారు! ఎంతవేగముగా వలలో పడిపోతారు! పూర్వంనుండీ ఇలాగు దగాచేసుకొనే వచ్చారు ఆడవాళ్లని మగ వాళ్లు! ఆడినన్ని మాటలూ ఆడిడం. పెట్టి నన్ని చీవాట్లు పెట్టిటం, ఆఖరుకి ఏముఖం తుడుపుమాట అనడమో, లేక ఏతూలు రవి కెలగుడ్డ కొనడమో చేసేసరికి అమాయకపు ఆడది అదంతా నిజమైన అభిమానమే అనుకొని తిట్లు చీవాట్లు అన్నీ మరచిపోతుంది! నూరు చెప్పదెబ్బలైనా ఒక్కబూరే ముక్కతో సాటి కావని అనుకొంటుంది! ఇలాగు నిత్యమూ మగవాళ్లు కొంపలు తీస్తునే ఉంటారు!

కల్లలు వాళ్లవే, కపటములు వాళ్లవే; దొంగతనం వారిదే; అబద్ధాలు వారివే, అన్యాయాలు వారివే; కాకిన్యం వారిదే, క్రూర్యం వారిదే; మోసం వారిదే, మూర్ఖం వారిదే; ఇలాగు అవలక్షణము లన్నీ పెట్టుకొని అడవాళ్లని మాయచేత లొంగతీయబట్టే పూర్వము “మాయా శీలురు, చంచలాత్ము లనుకంపాశూన్య లాత్మైకకా! ర్యాయత్తుల్ సమయాను కూల హృదయవ్యాపార గోపాయనో! పాయజ్జుల్ మగవారలు” అని అన్నారు.

ఇన్ని బాధలు కష్టములు ఓర్చితో పడుతూ ఉన్న నన్నే మీరు యింత చులకనగా అనేసేరు గదా, యింక లోకంలో ఎక్కడ న్యాయం ఉంది చెప్పండి! తక్కిన అంద రాడవాళ్లలాగు బట్టలు కొని యిమ్మని బలవంతం చేయలేదు! సరుకులు పెట్టమని చంపుకొని తినలేదు! పిల్లలతో విసికిపోలేదు! మీ అమ్మనీ అప్పనీ యెదిరించలేదు! మా పుట్టింటికి తరుచు పారి పోలేదు! మిమ్మల్నిని కాఫీక్లబ్బు గాని క్లబ్బు గాని ఆటపాటలు గాని ఖర్చు వెచ్చాటు గాని మానవలసినదని బలాత్కరించలేదు! ‘పందంటే పంది, నందంటే నంది’ అని మీరు చెప్పినదానికీ చేసినదానికీ అన్నిటికీ అలాగే అని తల ఊచిపడిఉంటే ఇదా నాకు మీరు అఖిరికి యిచ్చిన కితాబు! మార్జాలమునా నేను? నిజమే! మీరు పిల్లి అయినప్పుడు మీ పెల్లామును అయిన నేను పిల్లిని గాక మరేమవుతాను? మీకు

పిల్లి గుణములు గాక పులి గుణములు ఒక టైనా ఉందీ? ఇంట్లో అడవాళ్లు కేకవేసు కుంటూ ఉంటే తోకముసుచుకొని పారి పోతారు గాని వాళ్లని అపలేరు గదా! ఎల కలవంటి అనాధుబంట్రోతు గుంటలమీదికి పిడుగు అయిపోతారు గాని అడదైనా డాబుచేసి కేకలేస్తే దాడుతీయడమే కదూ మీ కత్తి? మేష్టరుని మీరు అక్షేపిస్తారు గాని నిడంగా మేష్టర్లయందు పిల్లలికి భయమూ భక్తికూడా ఉండవచ్చును. ఈ పూరి హెడ్డుమేష్టరుని చూడండి! అతడంటే అందరికీ యెంత గౌరవమో! మీయందో? ఎవడికీ యేమీ ఉండదు, హేళన తృణీ కారము తప్ప! మీరు పిల్లి కాబట్టి మీ పెల్లామును నేనుకూడా జింహ్వా చచ్చిన పిల్లిలాగు ఉండబట్టే మనకి యీ యింట్లో యింత నీచకముగా చూడడమూ అమ ర్యాదా చేయడమూ జరుగుచున్నాయి! అసలు స్తీడరంటేనే పిల్లి! దానిలో మీరు మరీ చేతకాని పిల్లి! అటువంటి పిల్లికి పెల్లాము-మరీ నీచపుపిల్లి-మన దాంపత్యము మార్జాలదాంపత్యము కాక మరేమిటి అవుతుంది?

‘స్తీడరంటే పిల్లివంటివాడా? నాడికి యెంత స్వేచ్ఛ, యెంత గౌరవము?’

చెప్పేదేమిటి స్తీడర్ల స్వేచ్ఛాగౌరవ మున్నూ?.....లంచాలు కుదర్చడము కూడా చేయడానికి జంకని మీ స్తీడర్లకు గౌరవము స్వేచ్ఛ చెప్పేదేమిటి?

ఎవరు కుదురుస్తున్నారా? ఏం సంగ
నాచులండి! ఎరగనట్లు నటిస్తారు? మన
ఉల్లో ఒక పెద్దస్తీడరు సానివాడేనా? మరొక
పెద్దస్తీడరు చిన్నవాడుగా ఉన్న
ప్పుడు చేసిన పని యిదేనట! దానివల్లే
ముందరికి వచ్చేడుట! ఇప్పుడిప్పుడు మీ
గుంట స్తీడర్లుకూడా కొందరు ఇట్టివి
మొదలుపెట్టేరుట! యిప్పుడు డబ్బు నువా
సనలో ఆ నీచపుకంపు కనపడదో, లేక
పోతే కక్కోజేబాధలాగు ఆ కాస్తసేపూ
ఆ బాధపడక తీరదనోవారిని అందరూ
గౌరవిస్తారు! అట్టి గౌరవానికి లెక్కేమిటి?
ఇకను అధికార్లకి పట్టా ఫలాలు వంపించే
వాళ్లు, వాళ్ల యింట కాస్త కష్టంవస్తే తమ
యింట్లో కవం పోయినట్లు యేడ్చేవాళ్లు,
యిళ్లకు వెళ్లి ఆశ్రయించేవాళ్లు, మానాన్ని
వప్పచెప్పేవాళ్లు, వాళ్ల సంగతి చెప్ప నక్క
లేదు గదా! గంతలో పడేసిన యెంగిలాకుల
మీద కుక్కలకు స్వేచ్ఛలేదూ? అట్టిదే
మీ స్తీడరీ స్వేచ్ఛ! అంచేత మీరు స్తీడరు
పిల్లి; నేను మీ పెల్లాం పిల్లిని; మనది
మార్జాల దాంపత్యము కాక సీతారాముల
దాంపత్య మెట్లవుతుంది?

ఆహా! అంత చురుకైనగా అనేసేరు గాని
నేను ఆ వెల్నాటి ఓవర్సీరు పెల్లాంలాగు,
నీళ్లతోడి తెమ్మన్నానా? పోయ్యిలోనికి
కర్రలు కొట్టమన్నానా? కుంపటిలో నిప్పు
చెయ్యమన్నానా? వంటంతసేపూ పిల్లలని
ఆడించమన్నానా? మీ యంతట మిమ్మలినే
వడ్డించుకోమన్నానా? పిల్లలని యెత్తుకుం
టావా, యెంగిల్లేతుకుంటావా అని అడిగి

ఆఖరికి రెండూ చేయించేనా? చేతిలో
రూపాయి అయినా లేకుండా లాగేసి
మంగలి ఖర్చులకికూడా పెళ్లామును అడగ
వలసిన యోగ్యత పట్టించేనా? పడకగది
ఉపన్యాసమందిరముగాను తక్కినవి కవాతు
మొరకలుగాను చేసివేసేనా? వేసవికాల
ములో వినవికర్ర అతని చేతిలో అంటుకు
పోయినట్లు ఉండిపోవడమే గదా! పిల్లలకు
వివరడమని మిష—అమ్మగారికే నేవ!
ఇటువంటి పనులు ఒకటి లేదు గదా, ఒకటి
మీచేత చేయించలేదు గదా, ఎందు
కలాగు అనేసేరు? మీకు యేమైనా విశ్వా
సమూ ప్రేమా న్యాయమూ ఉన్నాయా?
ఉంటే ఎందు కలాగు అంటారు?

హాస్యానికి అన్నారా? ఇదా హాస్యము?
ఈ మోస్తరుగానే గదూ మీ మగవాళ్లు
పూర్వంనుండి చేస్తూఉన్న దగాచర్యలు!
అన్నంతమాటా అనీడం—హాస్యమునకని
వెనుకనుండి సర్దుబాటు చేయడం—ఏమి
సబబుగానున్నది? హాస్యమంటే యెంత
నాజాకుగా ఉండాలి! ఎంత సంతోషము
పుట్టాలి! వేసవికాలములో విసుక్రీము
తీంటే చల్లదనము ఒంటికి వ్యాపించినట్లు
హాస్యమువలన ఆనందం పుట్టి వ్యాపించాలి!
అంతేగాని కర్రవీరిచి పోయ్యిలో బెట్టినట్లు
ఏదో ఒక పోటుకుమాటు పొడుచుకొని
చచ్చేటట్లు అనీడమూ, ఆతరువాత గిజగిజ
గించుకొని కొట్టుకుంటూ ఉంటే హాస్యాని
కన్నానని తేలిపోవడమున్నా? ఈమాటు
యిటువంటి హాస్యాలు కట్టిపెట్టండి! లేదా,
లేకపోతే ఆరాత్రి నిద్రకు సెలవుపెట్టండి.

పండుగ కట్నము

మహాలక్ష్మి పుట్టుకకు ప్రసాదరావుగారి గృహస్థితి బాగానే వుండేది. అప్పట్లో వారింట్లో లక్ష్మీ తాండవిస్తూ వుండేది. అమూలంగానే లేక లేక పుట్టిన యీ ఆడపిల్ల మహాలక్ష్మి అయింది. ఆ మొముందు యింట్లోకే మగపిల్లడు వున్నా ఆకారణంగానే తాత తండ్రులమధ్య దాసీ జనమధ్య అల్లాయుమ్మదాగా పెరిగింది లక్ష్మి. తెల్లని శరీరము, విశాల మొనకములు, తీర్చినకముబాములు, చక్కని నోరు ఆమె మేము పొరకం చేశాయి. లక్ష్మి వాల్లర యేటనే బడికి బయలుదేరింది. తాతగారి అభిమానము చేత తండ్రి ఆడరణచేత చిన్నతనంలోనే ఫిడెలు వేయబడింది. కాని లక్ష్మికి జ్ఞానము పూర్తిగా వచ్చికాలానికే ప్రసాదరావు కుటుంబస్థితి బాగులేదు. లక్ష్మి వెనక నొక మొగపిల్లడు ఆడపిల్ల పుట్టాడు. తాత వాటి అమ్మలు తన అనుభవంలోకి రాకుండానే తండ్రి పాడుచేశాడు. కుటుంబం గడవడం యెలా అన్నది సమస్యే అయినా జ్ఞానము వచ్చిన పిల్లపిల్లాడ్ని, పరమ సాధ్యులయిన యిల్లాల్ని చూడగానే ప్రసాదరావు ఐంతుష్టి పడినాడు. మహాలక్ష్మికి పదమూడవయేటికి విద్యాగంధము బాగుగా అలవడింది. తండ్రికి మనస్తిమితములేని గడియిల్ల అక్కగా పాడి ఆరణ్యేనలోప స్వాంతుని చేపేది. ఆలోచిస్తూ అట్టికూతురుకన్న తేరేమికావాలి? అని మనసులు కలిగిన లక్ష్మికి గర్వము లేకపోవడం ఆరనికి ఆశ్చర్యం వేసేది. లక్ష్మి సున్నితహృదయ. అది నిష్కళంకము. ఆమె మనసును విప్పి చదివితే 'ప్రేమ' అన్న అక్షరములు కనబడతాయి. అట్టి లక్ష్మి కష్టములనుభవించడం ఆరనికి యిష్టములేదు. ఆరడు వెదకవెదక నొకవయస్కి తచ్చేడు. లక్ష్మి మనస్ఫూర్తిగా నొప్పనన్నమీదట తను పొగినంతవరకు వైధవంగా వివాహముచేశాడు.

తన అల్లుడు గౌరవమయిన కుటుంబములో పుట్టేడు. మనుజువంటుడు. విద్యాధికుడు. రామారావు లక్ష్మిని భరించేవాడయ్యేదని ఆరడు నిజంగా గర్వించేడు.

అని పూజానెలవులు. రామారావుని రమ్మని మామగారు మదరాసు వుత్తరము వ్రాసేరు. తనభర్త వాడు వస్తారుగదా అని లక్ష్మి వుత్సాహంగావుంది. రామారా వేకారణంచేతనో మొయలుబురాలేదు. ఆమె కు ఆశ్చర్యపెచ్చింది. 'అక్కా! బావయ్యవస్తాడువస్తాడే' అన్న చెట్టిలి ప్రశ్నకు విమక్తులూ గదిలో కూర్చుంది. కాలం యెంత అయిందో ఆమెకు తెలీదు. ఏమి తోచక 'ఫిడెలు' తీసి వాయిస్తూంది 'నయపాలింపగవదని వచ్చితివో' అని. రామారావు లోపల ప్రచేకించాడు. ఆరడు ప్యానింజరులో వచ్చేడు. వాటి స్టాండుమీద పడేస్తూ 'నడచిరాలేదు. బండిమీద' అంటూ వాలు జక్రీలో కూర్చున్నాడు. లక్ష్మి తెమదిరిగిచూచింది. సిగ్గు సంతోషము నొకటి తర్వాత నొకటి ఆమెకు ఆవహించాయి. ఆమె దిరిగి ఆడేపాడుకూంది.

- 'నమ్మకంలేదు?'
- ఆమెలేచింది. మేజానానుకొని నించుంది.
- 'మొయిల్లీ వస్తానన్నారూ?'
- 'లెజవాడలో దిగాను.'
- 'ఇప్పుడు రారనుకున్నాను.'
- 'పొరపాటు!'
- 'ఆడవాళ్లంటే మీకంతలోటవా?'
- 'ఎవరులోకువో తెలుస్తూనేవుంది. కలవు రివ్వ గానే పరుగెత్తుకొచ్చాను.'
- 'బండి మీదన్నారూ?'
- 'గలిచావే'

రాబోవు ఒలింపిక్ పందెములకు

టోక్యోనగరము రంగమగుట దలసి ఆ నగరపాలిక లుత్సవము చేయుట.

బొంబాయి నుండి నీవామందలి యాధిపత్యమున మోతనముగా ప్రారంభింపబడిన
కుట్టుపని తరగతియందలి యుపాధ్యాయులు విద్యార్థినులు.

మిస్. ఇందిర ఫేడ్ కర్ ఎం. ఎ., బి. టి.,
 మొరారాజువాడ మహిళా కళాశాల ప్రెసిపిటాలు.
 ఉన్నతవిద్యబడయటకై ఇంగ్లండునకు వెళ్లిరి.

‘జనును యెప్పుడూ మాడే.’

‘బావా! గ్లాసుమంచి నీళ్లు కావాలేమిటి కాఫీ యిప్పుడే అయిపోయింది’ అని కమల పరామర్శ చేసింది. రామారావుకి కమలని చూస్తే యెంతో అభిమానము. కమల దొరలమ్మల భావులుంటుంది. ఆమె శోభ పట్టే పంతులులు చూచి ఆ ఆమాయకురాలికి వాళ్లకుటుంబ సభితి తెలియకదా ఆనందమేవాడు.

‘బావా! మైద్రాసుమంచి నాకేమిటి తెచ్చావు?’

‘సిల్క్ బ్రాసులు’ కట్టింది తెచ్చాను. చూడుకేసు తీసి మీదనే వున్నాయి తీసుకో.’

కమల అక్కచేత తీయించింది.

‘రాగు న్నా యే అక్కా! బావమంచివాడే, అవునా?’ లక్ష్మి సగర్వంగా పూరుకుంది.

‘బావా! అక్క కేమీ లేలేదు?’

‘లేచేను.’

‘ఏమిటి? ఎక్కడుంది?’ అని అత్యంతగా ప్రశ్నించింది కమల.

‘ఇదిగో’ అని తన్ను చూపెట్టి వచ్చేడు రామారావు.

‘పో బావా! యెప్పుడు హాస్పిటల్ నూ’ అని కమల ప్రాకులుపట్టుకొని దారితీసింది.

లక్ష్మి మీద రామారావుకి యెంతో ప్రేమ. స్త్రీ పురుషులు సాధారణంగా చెప్పకనే ప్రేమ కాదనది. అతడామెను భోతికంగాకంటే నైతికంగానే హెచ్చు ప్రేమించాడు. లక్ష్మిని తను ఆరాధించవలసిన దేవతగా కట్టి భావించేవాడు. మైద్రాసులో అతడిప్పుడు ఎం.యే. చదువుకున్నాడు. తన విద్యాపరీక్షను ఆమె సాహిత్యజ్ఞానంలో యెంత అనిపించేది.

‘లక్ష్మి.’

ఆమె రామారావుని పరికించింది.

‘నీవు న్నా ప్రేమరాజ్యానికి రాణివి.’

ఈపాటికి చాలించింది.

‘యిలారా.’

ఆమె అతనిదగ్గకు చేరింది.

‘నీవు నాకీవితకాకను చుక్కాణివి.’

‘కానీ యెవరన్నాడు.’

అతడామెను వదిలొకిలాగేడు. ఆమెలుగ్గలు యెగ్రబారినై.

నాడువిజయదశమి. రామారావు అభ్యంగవము అయినతర్వాత కాఫీ పలహారములు పుచ్చుకొని వరండాలో బర్బీలో కూర్చున్నాడు. ప్రసాదరా వంతవరకు అతనితో యెవోవో సంభాషించి వెళ్లి పోయాడు. కమలతో వొకటిరెండు మాటలాడి యింటిఅల్లుడు గదిలో పడుక్కున్నాడు. ‘షీప్స్ యరు’ డ్రామాచదువుతూ. మధ్యాహ్నము భోజనముల దగ్గర సాయంత్రము ధవళేశ్వరము వెళతానని ప్రసాద రావన్నాడు.

‘నేను మెయిలో వెళుతున్నా’నని రామారావు చెప్పేడు. ప్రసాదరావు ఆలోచనా పూర్వకంగా ‘సరే’ అని పూరుకున్నాడు. భోజనముఅయిన తర్వాత గదిలోకిపోయి పడుక్కున్నాడు రామారావు. గంట పోయిన తర్వాత లక్ష్మిగదిలో ప్రవేశించింది.

‘నిద్రేనాయేమిటి?’

‘.....’

‘నామీదకోపము వచ్చివచ్చింది.’

రామారావు కొంచెం వత్తిగిళ్లేడు.

లక్ష్మి నుంచుమీద కూర్చుంది.

‘ఎందుకు?’

‘ఏమిటి?’

‘నామీదకోపం.’

‘నీమీద యెందుకు?’

‘పోనీ మీతోటి వచ్చేస్తాను.’

‘ఎక్కడికి?’

‘మైద్రాసు.’

‘వద్దు.’

‘దేశవాదలో దిగిపోతాను.’

‘మీ ఆమృతం కంఠం నీరసంగా వుండన్నావు.’

‘అవును.’

‘ఇక్కడేవుండు.’

‘మరియెందుకు మొగం ఆలా ముడిచా రివారే.’

‘దేమీలేదు.’

నిజానికి రామారావు వ్రువయంతులచి ఆలాగేవున్నాడు. పండుగకి పిలిచి మామగారు తనకి తగినట్లు ముయ్యవ్వ లేదని ఆతని ఆలక. స్వభావానికి రామారావు మంచి వాడే. కాని అట్టి లోకలాంఛనమే ఆతని శుష్వభావాన్ని ఆరికట్టి లక్ష్మిపై యీర్ష్యా కలిగించపోయింది. లోక భ్రానమెవరికైనా లక్ష్మి భర్త హృదయక్షేత్రము గ్రహించ లేకపోలేదు. అందుకే మాటల్లా పెట్టి ఆలోచన మరిలంపలోయింది. రామారావు చదువుకున్నవాడు. తనగృహస్థి తలపి విద్యాహీనునివలె, మార్గనిలా ప్రవర్తించడం ఆమె సహించలేకపోయింది. పెద్ద చదువులు చదివినందుకు లంచములు కావాలి? అని ప్రాపంచిక విషయపరిశీలనములేని చదువునకా! లోకానుభవములేని చదువు నేర్పుకున్నందులకా? అని ఆమె ప్రశ్న. లక్ష్మి తెలివితక్కువనికాదు. హృద్యావము గ్రహించగలయువతి. రామారావుకి పాఠమునేర్పాలని ఆమె నిశ్చయించుకుంది.

‘తేవు ప్యానింజరులో వెళ్ళండి.’

‘మీవాళ్లు యిచ్చికట్నాలు మిగిలిపోతాయనా?’ అన్నాడు రామారావు.

రామారావుపై మహాలక్ష్మికి కోపమురాలేదు. తనస్థితికి ఆమె యిసుమంతయినా చలించలేదు. ఆమె యవ్వన హృదయంలో పైర్లలక్ష్మి ‘బావుటా’ యెత్తింది. రామారా వామెముఖంలో చూచేడు. ఆమె నిశ్చలత్వానికి ఆశ్చర్యపోయాడు.

కాలమానాన్నిబట్టి మరోగంట గడచిపోయింది. కాఫీతాగి రామారావు పూర్ణోవెళ్లాడు. లక్ష్మి మనసును వొప్పించానేమో అని ఆతనికి భయంపడింది. కాని లోకవివాహప్రకారము తనకు జరిగవలసిన గౌరవము యెందుకు జరగకపోవాలి అని ఆతని ప్రశ్న. అది కాసనమా అని ప్రశ్నించుకుంటే తీరిపోను. అందుకు యెవర్ని నిందించడం. సంతూన్నా? తన ఆత్మవాదివా? తనలక్ష్మివా? తన్నా?..... మెయిలుప్రయాణానికి ఆరుగంటలకే భోజనంఅయింది. గదిలోకివెళ్లి లోపల మేలామీద తన మలపాకుల చిల్లలలో వొక్కొక్కటే నమలుతూ నూటుకేసు తెరచేడు. మీదనేవుంది తెల్లనికాగితము. తీసి ఆశ్చర్యంగా చదివేడు.

“సంగీతసాహిత్యాల్లా రాలనై, ప్రేమరాల్యాలలో యువతివై, ప్రాపంచికానుభవంలో ప్రాధనై, మీ తీవ్రవాకకు చుక్కాణివైన నేను మీకు కట్టెం. ఇది కట్టెంక్రింద భావించుకావోలు. కాకపోయినా యిది ఆనాడే మీకు వచ్చినదనుకున్నారేమో? లేదు. నేను నేను హృదయభ్రూకంగా నన్ను అర్పించు కుంటున్నాను. ఇది మీకు పండుగకట్టెము..... లక్ష్మి... ..”

రామారావుకి దుఃఖమే వచ్చింది. గదివ్యారము వైపుచూచేడు. లక్ష్మి నించునివుంది. ఆతడుసంజ్ఞతోనే రమ్మని పిలిచేడు.

‘నీ వెవరు?’

‘మీ లక్ష్మిని.’

అలా తామెను దగ్గరకు చేర్చుకున్నాడు.

‘ఇల్లాంటి పండుగకట్టెం యెవరేనా వున్నా కున్నారా?’

ఆమె తనకిరము నాతనిగుండై అని సాల్చిప్రాయంగా ఆతని ముఖంలోకిచూచింది.

బి. వెంకటరమణయ్య.

“పాంచాలి పల్కులు”

పాంచుభూధవతనూధ పులు పాండవులు
 పదమూడువర్షముల్ బన్తుంబునొంది
 సమయంబునోర్పుతో సలిపిన్యాయముగ
 తమతండ్రిపొల్లొన దరణీశుకడకు
 శ్రీకృష్ణబంపిన శేకూరుశుభము
 లనిరాయబారిగా సంబుజనేత్రు
 ప్రార్థించనమ్మతి వాసుదేవుండు
 హస్తినాపురమున కరిగెడువేళ
 పాండవుల్ దమయభిప్రాయములైలిసి
 వీక్షిల్పదలచినవేళ ననన్య
 దుఃఖవశమ్మన ద్రుపదతనూజ
 పలికె నిబ్బంగి నవ్వనజాక్షుతోడ
 మధుసూదనా ! నాదుమనవి నాలింపు
 మనినీతులైన కౌరవులచేమనము
 పడినబన్నములెల్ల పాంచునందములు
 మరచిగడ ! కృష్ణ ! మదిలోననేడు
 అయిదూల్లునొసగిన నంతెచాలనుచు
 కోరివేడినమాత్ర గుమతిరారాజ
 సమ్మతికొనగునే స్మయమూను గాక
 యొకవేళపట్టిది యొనగూడెనేని
 పరివారునవ్వరే పరసిజనయన !
 అంతలంతలుజేసి అడవులకంపి
 వంతలపాఠ్యేసి ప్రాధవంబుంది
 సంతసించెడువారు సంధివాక్యముల
 కీకొందురేయెందు ; గృష్ణ ! మురారి
 తెలియనివారు భీతిల్లినవారు
 సిగ్గుమాలినవారు చేతురీసంధి

యని పరిహాసంబు నవనిపై నెల్ల
 వారలుసేయరే ? గౌరవంబేద
 రాజ్యభాగములేక పూజ్యతలేక
 యాచించియైదూల్ల నందబోనేల ?
 మీసంధిపద్ధతిమేలు వారలకె !
 పరిధ వాల్ సేరింప బ్రాహ్మణోత్తములె ?
 కీడొనర్చివారిగూడ రక్షింప
 కూర్చుబండుగులాట కూల్చుగలేరొ ?
 శ్రుతియధర్మంబు నమసేనేమనకు
 ఓటయొకింత నుయోధనుద్వప్తు
 చిత్తంబులోలేదు శ్రితజనపక్ష
 సామవాక్యములతో సంధికై వేడ
 దురభిమానముబూను దురితవర్తనును
 కౌరవసభలోన కయ్యంబెపానగు
 నట్టిరీతులుగల్గు నెచ్చుడై నవీర
 లనిజేతురో లేక యడవికేగదరొ
 కనుగొనుమిప్పుడే కంసారి ! శౌరి !
 వరముననగ్నిలో ప్రధవంబునంది
 ప్రధితమాభారత వంశంబునొచ్చి
 బహుపరాక్రమశౌలి పాంచుభూమిశు
 ణోడల స్వభ్యాతి గూడవహించి
 ప్రధితవీరులు వీరి భార్యనైమించి
 నీతిపరాక్రమ పూతులౌనుతుల
 గాంచి సోదరులెల్ల గౌరవింపంగ
 పరమప్రశస్తితి బడసితి కృష్ణ !
 నీవు సుభద్రకంటెను నన్నుగౌర
 వంబునజాతు వవ్యయమైనప్రేమ

అట్టి నన్నలకాంత యంచనియైన
యుడుగక దుశ్శాసనుడు జంకులేక
నేకవస్తు యటన్న నేవయులేక
కురుపితామహగురుల్లాడ బాడంగ
కురురాజసభ నాడు కురులూడబట్టి
యీడ్చిపరాధవ మెంతేటజేయ
యాదృశ్యమునుగాంచి యాసలుదక్కి
చిత్రాకృతింబొంది చేష్టలుదక్కి
యున్న నక్కురురాజ యధతిమాన్పు
హేకృష్ణ! హేకృష్ణ! హేకృష్ణ! రావె
యంచునిన్నారన్తై యతిభక్తివేద
బ్రాహ్మవేదయతోడ గోవిందనీపు
కోడలు నాకన స్థాగిరతదాసి
గాజేసిన మహాత్ముకడ నేవనలువ
వీరలుజనినచో వీరలతోడ
గూడనేజని వారి కూడిగాల్సేతొ
కోటరికముసేతొ గోవింద చెపుము!
అనుచుకన్నులనక్రూ కణములుజార
దుఃఖంబుక్రోధంబు తొందరజేయ,
వేవేగ దనజేత వెండ్రుకల్ బట్టి
వెన్నుని ముందరబెట్టి యిట్లనియె
దుశ్శాసనుగి వ్రేళ్లతోజిక్కినగము
తెగిపోయె నింకను మిగిలినవీని
గారవసభలోన గావించునంధి
వేళ నీ మదిలోన విస్మరింపకుము
ఈవేణిచేపట్టి యీడ్చినచెనటి

కరముమున్నుందుగా దురమునదనువు
వ్రయ్యలై చెదరి రూపయియున్న వేళ
పలుబాము లడవిలోబడిన ధర్మజుడు
నేనుచూడకయున్న యీక్రోధవహ్ని
యారిపోనేద్దనె యార్తశరణ్య!
మదిలోనవేదన మానిపోనగునె?
కన్నీటికాల్వలింకగ శక్యమానె?
అర్తనై యున్న వాలడలుదీర్చంగ
జాలనిచో భీమ సత్త్విమండేల?
గాండివివిక్రమ గర్వంబుదేల?
గాల్పనే యిక నేల ఖలజనధ్వంస!
పదమూడువర్షముల్ భరియింపలేని
పరిభవక్రోధ మాసురమైనతాల్మి
నాడిలోనమండెడు బెడిదంపుటగ్గి
గట్టుకొన్న తెఱంగుగా నిల్పియుంటి
జగములెల్లనుబ్రాహ్మ జగదీశ్వరుడవు
అఖిలలోకంబుల కాదిగర్భుడవు
నగుసోదరునినిన్ను నగ్యంతబాహు
బలవిక్రమాధ్యులై బరగెడువతుల
గలిగినస్రోధాగ్ని బాలియనేరదుగ!
యీదుఃఖవార్ధిలో నీదెడునన్ను
దరిశేర్చనేరీతి దాఱజూపెదనొ
మీకార్యసాధన మీమంచితనము
మీబాంధవప్రేమ మీసంధిఫలము
చెడకుండమీపని చేసికోకృష్ణ!

దేశిరాజ భారతీదేవి

టి. సి. ఎన్. గోల్డెన్ మెటల్ జ్యాయలరి
మార్బువారి వివిధ రకముల గాజులు

ఈ గాజులు అచ్చంగా
బాగారు గాజులలాగే
కాంతితోనూ, వన్నెలోనూ
మెరిసి పోతున్నాయి.
సలుపు కావడము లేదు.

పెద్ద పైజా గాజులు 2 యింటిలు
మొదలు పైబడినవి. జత 1-కి
రూ. 3-0-0

మధ్యమ పైజా 1½ ఇంటి మొదలు
2 ఇంటిలకు లోగా వుండునది.
జత 1-కి రూ. 2-8-0

చేరీ పైజా 1½ ఇంటిలోబడినవి.
జత 1-కి రూ. 2-0-0

వి. సి. ఖమ్మలు జత మొదలు
6 జతలు వరకు రూ. 0-6-0

గాజులకు ఆర్డరు చేయువారు వుపయోగించెడు వారి
గాజుల చుట్టుకొలతను ఇంకితో మార్కుచేసి పంపండి.

2 అకాల ఖరీదుగల మా చక్కని బొమ్మలతోటాగు ఉచితము.

వలయువారు:— టి. సి. నాగలింగప్ప అండు కంపెనీ,

280 వాల్టాస్ట్రో రోడ్డు, పాల్వంచునోడ్డు, మదరాసు.

ఏజెంట్లు:— పట్టేనుస్టోర్సు, మ్యూనిసిపల్ ప్రొవ్యూసర్ రోడ్డు, తెలవాడ.

మహమ్మద్ బసిరుద్దీనుసాహెబ్, మెటల్ జ్యాయలరిషిప్, మెయిన్ రోడ్, నిడదవోలు (ప.గో.జిల్లా.)
జయభారతి వస్త్రాలయము, మెయిన్ రోడ్, ఏలూరు.

రా గో ద య ము న కు ర జ నీ క ర ము క్త వ సంత రా త్రి

చలువచంద్రుని పండువెన్నెలలో సుఖస్వప్నమువలె కాలము హాయిగ గడువవలెను. అందుకు ప్రతి ప్రాణియు ఆసించును.

కాని పాపము, వెన్నెల ప్రకృతి రామణీయకరి సిరిసంపద అన్నీయుండును, ఆరోగ్యము మాత్రము కొరవడియుండును. జీవితము సుఖవంశము కావలెననిన అనారోగ్యమునకు పునాదియగు దుర్బలత దరికి రాకుండవలెను. అందులకు చక్కని మార్గము జీవామృతము.

కందపుష్టి—జవనత్వములకు—ఆయురారోగ్యములకు

జీవామృతము

అన్ని మందుల పావులలోను దొరకును.

ఆయుర్వేదాశ్రమము, హోస్టల్ బాక్సు 287, మదరాసు.

* *

పిల్లలకు — పట్టకధలు

* *

చిన్న పిల్లల పాటలు

తెప్పమీదతెప్ప
నీళ్ళమీదకప్ప
బోగందానికొప్పు
ఎడమకాలిచెప్పు!

* * *

తేరామొక్కంతేరా
వప్పుబెల్లంతేరా
గోడదాటిరారా
నీకులేదుపోరా!

* * *

శ్రీమతి యల్. సుబ్బలక్ష్మిగారు

పిల్లలారాండ్రో
వీడికెడుబియ్యం తెండ్రో
అడుకోపోదామురండ్రో
అట్టుముక్కులు తెండ్రో!

* * *

బండి అమ్మాబండి
వదహారుకుచ్చులబండి
సూర్యదేవుడుపెచ్చి
చూచివద్దామురండి
అకులుపోకలు తెండి
అడిగివద్దామురండి.

యక్షి

సభయంతయు గిటగిటలాడుచుండెను.
భూలోక దేవేంద్రసభయన నా సభ
యొప్పురుచుండెను. జనులెల్లరు క్రొత్త
మంత్రిపదవి యేరికిలభించునో జూడ నతి
కుతూహలులై యుండిరి.

“సభాసదురారా! రాత్రి యొకానొకడు
నా గుండియలపై దన్ని, నా మొగముపై
నుమిసి, మదీయశిరోజములబట్టి లాగెను.
అట్టివాని కర్హమగుశిక్ష యెట్టిదియో వచించ
గలవారీ నూతనమంత్రిపదవిని, అన్నదీయ
ప్రియభగినిని గ్రహింపవర్హులు.” ఇది రాజు
ప్రశ్న.

సభయంతయు సూదివడినను వినబడు
సంతటి నిశ్శబ్దతగలిగియుండెను. ఏరును
నోరెత్త సాహసింపరైరి.

శ్రీమతి పాకల చంద్రకాంతాక్షణిగారు

“మహారాజా! పవిత్రవంశమగు భవ
దీయ గుండియలపైదన్ని సాహసించిన
యాదురాత్మునికాళ్లను, దేవతాస్వరూప
మగు తమమోముపై నుమిసిన యాత్రూరా
త్ముని నాలుకను, భవదీయ పుణ్యశిరోజు
ములలాగ సంకల్పించిన యాదుష్టుని కరము
లను బ్రతికియుండగనే ఖండించుటయే
యర్హమగు శిక్షయని మదభిప్రాయము.”
ఇది రాజకౌశ్యలికుడగు జయసింహుని
యుత్తరము.

జయసింహు డాత్రుతలో తెరవంక
జూచెనుగాని అందుండి యేరును రారైరి.
హతాశుడై జయసింహుడు తన యాసన
ముపై గూలబడెను.

“ప్రభూ! పవిత్రమగు భవదీయవక్షముపై దన్నిన యా మహాత్ముని చరణములను చిరు గజ్జలతోడను, దేవతాస్వరూపమగు తమమోముపై నుమిసిన యాతని నోటిని మధుగభక్త్యములతోడను, భవదీయ పుణ్యశిరోజముల బట్టిలాగిన యాతనికరములను, నవరత్నఖచిత కంకణములతోడను బహుకరించుటయే అర్హమగుశిక్షయని మది యాభిప్రాయము.” ఇది రసపుత్రవీరులలో నొకడగు రూపసింహుని యుత్తరము.

గయ్యశి భార్య

అనగా అనగా ఒకడొక్క ఒక బ్రాహ్మణుడైనాడు. ఆయన భార్య గయ్యశి. అనిద రోజు ఒక దూర తాడు లెంపేది మొనడురాద. ఒకరోజున పాద గూలలో బ్రాహ్మణాధారికి వెళ్లాడు బ్రాహ్మడు. అక్కడనుంచి ఇంకోతరు వెళ్లవలసివచ్చింది. ఇల్లాగ నాలుగు రోజులవరకు ఆ బ్రాహ్మడు యింటికిరాలేదు. గయ్యశిభార్య చేతులు దురదెక్కి పోతున్నాయి. నాలుగురోజులతాళ్లు రయ్యాయేసి ఒక రావిచెట్టుని రాదింది దురదాపుగోలేక. ఆచెట్టున ఎన్నాళ్లనుచో కాపరంచేస్తోన్న బ్రహ్మరాక్షసి ఈ దెబ్బలకి పీపు పగిలి పారిపోయింది. ఎదురుగుండా ఈ బ్రాహ్మడు వస్తున్నాడు. ‘నేను భూనా యిల్లు ఊరిమంచి వస్తున్నాను. యింటికి వెడితే నా పెళ్లాం కొడుకుం దేమోనని భయం చేస్తోంది’ అని చెప్పాడు. బ్రహ్మ రాక్షసికి జాలిచేసి ‘నన్నే చావలొంది నీ పెళ్లాం. నీ లెక్కేమిటి. నాతోహదరా’ అని తీసుకువెళ్లింది యింకో ఊరు. అక్కడ ‘ఈపూరి రాజగారి కూతుర్ని పట్టుకుంటాను. ఎవ్వరికీ లొంగను. నువ్వొచ్చి గయ్యశిభార్య పెళ్లాన్నని నాతో చెప్పి తివా పారిపోతాను. ఆయన నీ కన్నీ కొఱ్ఱాలు యిస్తాడు. యిక ఎప్పుడూ మాత్రం నా తోలికిరావ’ అని చెప్పింది. అల్లాశే ఆ బ్రహ్మరాక్షసి రాజా కూతుర్ని పట్టుకుంది. ఎవ్వరికీ లొంగలేదు. ఈయన

వెంటనే మంగళతూర్యారవములు చెల రేగ పుణ్యాంగనలు హారతీయుడు, మంగళ గీతములు పాడుచుండ రాజసోదరి యావీర వధుని కంకమున జయమాలవైచి పార్శ్వ మున నిలువంబడెను. మంత్రిపదవియు నా వీర కేఖరున కే యాయబడెను.

కారణము? రాజునట్లు వీడించిన యాతడు భావిమహారాజును, రాజ ముద్దుల పుత్రుకునగు కుమార అజితసింగే!

శ్రీమతి హూతా సూర్యకాంతమ్మగారు

వెళ్లి ‘గయ్యశి భార్య పెళ్లా’న్నని చెప్పగానే పారి పోయింది. ఆరాజు ఆ బ్రాహ్మడికి పెళ్లిచేసి ఒక యిల్లు కట్టించియిచ్చి నారవించాడు. గయ్యశి భార్య మాట కలపెట్టలేలేదు ఈయన.

ఇల్లాగ కొన్నాళ్లయేసరికి ఎక్కడనూఉన్న ఒక మహారాజా కూతుర్ని ఈ బ్రహ్మరాక్షసి పట్టుకుని ఎవ్వరికీ లొంగలేదు. ఈ బ్రాహ్మణ్ణి పీలిపించాను ఆరాజు. ‘యింకప్పుడూ రావద్దండి. వెళ్లితే లొంగ లేమో, తన నారవం పోకుండామో’ అని భయం చేసింది బ్రాహ్మడికి. అయినా సరేనని బయల్దేరి వెళ్లాడు. బ్రహ్మరాక్షసి నానా అల్లరిచేస్తోంది. ‘నుల్లి రావద్దంటే ఎందుకు వచ్చావ్, నీ కొంప మంచు తా’నని చెయ్యిం పళ్లు పటపట లాడిందింది.

ఆ బ్రాహ్మడన్నాడు, ‘తొందరపడకు, నేను రాకనేహదును. కాని నీ విక్కడనున్నట్లు, నే నక్కడ ఉన్నట్లు నా గయ్యశిభార్యకి తెలిసింది. మనల్నిదెల్లి చావగొట్టడానికిని యిన్ని రోజులకి సరిపడు మోతులన్ని బళ్లమీద కేయంతుకు వస్తోంది. పాదన చూశాదించు’ అన్నాడు ‘నీ సంగతి కేమి గాని, నా కొంపమంచావు’ అని బ్రహ్మరాక్షసి తక్షణం పారిపోయింది.

గయ్యశి భార్య అంటే బ్రహ్మరాక్షసికేనా భయమే.

స్థ తి ప డ ము

శ్రీమతి గంటి కృష్ణవేణమ్మగారు

సీ॥ తన మహాదగ్రబతాపారుణచ్చటల్ ఖండంతరముల కీరెండగాయ
తన దిగంతశాంతఘనయశశ్చంద్రిక లెల్లలోకములకు వెల్లవేయ
తన మహాపాండిత్యధారణాగరిమంబు కవించుదులకు కల్పకంబుగాగ
తనచేతి శితమహాదగ్రఖడ్గప్రభల్ ప్రతిపక్షులకు గుండెబరుపుగాగ.

గీ॥ నెలయు శ్రీకృష్ణరాయభూవిభుడునేలి, నట్టి సువిశాలసామ్రాజమంతగూడి
బేరుకైననులేక గభిరమైన, గాలగర్భంబులోపల గలసిపోయె.

సీ॥ కవితాపితామహు కవనంబులోపలి యల్లికచవిజూచు నట్టివాడు
ముక్కుతిమ్మనకవి ముద్దుబల్కులకెల్ల డెండమానంబు నొందునాడు
తనబహిఃప్రాణమై దనరుబిన్నమదేవి నతిగూర్మితోడ బెడ్లాడునాడు
ఘనముమ్మర తురుమ్మకాండంబులంటిల్చి గొమరొప్పుజయముతోన్ననాడు.

గీ॥ నలరగల్యాణలక్ష్మికి నిలయమైన, నీడు సువిశాల సామ్రాజ్యమిడినమ్ము
నామమాత్రావశిష్టమై నాటుననుచు, దలచియుందువె శ్రీకృష్ణధారుణీంద్ర ?

చం. ఘనతరశిల్పకార్యముల గౌరవమందిన బెద్దశిల్పు లే
పున శిలలెల్లజేర్చి బహుబోకడలందున నల్పశిల్పక
ల్పనల రచించినట్టి బహుబాగగు రాచనగళ్లునేడు నీ
ధనములు గాలగర్భమున దాగునటంచు దలచియుంటివా ?

చం. సరగున తాతిగుండియలుసైతము నీరయిబారకున్నరూ
పరి గళలేక సర్వమును బాడయినిల్చిన నీడుదివ్యసుం
దరతర హర్ష్యరాజములదప్పక గల్గొన బాడుదైవమీ
కరిణి నొనర్చెనేయనుచు గంటికి నీరిడకుండు లేజనుల్.

ఉ. ముక్కునవ్రేలునేర్చి యరమోడ్చు గనుంగవతోడ తోడివా
రక్కజమండ వైభవమహాంబుధిసూయెల లూగియుద్ధరిక
దక్కిన రాష్ట్రరాజముల దానొకమిన్నయనంగ బేరుపెం
పెక్కిన నీదురాజ్యరమ యింపుదొరికిన జూచుటెట్లాకో.

గీ॥ అటుల విచ్చిన్న వైభవమందుదూగి, నేడు బేరుసైతములేక నిల్చియున్న
నీడుసామ్రాజ్యరమ జూచునేని గర్భ, శత్రువునకైన గన్నీరు జాఱకున్న ?

ప్రకృతి విలాసము

శ్రీమతి చిల్కపాటి సీతాంబికా

ప్రదేశము—కైలాసము

ప్రవేశము—శివుడు దాక్షాయణి.

శివుడు:—దాక్షాయణి! దీర్ఘదర్శిత్వ మునునది స్త్రీజాతికి. పూర్వానుసారము నుచూ. ఎంతటి అత్యుబంధువైనను మత వైషమ్యము లుంచుకొని తామీ శ్రేష్ఠుల మని ఇతర దైవములను ఇతరులను ద్వేషించువార లెన్నటికిని మాన్యులుగారు. అట్టివారిం దరియుటయు హానికరము.

దాక్షాయణి:—దేవా! కాలవైపరీత్య ముచే వైషమ్యభావ మూసిన మజ్జనకు నింతటితో త్రోసిపుచ్చండగునా? మా అయ్య మూర్ఖుడేయగును. ఐనను తొల్లి విరించిచే ప్రాజాపత్యపదవివంది ప్రప్తయయ్యె. ఇపు డొకానొక నెపమున మిమ్ము ద్వేషించి మీ వైముఖ్యమునకుం గురియయ్యెనేని యధఃపతితుడగునుగదా. అట్టితరి విశుద్ధ ప్రకృతులగు సతీమతల్లు లీ విధికల్లోలములం గలుగినీక ప్రపంచమునకు ప్రశాంతి గలుగ జేయవలయునని నా మనవి.

శివుడు:—దాక్షాయణి! (తెరలో ప్రకృతి విలయమొందును. భస్మమగును.) ఊప

శ్రుతి విలయమును సూచించున్నది. ఎవ రక్కడ?

నందీశ్వరుడు:—(ప్రవేశించి) దేవా! దక్షానుచరులు మనకుయజ్ఞభాగ మీయమని నిందించుచు బోవుచుండిరి. శివాభావమగు నాయజ్ఞము దగమగు గాక అని మేమును శపియించితిమి.

శివుడు:—అతడు దక్షుడే యైనను అసూయాపిశాచగ్రస్తుడగుటచే నన్నిట అద క్షుడేయగును. ఇంతలో శాపమేల. ఇపు డా దక్షాధ్వరముజూడ మీయమ్మ పయన మగుచున్నది.

నంది:—(తెరముతో) అయ్యో! అయ్యో! అమ్మా!

దా:—అత్యాహితమేమి?

శి:—అపాయమని.

దా:—ప్రాణేశ! అట్లనకుడు. కన్న చిడ్డలయెడకన్నవారి మనస్సులు వెన్నవలె నుండును. అభ్యంతరములు సెప్పక సెల విండు.

శి:—దాక్షాయణి! చోదగని తావులకుం బోయిన రాదగని యాపదలు రాకమానవు.

మదరాసు విశ్వవిద్యాలయమున ఈసంవత్సరము పట్టములభొందిన స్త్రీ పట్టభద్రులు.

పులవర్తి సరస్వతీదేవి

ఆంధ్రపాఠశాలలోనుండి చిరసరిచితురాలగు
స్త్రీమతి ౬వితరక పులవర్తి కమలావతీదేవిగారి కుమారుడు.

ఫానాపతి రుక్మిణమ్మగారు.
“శృహలక్ష్మి” పాఠశాలకు చిరపరిచితురాలు.

స్వీన్ సోదరీమణులచే
బండరులో నిర్వహింపబడుచుండు
ప్రమాతిరైత్యాలయము. స్వీన్ సోదరి అనాథ
శిశువుల నాడరించుట.

‘స్వారి’

మనస్సు కీడునే శంకించుచున్నది. భవితవ్య మెటులున్నదో? నందీ! మీ యమ్మును దక్ష పురంబున విడచిరమ్ము. దేవీ! పయనింపుము.

దా:—దేవా! చిత్తము. నే యోయెద.

స:—(స్వగతము. దేవి పోయినదెప్పుడ ననుటకుమారు పోయెదననుచున్నది. అశీర్వచనములందును ప్రయాణములందును అశ్లేల భవసులుండరాదు. కాగలది కాకమానదు) అమ్మా! ఇట్టిటు. (నిష్క్రమింతురు.)

* * *

రంగము—దక్షాధ్వరవాటిక

దక్షుడు, దాక్షాయణి, దేవతలు నుందురు.

దక్షుడు:—కుమారీ? పిలువని పేరంట మునకు వచ్చియు ఆ కొండవీటిజంగమ దేవర యేమో మహాదేవుడని స్తోత్రము జేసెదపు పొమ్మావలకు.

దా:—అండీ! ఆ కొండవీటిజంగమ దేవరను నిండుభక్తి నారాధించిన కుశేరాదులు నిత్యశ్రీయుతులై యణిమాద్యష్ట విభూతులంది చరితార్థులైరి. మూఢులై నిందించినవా రధఃపతితులైరి.

ద:—ఇట్లు వాకిలిలేక వల్లకాట గాపుర ముండి విడియము విడచి విచ్చమెత్తుకొనుచు కొండలలో దిగుచుండెనువాని నిండుభక్తి నారాధించి చరితార్థులగుదురట అట్టి బ్రహ్మహ్నుని కన్నియనిచ్చి వేదురునై చెడిపోతిని.

దా:—దుర్జనుల యెడ తామసి యగు నా రుద్రునియెడ నవినీతుడైన మూఢుడు తామసిగాకయుండునే. మహా దేవునికి నిందోలగంబున నవినయముంజూపిన యాచతుర్ముఖుని గతి నీవే స్మరించుచుంటివి గదా? అన్యోన్యభేదస్వభావమున శుద్ధవత్స్వ స్వరూపుడై సత్యసంకల్పుడగు పుండరీ కాక్షుడు సకలలోకపూజ్యుండగుట దలంపుము. దేవతానింద నారకకారణంబగు.

ద:—జోగి పునుక నిడుకొని భిక్షాన్నమును గ్రసించు నావీరూపాక్షుని సాహచర్యముచే నీకును మతిపోయినది. అబలపు ఒకమూలనుండక భక్తిమార్గము లుపజేసింపవచ్చితివా చాలు బాలు.

దా:—అబలని నిరసెంతువా? నేను బోధించునది ధర్మేతరమని నిందించుచుంటివా? సమస్త స్థావరజంగమ భూతాత్మకంబగు నీ యనంతప్రపంచంబునకు ఈ యబల మూలప్రకృతిమని యెరుంగవా. అఖల విద్యాధినేతయగు వాణి యెవ్వరు? సకల సంపదధిష్ఠాన దేవతయగు లక్ష్మి ఎవ్వరు? బుద్ధియు బలమును సంపదయు లేనిచో సృష్టి స్థితిలయముల కాధారమగునెదది? నీ వెవ్వరు? ఎచ్చటనుంటివి? ఎట్టి యుత్సాహాశక్తిచే జన్మమునేయ నంది ఈ పుణ్యసభాసలి నానీనుడనై యుంటివి. అంతయు ప్రకృతి శక్తివలననే కదా. అట్టి ప్రకృతి శివాధీనమని యెరుంగుము. లేకున్న సర్వకూన్యము.

దః—ఓసీ వ్రేలరీ! ఈసభ విడచి పోయె
దవా మెడబట్టి గెంటవలయునా?

దాః—(మండిపడి) దురాత్మా! నీ కడు
పున బుట్టి దాక్షాయణి సంజ్ఞచే నాయభవుని
మోల చరించుట తగదు. నీమొగము నాడ
రాదు. శివనిందామహాపాతకివి. ప్రపంచమునకు
మూలప్రకృతియగు స్త్రీకి అపజ్ఞకొనర్చితివి.
ఈ పాపఫల మిప్పుడే కట్టికుడుపును. శివా
భావముగా నొనర్చిన నేత్రతువైనను ముఖం
తముగా నేరదు. ధ్వంసమగును. మరణ
మాపాదించును. మహాదేవునానతి జవదాటి
నీ కడవద్రొక్కి నీ మొగము చూచిన
పాపమున నవవిశ్రమగు ఈదేహ మిక నిలువ
రాదు. భస్మము గావలయును. ఈ ప్రకృతి
వికృతినొంది మరల సూతనశోభ నందు
గాక. (ఆకనమునంత జూచి) దేవా! భుహును
భావా! ప్రకృతి భస్మమగుచున్నది. (దాక్షా
యణి భస్మమగును. సభ్యులు హాహా
కారము లొనర్తురు.)

దేవతలు:—భయముతో ఆహా! అదేమి!
ప్రళయకాల భైరవునివలె నేదియో యొక
మహాభూతము విజృంభించి ఈ వంకకు బరు
వెత్తి నచ్చుచున్నది.

నారదుడు:—దాక్షాయణి భస్మమగు
టకుం గనలిన దుద్ర కోపాగ్నిమూర్తిదాల్చి
దక్షా ధ్వంస ధ్వంస మొనర్చవచ్చుచున్నది. (వీర
భద్రుడు ప్రవేశించి కౌద్రముతో శివాభావ
భగు యజ్ఞము ధ్వంసము చేయును. వేల్పు
లను తన్నును. వేల్పులు పరుగువారుదురు.)

వీర:—ఓరీ సూర్యా! ఆదిశక్తిని పరా
భవించుచుండ చూచి నవ్వితివటరా.
(దంతము లూడదన్నును.)

సూర్యుడు:—రుద్రానుచరా! అపరా
ధిని. మన్నింపుము. (మరుగుపడును.)

వీర:—దక్షా! నీ వికలేపు. (తల నెగుర
గొట్టి) దిక్పాలులారా! యాగావసానమైనది.
యాజ్ఞనై దత్తని శిరంబిదిగో పూర్వాహుతి
గావించుచున్నాడ. (దాని నగ్నియందు
వేల్పును)

బ్రహ్మ:—(నడకుచు) నా రాయ గా
రమ్ము. యజ్ఞ పరదుండపు గమ్ము. (విష్ణువు
ప్రవేశించును బ్రహ్మాదులు నమస్కరించి)
దేవా ఇది యిటులై నది.

విష్ణు:—ఇది శివనిందా పాపఫలము.
అవశ్యమనుభావ్యము.

గీ॥ ఆతడు మహామహుండు లోకై కపంద్యు
డభవుడాద్యుండు శంకరుం డాదిదేవు
డట్టి శివనిందనమొనర్చి యాచరించు
క్రతువు సెడకున్నె విఘ్నము గాంచకుండ.
మరియు నీ దక్షు డవివేకియై,

గీ॥ జగములకు మూలమా పరాశక్తిసీత
డాత్మవిజ్ఞానశూన్యుడై యవమతిగన
నట్టిపాపంబునకు ఫలమందె నిపుడె
యెవరి కర్మంబు వారల నేచకున్నె.

బ్రహ్మ:—దేవా! అజ్ఞానదోషమో
దుష్కాలవైపరీత్యమో ఈ దక్షుడు శివుని

దేవునించి ప్రకృతి నవమానించి మృత్యుం
డయ్యె. కరుణించి వీనిని సజీవునిగా నొనర్చి
యజ్ఞమును కాపాడుము. లోకముల రక్షిం
పుము.

విష్ణు:—సరియే. ఇపు డొకవిధముగా
నీ ప్రళయ ముపసంహరింపబడుగాక. (దక్షుని
మొండెముపై అజశీర్షమునుంచును)

దక్షుడు సజీవుడై లేచి నమస్కరించును.

విష్ణు:—దక్షా! నీయజ్ఞ మీవిధముగా
సమాప్తినొందినది.

దక్షు:—చిత్తము దేవా!

విష్ణు:—వీరభద్రా! నీ విక శాంతినొంది
క్తైలాసమున కేగుము. ప్రకృతి శోభావం
తమై మరల భవుని జేరగలదు.

వీర:—చిత్తము. (నిష్క్రమించును)

బ్రహ్మ:—నారాయణా! మీ కరుణచే
దక్షుడు సజీవుడయ్యెను. యాగ మెటులో
సమాప్తి నొందినది. అయినను ప్రపంచ
మేమియో భీభత్సరూపమున దోచుచు
భయము గొల్పుచున్నది. ఈ విలయ ముప
సంహరింపబడు మార్గము దెల్పి రక్షింపుము.

విష్ణు:—ప్రజాపతీ! నాకును అటులే
దోచుచున్నది.

క॥ సకల జగంబున కాది

ప్రకృతియగుచు వెలయు సతి యపార
క్రోధా

గ్నికి దన మే నాహుతిగా

వికృతివైతగాన నిట్టివిలయము దోచెన్.

గాన నిపు డా ప్రకృతి మూర్తిమంతమై
మరల హరుని సన్నిధి జేరినగాని ప్రపం
చము శోభావంతము గానేరదు.

బ్రహ్మ:—దేవా! ఐన నా పరాశక్తి
ప్రసన్నత నొందుటెట్లు?

విష్ణు:—ఆ కార్యమునకు తక్కిన
వేల్పులు గడంగవలయును. మున్ను మన
మాశంభుని ప్రశాంతుని జేయవలయును.
రమ్ము. (విష్ణు బ్రహ్మలు నిష్క్రమింతురు)

శుభేరుడు:—దేవమునీ! దేవీప్రసాద
మేవిధి బడయగలమో కరుణించి తెల్పుము.

నారదుడు:—వేల్పులారా! వివరించెద.

గీ॥ ఆశ్వజమందు వచ్చు శుద్ధాష్టమితిధి
కమరుదానికి సంజ్ఞ దుర్గాష్టమియన
నట్టిపుణ్యదినంబున నాదిశక్తి గోరి
భక్తియుతంబుగ గొల్వవలయు.

పరాశక్తికి ప్రీతికరమగు అష్టమి
మాహాత్మ్యము ఇట్టిదని వర్ణింప నలవి
గాకున్నది.

సీ॥ అష్టమితిథియందు నాదిశక్తిని గొల్చి
యభవుండు లయశక్తినంది వెలసె
పర్వాష్టమిని భక్తి ప్రకృతి నారాధించి
సరసిజానమడు దానప్రయయ్యె
శుద్ధాష్టమిని దేరి శుభయుక్తి పూజించి
అఖలశక్తులనందె యాదివిష్ణు
దుర్గాష్టమిని భక్తితో దేవనర్పించి
పాకశాసను డింద్రపదవి నొందె.

గీ॥ పుట్టుకయు పెంపువిలయంబు బొందుదేని
వివిధపరిణామశక్తి నా విశ్వజనని
భక్తి నారాధనమునల్పు బడయరాని
దైదియునులేదు జగముల నెంచిచూడ.

అశ్వయుజ శుద్ధాష్టమి ఈ దేవ్యపాసన
జేసిన నుత్తమోత్తమము. శరన్నవరాత్ర
ప్రథమ దివసముననే దేవీకళశస్థాపనమొనర్చి
తల్పహితముగా లక్ష్మీనరస్వతులం బూజింప
వలయు. తన్ముఖోల్లాసమునకై ఫలకుసుమ
తాంబూలాదులచే నువాసినీ సమార్చనం
బుతో దశమినాడు ప్రతోద్ధ్యాపన మొనర్పం
దగు. ఇహపరలోకసాధకంబగు నీ దేవ్యపా
సన సమస్త జగంబులకు ననుష్ఠేయము గాన
నా పరాశక్తి నుపాసించి ధన్యతనొందుదము.
దేవీశరన్నవరాత్రములను దరిసినవి.

కుబేరాదులు:— చిత్తము. (సిమ్మ)
మింతురు)

ప్రదేశము—హిమాలయము
నిష్ఠాగరిష్ఠులగు దేవతలు ముకుళిత
కరులై,

శా॥ హే దాక్షాయణి నర్వలోకజననీ
హే శాంభవీ శాంకరీ
హే దుర్గేజితవైరి వర్గనివయే
హే శృత్తివాసప్రియే
హే దండంకుశ ఖడ్గసాయుధకరీ
హే ముక్తిసంపత్ప్రదే
హే దేవీ శుభదేవతంగవరకన్యే
పాహి న స్సర్వదా.

ఉ॥ అమృత సర్వలోకముల
నాత్మబలంబున సృష్టితేయునా
బామ్మను జేపులనర్థుగా
బ్రోచెమసామిని కంటిమంటలం
జెమ్మి సమస్తమున్ లయము
జేసెడివానిని నీయనంతయో
గమ్మువగాదె కర్తలుగ
గాంచితి నర్వజగద్విధాయిని.

శా॥ పంకేజంబులగేరు నేత్రములతో
పర్యేందు వక్త్రంబుతో
సంకున్ శోభనద ల్పుకంధరముతో
సౌహృద్బిత్తంబుతో
పంకేహసను డాదివేల్పులునిజన్
భావించి నేనింప నీ
వంకన్ వే దయనేయుమమ్మ జగము
లృపింప దాక్షాయణీ!

గీ॥ జవతపాదులకేని నసాధ్యవును న
గమ్యవును గాననిన్ను దుర్గయనునట్టి
యక్షరంబుల పేర్కొని హరిహరాదు
లాత్మలనునిల్పిపూజింతు రహరహములు.

గీ॥ అక్షర మచిన్త్య మవికల్ప మధుశతంబు
నీయనంత మహాయోగ నిర్మలస్వ
రూపదర్శనము భవతాపహరము
కరము కరుణించి జగముల గాపుదేని.

క॥ విశ్వజనని విశ్వేశ్వరి
విశ్వంభర విశ్వరూప విశ్వాత్మకయీ
విశ్వవ్రతయము వాపుచు గరుణన్.
శాశ్వతభవమొనగిబ్రోవు జగముల

ప్రకృతి విలాసము

అదిగో దేవి ప్రసన్నయైనది. జయ దేవీ! జయ. (నమస్కరింతురు)

దేవి:—వేల్పులారా! మీ తపశ్చర్యలకు మెచ్చితి. ప్రపంచము ప్రశాంతము నొందినది. నారాయణ ప్రార్థితుడై మహా దేవుండును శాంతుండయ్యె. శరన్నవరాత్రి ప్రతనియతులై అప్సరాలిథిమందు మదీయంబగు దుర్గామంత్రం బుచాసించి ధన్యు

లగు మీ ప్రార్థనంబున నేనును సంతృప్త నైతి. ఇక పార్వతీ సంజ్ఞచే భవునిం జేరెన. జగంబులన్నియు నిరతసౌఖ్య శ్రీవిభాసితములై వర్ధిల్లుగాక. మేలయ్యెడు. ఇక మీ రదుగుడు.

దేవతలు:—ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి! అను గ్రహీతులము. (నమస్కరించి అందరు నిష్క్రమింతురు.)

పుట్టినింటి తీర్థి

శ్రీమతి స్వరాజ్యలక్ష్మిగారు

మజ్జగంటుల నేలకు మోహనుండు
తనవిభుండయ్యు నిందిర తండ్రీగృహము
వదలజాలక కాఁజోలు భర్తగూడ
పుట్టినింటినె వసియింపఁ బట్టుబట్టె.

౨

అతడు పర్వజ్ఞుడతనిహితుడుధనదు
డతని కేవలప్రియగూడ పర్వతకుమారి
పుట్టినిలు వీడనోవక పట్టుపట్టి
ఇల్లరిక ముంచుకొనె హృదయేశుగూడ.

౩

కడుప్రియమున లాలించు కన్నవారి
వీడి యొరులెంటి కే బాలవెడలగలదు?
ఈశుపాలిక సర్ధాంగ మీయరేని
విష్ణు పగిదినిహృదయ మర్పింపరేని.

సంపన్న బ్రాహ్మణ కుటుంబమున జన్మించి, సత్కార్యాలారీష్టతో సామ్యభాలారీష్టతో ఆహుతియైన పదుగురు పిల్లల తరువాత తప్పివారి, బ్రతికి బట్టకట్టిన కనిష్టసంతానము కమల. ఆమె నక్షత్రబల మెట్టిదియో కాని జన్మించిన నెలదినములలోనే పితృ మారకము గలిగినది; మాతృ శరీరదానధ్యము తూర్తిగ వశించి శల్యావశిష్టమైనది. తొలుతనే బలహీనపు మనిషి. దానితో దామాతృకవి గార్హస్థ్యస్తధర్మముల ననుసరించి తన జననత్యములను పదునొకండు దిద్దలకు దారపోసి, కర్మానుసారముగ తటస్థించిన పుత్ర పుత్రికా విర్యాణమున కృపించినది. అట్టియొక కడపటి సంతానమున కమల స్వాస్థ్యము మూడు మూర్తల తల్లిని బోలెయున్నదని, లేదేని ఇంకను క్షీణించియున్నదని పలుకుట అతిశయోక్తి కావరదు. కాని ఇంతమాత్రమున నామె సౌందర్యవతి కాదని తలంచుట కేవలము పొరపాటు. శుక్లపక్ష చంద్రుని పగది దినదిన ప్రవర్ధమానయై, తానే సర్వస్వమని నమ్మిన తల్లికనుసన్నలతో మెలగుచు ఆపె అల్లారు ముద్దున కాస్తుదమై, భర్తవియోగ దుఃఖమును, శరీరశక్తియును కాలక్రమేణ నురపింపజేసిన దాచుధరమూర్తి కమల.

చాపక్రంద నీరువలె కాలము సాగిపోవుచుండును. కాలము గతించుచున్న కొలది ప్రకృతిలో మార్పులు కావచ్చును. తండ్రి గతించునపుటికి పొత్తిళ్లలోని పసికందు ఆగు కమల ఇప్పుడు నవయవ్వన విలాసినియై, తన అష్టదశవత్సరమున ఉన్నత విద్యాభ్యాసమునకై విశ్వవిద్యాలయమున ప్రవేశించెను. ఆమె

తెలివితేటల కచ్చెగువుపడని విద్యాధులు, ఆమెకిం చని ఉపాధ్యాయులు, సోయగమునకు నెమరుచాల్చుని యువకులు, ముస్థులుగాని యువకులు తరని చెప్పట మ్మతివాక్యము కాదు. విమర్శిని గర్వము కాని, రూపినిని అహంభావము కాని ఆమెయం దెటు మూత్రమునులేదు. గృహకృత్యములందు బాధ్యత లేకుండ తన కాలమునంతయు చదువునందే వినియోగించుట కనువుగ తల్లి యింటిపనులన్నియు తానే స్వయముగ నిర్వహించుకొని, తనకుగల సామాన్య స్థితితో అనవసరపు భేదజముల కాకించక బహుష్టప్రముగా కాలయాపనము చేయుచున్నందున తల్లి యభిమతిమును నెరవేర్చుటయే ముఖ్యోద్దేశముగాగల కమల తన స్వయంకృషి, కుకాగ్రబుద్ధి, మేధాశక్తులపటిమచే సకాలమున పట్టభద్రయై మాతృ ఆశీర్వాచనమును బడమెను.

* * * *

యుక్తవయస్కులగు శ్రీ పురుషు లొందొయలు ప్రేమబద్ధులగుట ప్రకృతి ధర్మము. అందు చుతో వాక్కులు కర్మలచే కట్టుబడిన పవిత్రప్రేమయే సృష్టికి హేతుభూతము. కమల విద్యాభ్యాసకాలము ననే ప్రేమించిన ఆపె సహపాతి భాస్కరరావు అన్ని విధములను యామెకు తగిన వరుడు. కొలది దినములలో వారి వివాహము ఒక కుభముహూర్తమున బంధు, మిత్ర, అత్తవద్దగృహధ్యమున దివ్యముగా జరిగినది. వివాహమున కేతెంచిన పూజ్యదంపతులు నేసలిడి నూత్నవధూవరుల వాశీర్వదించిరి; మిత్రవర్గము సంతసించి అద్వితీయ వివాహమని గ్లాఘించిరి. ఆశీర్వాద

ములకు ఫలములు, మహారాష్ట్రములకు యోగములు
తీర్చుక తటస్థించినచో భగవంతుడొకడు గలదని
మానవులకు తలంపే యొందకపోవునా!

కమల కిర్యాణమువారి వర్ణరము గతించినది.
ఈవర్ణరములో భాష్కరరావునకు తలదండ్రులు
గతించి యింటిపెట్టనమును, కమలకు 'నా' యను
తల్లిగతించి మాతృగృహ మావ్యవస్థయును తటస్థించి
నది. ఇట్టి అనివార్యములును, విధిచేరితములగు
కష్టములు తటస్థించినను ఆ మాతృదంపతుల జీవిత
మవిచ్ఛన్నముగ మొదటివర్ణరము సాగినది.
పంతతికై ప్రతములాకర్మ, కడుపు చలువకొరకు
తపస్సు దారపోయు భారతీయీ తానొక విజ్ఞతల్లి
కానున్నదని తెలుసుకొనుటకన్నను వేరొక సంతోష
ఘట్ట ముందపోదు. అందువలననే సంతాననిరోధ
ప్రచారములు, అర్థికమాంద్యము, నిరుద్యోగసమస్యలు
వారి పెదచెవిపడి, దృక్పథమునపడక, ఈచారిత్రమై
పోవుచున్నది.

పాపము! కమలకుమాత్రమీ సంతోషముతో
పాటు విహద మాచ్ఛాదించినది. ఆమె గర్భము
దాల్చినదిమొదలు వైద్యులపరీక్షనలకు, ఔషధసేవ
నలకు పాలుగాని దినమొక్కటిలేదు. ఆమె ఎంతటి
పథ్యపానములకు కట్టుబడినను శరీరస్థితి స్వస్థకై చెంద
లేదు. తానున్న యింతటి దుర్బలస్థితిలో తనకు ముఖ
ప్రసవము గలుగునా? కలిగినచో జన్మించినకరువు
దక్కునా? మున్నగుసంశయము లామెను పట్టిపీడించి
ఆహారాశ్రమములు చిత్రాంతరీక్షమంద చేసినవి. దీని
తోదాయము తనధర్మ వడవడికలో నొకవింతయొద్దు
కనిపెట్టినది. ఇదివరలోవలె భర్తదగ్గరేరి మనోహర్యము
కలుగచేయుటకై ప్రోత్సహించుట మున్నగునది లేవు.
క్రమముగా నతనిదర్శనమే దుర్బలకూటచే ఆమెకు
దుర్బలత్వమునకుతోడు మనోవేదన మొదలయినది.

* * * * *

కష్టము లొంటరిగారావు. కమలకు జన్మించిన
పుత్రుడు నామకరణము కాకమునుపే నామమాత్రా
వశిష్టుడై గతించెను. తన భర్తృభావప్రేమ దీనిపై
వాధారపడియున్నదో, నిరంతరము తా నేదానికై
వేయిచేపుళ్లకు మొక్కుచుండెడిదో అట్టి తన గర్భ
ఫలము అందరానిదొటచే కమలకంటికి మంటికి నేక
ధారగ నేర్చుచుండెను. 'చచ్చెడివారి కేదైనయ
రావకయుండెడివారి భంగి' అన్న వేదాంతవాక్య
మనకు తెలిసినది. కాని ఆచరణలోనికీమాత్రము
లేనదనుకొన్నము. కేలేము.

నాడు భాష్కరరావు ఏడో తనకువలసిన పుస్తక
మునకై వీరువా వెదకుచుండెను. కమల మంచము
పట్టినతరువాత అతడు కొంతసేపయినను ఇంటినిల్పుట
కిదియై ప్రథమము. సమయముకనిపెట్టి కమల అగదిలో
ప్రవేశించి, అతనితో సంభాషణ నుపక్రమించెను.

“దేవికొరకై వెదకుచున్నారండీ?”

“నెవడిన బురదగుమ్మినుండి తప్పించుకొను
ఉపాయమునకై వెదకుచున్నాను. తెలిసినదా?”

“తనకంటికి మనోవాగ్యములక కలుగజేసే విషయ
మేమో నాతో చెప్పురాదా? నావలన లోప
మున్నచో సవరించుకొనుట కవకాశ ముండును
గదా?”

“లోపము నీదికాదు నాడే. నిన్ను పెండ్లిచేసు
కొనేముందు కొంచెం బుట్టుపపయోగించి ఆలోచించ
వలసి యుండెడిది, కాని నాడు నాతెలివి తెల్లవారినది.
నేడు దాని ప్రతిఫల ముభవిస్తున్నాను.”

“అకరణమర్థిగ నాకర్తవ్యమును నెరవేర్చుకొను
టకై యెత్తించితిని యెత్తించుచున్నాను. ఇంకను
నానిహితకర్తవ్యములలో తమకు లోపము కనబడుట
నాదురదృష్టము.”

“నీవడవడికలో లోపముని నెవవలెదు. లోగ
ఘొయిస్తువగు నీమూలమువగాని లేకున్న నాపుత్రుడు

“వేరు పెట్టుటకుమున్నే నూరేండ్లు నిండియుండునా? ... సరే... జరిగిన దేదియో జరిగినది. ఇంకనూ గతజల సేతులంపనమేల? ... వాటినితమంతయు ఒక కునిష్టి భారపోయటం ఆసంభవము. నాభావితవితాన్ని కంటకరహితంగా చేసుకొనేదారి నేను చూసుకొంటాను. నేటినుండి నీయధోచ్చను నీవు ప్రవర్తింపవచ్చు. నా యభ్యంతరములేదు.”

“ప్రేమ స్వాస్థ్యార్థకాంక్ష. నిజమే. లేకున్న దైవవక్తమున నాకనారోగ్యము కలుగుటయు, మన ప్రణయమున కింతటి చాంచల్యము తలపించుటయు ఏమని తలంచవలయును? నిలకడనున్న, తాత్త్వికహి, జేస్తుమదబ్బర... అని ముద్దుపడిన పురుషులస్వాభావికము నెంతటి స్వామభవముతో ముట్టడించినదో? మన వివాహమునకుపూర్వము మీరాడిన బాలనవాక్యములను, నేడుపల్కిన నిష్ఠురపువాక్యములను గల వ్యత్యాసమును పరికించుచో తెలియగలదు. మనకు గల ప్రేమబంధ మగ్ని సాక్షిగా జరిగిన ప్రమాణముగాని తాత్కాలికపు నటనకాదు. కష్టములు కాలక్షయమందవు. నేడు గాకున్న నెలకనములలో నైన నే నారోగ్యము బడయగలను. చెట్టునకు కాచిన కాయలన్నియు ఎట్లు దక్కవో అట్లే కలిగినపిల్లలందరూ చిరంజీవులగుదురన్నమాట అరుదు. ఇంతమాత్రమున వన్ను పరిష్కరించుట న్యాయముకాదు.”

“నీచదువు కట్టిపెట్టు. త్వచస్తి భార్యాం దకపుత్ర మాతరమ” భార్య అనుకులంగాలేనప్పుడు పదిమంది బిడ్డల రెల్లియైనప్పటికి విడచిపెట్టునున్నారు. లేపోలే వాడికి వేరెవరకంటెను.”

“నేను ప్రతికులంగా నడచేసందగ్ధిం ఒక్కటి నిదర్శనంగా చెప్పును నే కడంటి ప్రార్థిస్తున్నది.”

“ప్రతికులమేమిటి నాభర్తం.”

“ఏనాడు పరశ్రీలకు సోదరిభావముతో చూడటం చూనితేకాక, ఏనాడు మీవ్యాదయనీకమున పర

శ్రీలకు తాను లభించిందో ఆనాడే మన ప్రేమలరకు వేరుపుగగు పట్టింది. పురుగో లతో నాకనమొందుటయే గాని గత్యంతరములేదు. మనకు విరిగినతరువాత ఆతకడకంట్టం. ఒల్లవన్న మిమ్మల్నిపట్టి మెనుగు లాడిటం, అంకురిస్తున్న మీ నూరేనప్రణయానికి అడ్డు తగలదం, మీభావితవితాన్ని ధుఃఖ పూరితంగా చేయటం, వాస్తాన మాత్రమించుకోవోయే నాభాగ్య నతి కవచారమొనర్చడం తప్ప. ఇది దుర్బుటనమండి తప్పించలేదు. భగవంతుడిచ్చిన అవమవములు సక్రమముగా మన్నింతకాలము కష్టపడి పొట్టపోషించుకోగలను. స్పృష్టిలో ఉదరనిమిత్తం ఒకటివి మరొకటి ఉంది. నాభారపడుట నిర్వృష్టభృగా పరిగణింపబడు పశుపక్ష్యాదులలో సహితములేదు. అట్టియెడ మానవ మాత్రులకిది అసాధ్యముకాదు. లేనిచో మంకో, మాకో, నూయో, గోయో చూచుకొని కడలేరగలను. ఇకనైనా నమ్మబడదని, మీ భావితవితాన్ని కంటక రహితంగాచేసుకొనండి అంటే. ధన్యవాదాలు.” అంటూ కట్టుబట్టలతో ‘నా’ అన్నవాడులేని వికాల ప్రపంచములోనికి వెదలిపోయింది తిరస్కృత ప్రణయిణి కమల.

* * * *
భాస్కరరావునకు ద్వికళిత్రయోగము సిద్ధించినది. సిద్ధించేమి మగమహారాజులకు? భార్య కలదన్న విచక్షణ ద్విరీయవివాహము చేసుకొన సంకల్పించు కొన్నవారైతే లేక, చేసినవారైతే లేక, పిల్లనిచ్చేవారైతే లేనపుడు మరి వివాహములేమి విరాచము? “కొనెడువా యంటచేతనే గోవులవధ, త్రాగువా యంటచేతనే తాళ్లగిత” అన్నట్లు పిల్లనొసంగువా యందుటచేతనే పెండ్లాడువారు. క్రొత్తపెండ్లాముతో మలుకుతూ మోగొని, మోహనముద్రములో మునిగి తేలుచున్న భాస్కరునకు కమల కష్టమఖములైన నరయుటకు తలంపు గలుగ లేదు. స్వాస్థ్యపయలగు పురుషుల స్వాభావికమే యట్టిది.

అరువత్సరములు గడచినవి. భాస్కరుని రెండవ భార్య కొమార్తెగిది పురుటాల్పిబ్బువలన నకాల మృత్యువునాతని డెను. భాస్కరునకు వర్తిక్కులా అంధకార మావరించినది. కాళ్లకు సంకల్లవలె శిశు పోషణభారమాలనిపై బడినది. కారణము లేకనే కలహించి ప్రథమభార్యను పరిత్యజించిన ఘట్ట మారని కండ్లయెదుట గట్టినట్లయ్యెను. భార్యను పరి త్యజించుటవలన పరితాపము, మరణించినభార్యకై దుఃఖము, శిశువుపైగలిగిన యభిమాన మొక్కమ్మడి న్నూరయమును కలలేట్లై నాతడున్నత్రునివలె సంచ రింప దొడగెను.

కమల భర్త యింటనుండి వెనగిన తరువాత
కొన్నాళ్లకు ప్రభుత్వపాఠశాలలో నుపాధ్యాయునిగా
ప్రవేశించెను. ఆమె తెలివితేటలకును, బోధనాక్రమ
మునకును ఉన్నతోద్యోగులు సంతసించి ప్రోత్సహించిరి.
ఆప్రోత్సాహమువలన నామె కార్యదీక్ష
దిగుబేరవృత్తముయినది.

వాడు కేలవునివనుగుటచే కమల ఇంటకూర్చొని
విద్యార్థి నీ వ్యాసరచనలను పరిష్కరించుచుండెను.
భాష్యురను విశ్వరూపముతో దానిముద్రనుండి

“కమలా! కమలా!” యని పిలుచుచు లోనికివచ్చి
నేరస్తునివలె తలవారిచ్చి అమృతమాలినిలచెను. కమల
నివ్వనపడితేది, రెండడుగులు వెనుకకువైచి, పొంగి
పొరలివచ్చు దుఃఖ ముద్రనువేసుకొని వెల్లువలై ప్రవ
హింప “నేటికైవనూ నే సతీపురాలనైయున్నానని
తమకు స్పృహించుట నాయదృష్ట”మని గర్గజిక
స్వరమున పలికెను.

“కమలా! నిన్నాడినమాటలకు, నీకోవర్సిన అప
చారమునకు తీవ్ర ప్రాయశ్చిత్తమును బడపితిని.
నీయిడ నేవోవర్సినపాపమే నన్ను కట్టిపడినది;
మీడుపనున్నది, దానికీ పరిహారమేలేదు. శ్రమార్పణ
కోయినామటకైన నవర్హుడనగు నేను నా అంత్యకోర్కా
సెరవేర్చుటకునన్న విశ్వాసముతో వచ్చితిని. కమలా!
బాటినిలేము నిరర్థకము. నాకింక మరలామే కరణ్యము.
నాకేతువు నెట్లయిన పోషించుబాధ్యుల నీవు గైకొన్నవో
నిశ్చింతగా ననువుల మీడుదును.”

“మీ భ్రమస్సందర్భము లభించుటచే నేడు నుదినము, మీకు పశ్చాత్తాపము గలుగుటయే నాభాగ్యము. మరల నాకు భర్తృత్వము లభించుటయే నాయదృష్టము. నాకంతమున జీవము లున్నంతవరకు మీరు విప్రుకాతెంద నక్కరలేదని భర్తతో కనుల ఆ కరాచింటికి బయలుదేరినది.

బాబూ బ్రదికితిమి!

శ్రీమతి అయ్యదేవర బాలాత్రిపుర సుందరమ్మగారు

సీ. ఏవ్యాచినమగునో యెవరినోయనుభీతి, గొలుపు క్రిటిసిజముల్ తొలగిపోయె,
వ్రాసినదానినే, రామకోటిగవ్రాయు నాబ్జరువేషము లంతరించె,
బాడినపాటనే, పాడించునీనోట్లు ఆపు లెసన్నుల హంగులుడిగె,
దలచనితలచుగాఁ దగిలెడు టిచింగువర్కు బాధలుకూడఁ బ్రాతవడియె,

గీ. వేళపాళలులేనిదీల్ వెనుకఁబడియె, గడిచెడాక్టరు సర్టిఫికెట్లబాధ
బ్రతికితిమిజీవుడా శాంతపడఁగదోయి, గడచిపోయెను బ్రెయినింగు గండమహా.

మ. తలుపుల్ ద్వారములున్ విగించిగదులన్ దట్టించి యేపచ్చికా
యలనోకావున గట్టివక్టమునకై యత్నించుపైనింగహా
బలవంతంబగు బ్రహ్మచర్యవ్రతసంబారంబు లీయాడుచి
డ్డల యార్థాటము లత్తడెప్పులును జూడంబోము మున్నుందికిన్.

సీ. దొరగారిలోమాట జరుగురుకై చేయు ముస్తాబులమజూడఁ బోముముందుఁ
బూర్తిగా స్తెఱపండు ముట్టునోముట్టదో యనుతోట్రుపాటుల సరయమింక
టిచింగువర్కు క్రిటిసిజములెగవేయు సూక్ష్మపద్ధతులను జూడమింక
వేళకునేదియో విస్తరిలోవేయు, వరదప్రసాదంబుఁ బడయమింక,

గీ. శాంతిబొందిప్రయాణముల్ సలుమానె, సెలవుకయిశిర్షదేవతా కులమునకును
జిత్రలేఖనదీక్షయఁ జెల్లెఁగానఁ, బ్రతుకుజీవుడఁ టితె నవధల్లెల్ల.

చ. ఎలుకనుబెచ్చి పిల్లియిది యీసమమౌ విధి మూడుకాళ్లపి
ల్లులస్వతియించెన్నఁ దలలుంగదలించుటదీతె మామనం
బులకుయధేచ్చగల్గెఁబలి పుస్తకమొక్కొక్కడేవుడన్నరో
జాలుగలియించె నింకఁబరిశుభ్రపునోగిరమబ్బుజీవుడా.

సీ. క్రొత్తపుస్తకము పేరునుజెప్పినంత సంపాదించనెంచు తాపత్రయములు
ప్రాజక్టుడాల్టను మున్నగునేవియో, మేనుదట్టించెడు మెలకువలును,
నేహిరణ్యాక్షున కెఱుకలేనివరంబు లడుగునుద్యోగ ప్రయత్నములును,
సర్థమెఱుంగని యన్నినోట్లును నొంటికెక్కించువేదబట్టియములును

గీ. జిత్ర యులియును అంపంబుఁ జేతఁబట్టి, చెక్కుచున్నట్టునటియించు చేష్టితములు
నిన్నియునుఁగూడనేటితో సున్నయయ్యె, జీవుడాభీతిలేదింక శ్రేయమొదవు.

చ. పడితిమిసౌఖ్యముల్ గురుల భవ్యకృపామహిమంబుచేపహా
గడిచితిమన్నియుఁముదము గల్గెను టిచరువృత్తియందుమే
మడుగిడనేగుచున్నను నిరంతరముఁ మిముఁగొల్పియిచ్చట
గడిపినరోజుల్లెఁ జరకాలము మాఘదినిల్పుహాయిగా.

ద స రా కు డు ము (,వు,) లు

శ్రీమతి శ్రీపాద శారదాదేవిగారు

వ్యాకరణ దీపాగ్రహారములో ఈసారి దసరా మహోత్సవము చాల వైభవముగ జరిపించువిషయమై అచ్చుల పాటివారు మాల్లులపాటివారు ఉభయాలవారు కలిసి గట్టి ప్రయత్నముచేయ మొదలిడిరి. క్రియల ధాతయ్య మనుమరాలి మగవొకడు కాశికి వెళ్లి వ్యాకరణశాస్త్రమునందును శబ్ద శాస్త్రమునందును గొప్ప పాండిత్యము సంపాదించుకొని వచ్చినాడు అప్పటి నుండియు తన మాతృభాషయైన ఆంధ్రభాష యందభిమానము గలిగి దాన్ని గూర్చి పరిశోధనచేయ మొదలిడినాడు. అగ్రహారీ కులు అతనిని కాశీపండితుడనియే వ్యవహరింతురు. అగ్రహారములోని సహపాకులు కొందరు ఆంధ్రవ్యాకరణము అభిమాన విషయముగా సభ్యసించినందున దసరా మహోత్సవ కార్యక్రమములో కాశీ పండితుని ఉపన్యాసము ఒకటి 'ఆంధ్రులు తెలుగువారు' అను విషయముపై నిష్పింప నేర్పాటుజరిగెను. పండితుని యుపన్యాస మునకు ముందు అగ్రహారమునందు దసరా సమయమున కొన్ని ఆకర్షణీయములగు ప్రదర్శనములు జరిగినవి.

వ్యాకరణ దీపాగ్రహారీకులకు రానురాను ఆత్మరక్షణకుగాను కొంతమంది బాలభటు

లను యుద్ధప్రియులుగా తయారుచేయ వలసిన యవసరమేర్పడినది. అందుచేత కొంతమంది బ్రాహ్మణవిద్యార్థులు క్షత్రియ బాలురవలె ధైర్యసాహసాదార్యది సుగుణ ములనేగాక శారీరకముగా అంగసౌష్ఠ్యము గూడ పెంపుచేసికొనిరి. అయితే యిన్ని యుండియు వారికొక్కరీతిదుస్తులు లేకున్న నదియు నొకగొప్ప కొరత యేర్పడును. గావున వారికందరకు వారి నాయకు డొక విధమై విలక్షణమైన దుస్తులు కట్టించి తొడిగించి వారిని తృప్తిపరచి తాను తృప్తి పడినాడు. కాని వారు ధరించు టోపీల విషయమై ఒక్కతీరైన వస్త్రధారణము జరుపుటకు వీలులేక పోయినది. కాబట్టి వారి నాయకుడు వారి నందరిని రెండు తెగలగా భాగించి మొదటివారిని తెలుగు జోదులని పిలిచినాడు. రెండవతెగవానికి సాంస్కృతికాలని పేరిడినాడు. తెలుగుజోదు లందరు 'థేట్ తెలంగానా' గడ్డకు జెందిన వారనియు సాంస్కృతికులందరు ఉత్తర దేశమునుండివచ్చి దక్కను పీఠభూమిపై నున్న తెలుగువారితో గలసిపోయినారనియు, వారిముఖములు, తలపుట్టెలు, దంతములు, దవడలు, మొదలైన అవయవ పరీక్ష కొంత యొనరించి నిర్ణయించినందున

ఇప్పుడా రెండువర్గములవారికి నేర్పాటు చేసిన శిరోవేషధారణ విధానములో భేద మేర్పడినది. అది యారీతిగానున్నది.

తెలుగుజోదులకందరికి అసలు టోపీలే అక్కరలేదన్నాడు. కాబట్టి టోపీ లేని తెలుగుజోదులందరు ఒక రెజిమెంటులో జేరవలసినవారైనారు. ఇక సాంస్కృతికులకు నైసను నొక్కవిధమైన టోపీల యేర్పాటు చేయ వారి నాయకునకు సాధ్యమనిపింప లేదు. కావున వీరికి మూడువిధములైన టోపీల నేర్పాటుచేసినాడు. కొన్ని 'డు' టోపీలన్నారు. మరికొన్నిటిని 'ము' టోపీలన్నాడు. ఇంక కొన్నిటిని 'పు' టోపీలన్నాడు. ఈ మూడువిధములైన టోపీలను నెవ రేవి ధరింపవలసియున్నదను విషయములో గొన్ని నిబంధనల నేర్పాటుచేసినాడు.

తెలుగుజోదులనందరిని యిప్పటి పరిభాషలో వలయుశిరస్సులని చెప్పబడిరి. అనగా గుండ్రనితలలు కలవారన్నమాట. వారిజుట్టు కత్తిరింపు విధానము వారికీపేరు కల్పింపచేసినది. వారికేమియు టోపీలు లేకపోయినను జుట్టుకత్తిరింపులో నొక్క రీతి పక్కి యేర్పడినది కాబట్టి ఆ రెజిమెంటు యూనిఫారమునకు నేమియు గొరతరాలేదు.

సాంస్కృతికులలో 'డు' టోపీలు ధరించు వారందరు తలకట్టు కలవారుగా నుండవలెను. కాని గుడివంటి జుట్టుముడికల వారుగా నుండకూడదు. పుంలింగసంజ్ఞకల

వారుగా మాత్రముండవలెను. ఈ టోపీలు ధరింపజేయునపుడు తలకట్టులకు తోడొకింత కొమ్ముంచవలసిన అవసరముకలిగినది. 'ము' టోపీలు ధరించువారందరు గుడివంటిజుట్టు ముడికలవారుగా మాత్రముండరాదు. కాని సపుంసకలింగ సంజ్ఞకలవారుగానుండవలెను. 'పు' టోపీలు ధరించువారందరు కొమ్ములు దిరిగినవారై యుండవలెను. కావున వీరికి పుంలింగసంజ్ఞ యుండవలసివచ్చినది. గుడివంటి జుట్టుముడికల వారందరికి 'డు' టోపీలు తొడిగించి తరువాత నవి తీసివేయవలసిన యవసరము కలిగినది కావున వారి నెల్లైన ప్రత్యేకవర్గములో జేర్చవలసివచ్చి తెలుగు జోదులవలె సాంస్కృతికులలోని వీరుకూడ టోపీలేని రెజిమెంటులోనే జేర్చబడవలసిన వారైనారు.

సాంస్కృతికులలో కొందరు స్త్రీ బాల భటులకూడ చేరుట తలపఱపడినందున వారి దీర్ఘాంతములైన శిరోజములను గురుచలగా జేసివైచి ముంగురులూ గిరజాలు కలవారలుగ జుత్తుకత్తిరింపు చేసికొనవలసిన వారైనారు. ఈ రీతిగ సాంస్కృతికులలో అనుకొన్న మూడు రెజిమెంటులకు లెక్కకెక్కుకలవారు కావలసివచ్చినారు.

ఇటువంటి ప్రదర్శనము లెన్నియో నాటి దసరామహోత్సవములో జరిగినవట.

ఈ వ్యాసారంభమున మొదలు తెలిపిన కాశీవండితుని ఉపన్యాసమునకు జనలు క్రిక్కిరిసిపోయిరి. నాటి యుపన్యాససభకు

వెడలిన ఒక వ్యాకరణ పండితునకు వెడలని ముతాకనికి జరిగిన యీ క్రింది సంభాషణను బట్టి ఉపన్యాసమందిలి విశేషాంశ సారాంశములు పాఠకులు తెలిసికొనవచ్చును. పై యిద్దఱి పండితులలో నొకరు దేవణభట్టు, నింకొకరు భట్టోపాధ్యాయులు.

దేవణభట్టు—మొత్తం మీద వుపన్యాసకులు చెప్పినదాని సారాంశము ఆంధ్రులు తెనుగువారు ఆరంభంలో ఒక్కతెగవారు కారని తేలింది.

ఈశ్వరభట్టు—అట్లయితే తెలుగువారి నివాసస్థానము యెక్కడదై వుంటుందని ఉపన్యాసకు లభిప్రాయపడుతున్నారు?

దేవణభట్టు—ఆదిని యెక్కడ నివసించెడివారో యెవరు నిర్ధారణచేయలేదట. కాని తెలుగువారికి తెలంగాణమే నివాసస్థలమని—

ఈశ్వరభట్టు—ఆంధ్రులకో?

దేవణభట్టు—ఆంధ్రులకు అమరావతి ముఖ్యపట్టణంగా యేలిన శాలవాహన రాజ్య భాగము ముఖ్యముగా ఇప్పటి కృష్ణ గోదావరీ గుంటూరుమండలములలో నున్న దేశం

నివాసభూమి వుంటుందట, కాని—

ఈశ్వరభట్టు—కానేమిటి? నన్నయభట్టు భారతంలోనే ఆంధ్ర తెలుగుశబ్దాలు ఒకదానికొకటి పర్యాయపదాలుగా యున్నాయంటే దానికేం కారణమైవుంటుందంటారు?

దేవణభట్టు—నన్ను పూర్తిగా చెప్పనీయండి—కాని ఆంధ్రులు తెనుగు (తెలుగు) దేశముకూడ ఆక్రమించుకొని తెలుగువారితో కలసిపోయినపుడు ఆంధ్రుల సంస్కృత ప్రాకృతభాషలు ద్రావిడభాషా కుటుంబానికి చెందిన తెలుగుభాషతో సంక్రమించినవట. ఆంధ్రభాషలో ఆదిగ్రంథమును కొనే భారతము నాటికి ఈ రెండుభాషలు అభేదభావాన్ని పొందినవట.

ఈశ్వరభట్టు—మనంకూడ ఆంధ్ర వ్యాకరణముతో తృప్తిపడిఉండక సంస్కృత వ్యాకరణంలోకూడ కృషిచేస్తే మన కాళి పండితుల వారివలెనే పండిత పరిషత్తుల్లో బిరుదులు సంపాదించుకోవచ్చును.

దేవణభట్టు—అంతకన్నానా! ప్రాద్దు పోయినది. పోదాం పదండి.

“సదుపదేశములు”

శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు

ప్రపంచపరిస్థితులు మన తాతల వాటికంటె మారాయి. ఎక్కడనో గ్రామాదులందు కలశమా కాని, యీరైళ్లు, మోటార్లు, ట్రైన్లు, జట్టాలు వస్తూ, ప్రయాణసాధనాలు వచ్చినప్పటినుండి వాగరికత, విద్యాగంధము (కొద్దో, గొప్ప) తెలివి తేటలు ముప్పాతికజనానికి అచ్చినవి. పెరిచూపులు మామ అప్రవృత్తములు శ్రీలభ్యపరిచాయి. అన్ని తెలిసిన ముదివాటలు, బాల్యమువడే కలిగాయి. ఇన్ని విధాల తెలిసికొని చూస్తూ, అనుభవిస్తూకూడ, కంగారు, పొరబాట్లు కొందరికి వదలలేదు. దానవచ్చే ఆపాయములు చూస్తూకూడ సమయానికి బుద్ధి మంద గిస్తుంది. దీనికి “బుద్ధి: కర్మానుసారినీ” అంటారు. చివరికి జేదాంతము. అందుచే మొదటనే కొంచెము జాగ్రత్తపడిన మంచిదేమో?

రైలు ప్రయాణము:—

నూటికి తొంబదిమంది చేయుచునే యున్నారు. కర్మముచాలకతవ తెలివితక్కువచే రైలుపిరిగిందను కొండి. లోపల తనతాలూకు జవానాయో, లేక స్నేహితులూ వున్నారనితలచండి. ఇవతల వీనికి లోపల వాటికూడా అంత కంగారెందుకు? తమడిపోతాడా తమవాతిస్తేమమలో ఎక్కినవారు దిగి వీనికొబ్బకై వేచి యుండవచ్చును. లేదా? గొలుసులూగి తగినకారణము తెల్పవచ్చును. లేదా, తమవాతి రైలులో దిగబడిన మనిషి దావచ్చును. అలాచేయలే కొందరు. ఎజమాని యెక్కరేడు,టిక్కెట్లు ఆయనవద్దయున్నవి, మేమెట్లాగని అనుకోదము కంగారుతో ఉరికేయడం, లేదా రైలుతో పరుగెత్తి ఏపెట్టెలోనో ఎక్కడోయి రైలు జేగము కాగలేక దానిక్రిందపడుటో, చచ్చుటో. ఇట్టి సంభవము తెన్నియేని జరుగుచున్నవని వార్తాపత్రికలు ఘోషించుచున్నవి. ఇట్టివి నిత్యమువిన్నూ, కన్నా

కూడ తెలిసికోరు. అంతలో తొందరపడక కొంచెము నిదానించినయెడల, ప్లాటుఫారమువారికి బిండిలోవారికికూడా మరక్షితమేకదా? అందులకే దానములలో నిదానము శ్రేష్టమన్నారు పెద్దలు. మన దాల్లు బాగుపడుటకే పెద్దలు సామెతల రూపముగా స్వానుభవములు గ్రంథస్థమొనరించి సదుపదేశము లిచ్చియున్నారు కాని అన్ని తెలిసిన వాగరికుల మను కొను మనవారు జేదవి చేరకానివారలని తృణీకరించి చేచేతలపని తెచ్చుకొనుచున్నారు. “అతి పరిచయా దవజ్ఞసే”యని ఆస్తువాంశరైలు మోటార్లు ఎక్కు తూవుంటే, “జాగ్రత భయంనాస్తి” అనుమూలం మరచి, నేనేమి చేరకానివాడనా యిప్పు తలలిగును తనము ఎక్కువై, బూట్సుకాళ్లతో గబగబా గర్జంగా ఎక్కడోయి ఏ పండుతోలుమీదనూ కానీని బారి రైలుక్రిందబడి చచ్చినవాళ్లును అవయవ విహీనులై అమరజాంతము నిరుపయోగజీవితము గడుపుచున్నవారును అమేలు గలరు. రైలుపట్టా లమ్మపేదస్తూ, మీదకివచ్చేరైలును గమనించక ఆనుధ్య యుద్ధమై రైలుక్రిందబడి తునకతునకరైవారని వార్తాదితము. రైలుంతయూరావ వస్తూండగానే ఇంతలో పట్టాజు దాటుదామనుకొని వెళ్లబోవుట, దానిక్రిందబడుట భయంకర మృత్యుగహ్వరమున బడుట దృశ్యమలగుచున్నవే. అందుచే తెలియదగిన మాంశమేమనగా, కంగారుపడక నిదానించి నడచు కొనిన రైలికములుగాఁగ స్వయంకృతాపరాధాపాయ ములు కొంతవరకు తొలగగలవు.

అగ్నిభయములు:—

నిప్పులవద్దపసివిద్దలను పోనియ్యరాదు. అశ్రద్ధగా మంపట్టమీదనుండి కాఫీలు, పాలు, కట్నవస్తువులచే చింపుట చాలామందిశ్రీల కలవాటు. అట్టియలవాటుకు

గురియైబంగారుబాహులు భస్మమైనవి చూచితిమి. శిరకాలమున పిల్లలు చలిమంటలు వేసికొని చుట్టుమూగి బట్టలుకప్పుకొని కూర్చుండుట కూడనివని. పెద్దలట్టివి బాల్కమది కిక్కించి బోధించి మాన్పించవలయును. తేనికో తెలియని అమాయక విద్వలఅపవదలకు పెద్దలే కారణమగుదురు. ఒక వేళ కర్మమచాలక బట్టలంటు కంటికింగారే హానికలుగజేయును. అంటుకొనినవారు పెద్దవారైతే క్రిందబడి దొర్లుటయో, పిన్నలైతే పెద్ద వారు వారిని దొర్లించుటో, లేక ఇతరులను అంటు కొనుచున్నబట్టపై కొట్టటో శ్రేష్టమైనవని. కంగారు పడితే యుపాయము తోచదు. అపాయము తప్పదు. నిష్క నీర్లుకూడా కంగారుమనుజులకు ముప్పే తెచ్చును. ఈతచేతనగునన్న అహంభావుడు తనకత్తి తెలియక నీటిమధ్యకు బోవును. అంతటితో కత్తి పన్నుగిల తిరిగి రాలేక అలసి భయపడి కంగారుచే అడుగంటును. రాకపోకలకత్తి నూ హించుకొని యీడుట నిదానము. నిరపాయము. మితితప్పితే మతే బోవును. మితిమీరినఅలవాట్లు, ఆహార, నిద్రావ్యవహార ములచే తల వేడెక్కి మితరప్రభుకేమాక్రమము?

చంటిపిల్లలకు “బాలపాపచిన్నె” యను జబ్బు అజ్ఞివారముచే జ్వరమువచ్చి విరేచనబద్ధము కలిగి నప్పుడు వచ్చును. ఈసంగతి తెలిసినవారు అట్టిపరిస్థితి రాకుండనే మొదటనే క్షణకోశమునకు విశ్రాంతియిచ్చి కాలవిరేచనముగ నేర్పాట్లుచేయుదురు. ఒక వేళ అట్టి జబ్బు వచ్చినదనుకొండి. నిదానించి ఏనీరుల్లిపాయర సమా, ముక్కలూ, పిండియో గ్నెల్లింగుసాల్లు పీల్చిం చియో, ఎగురవేసి పట్టుకొనియో చికిత్సలు చేసి కొందురు. అయితే అజబ్బు వచ్చినవారిని యుపే డ్దించుక పైచికిత్సలు వెంటనే చేయాలికాని, గొల్లుమని పదిమంది గోరెత్తి చికిత్సలుమానేసి విద్వని యుడియం దుంచుకొని ఏడ్చుమొదలిడ చుట్టుప్రక్కవాళ్లు మూగి, త్వరపడి నిష్పచేకాల్పుట మనలో మూడువంతులు జరుగుచున్నది. భయమెక్కువ, నిదానముతక్కువ, కంగారెక్కువ. ఇట్టివాటిలోనే నిజంగా ప్రాణా సాయము కలుగును. అందుచే మాడావుడిచేయక

క్రియమాత్రం వెంటనే జరుపుకొని విద్వల బ్రతికించు కొనవలెనని డాక్టర్లు మొరలెట్టుచున్నారు. స్త్రీలకి హెచ్చరిక యత్నింఠావశ్యకము. సంతానము స్త్రీ యధీనమగుటచే తల్లికి విముఖ్యాపవేశములు.

విద్వజ్జీవీని యపాయస్థలమం దున్నసంగతి గమనించినవారు కేకలు బొబ్బలుపెట్టితే అవిద్వకంగారువడి అపాయములోనే కూలును. అందుచే మాట్లాడకుండా నిదానముగావెల్లి వానిని గమ్యువ తీయవలెను. పసిపిల్లలనేక మురికిస్థలములలో చేరులుంచి అడు దురు. వారు పాపము మంచిచెడుగు తెరుగని కను గందలగుటచే ఆచేతులతోనే తినుపదార్థమేర్పజనను ఎవరుపెట్టినను తిందురు. కాన బాధ్యులు వారికివి మొదటిమండియు తుదిత్వము నేర్పవలెను. నేర్పినవిద్వ దట్టి యలవాటుపడి కాలునేతులు కడుగుకొననిదే ఏదియు తినదు. విద్వలను దర్శిదకొట్టులక్రింద ప్రతి వాళ్లను ఆడిగేగుణము కలుగకుండా తిగినబోధ తలి దండ్రులు చేయుచుండవలెను. పిల్లలభవిష్యత్తు తెల్లల మాస్తగతమని గుర్తెరుగవలెను. మృదువినయ సంగ్రా మణల కలవాటుపడునటుల విద్వలయెదుట పెద్దలు వర్తించవలయును. ‘ఏగూటిదిలక కాపలు’కని ఆర్య వచనము. ముఖ్యముగా అసత్యము, దొంగతనము, కలుగకుండ బాల్కమునుండియే పిల్లలను కట్టుదిట్టపరచ వలెను. కొమ్మైవంగనిదే మానై వంగదను సామెత నంద రెణినదే.

ఒకరింటికెవల్లే ఆడపిల్లను నినయిదిధేయ సద్గుణ శీల సత్యపవర్తన గలదానినిగాను, ఆయాపరిస్థితు లందు తిగినయోధ్యుకలిగి కాంతకమదమాది భక్తియుతు రాలుగాను తయారుచేయుటకు జాతీయ విద్యావిధాన మవసరము. అట్టి సద్విద్యజెప్పించి ఇరుకులములకు కీర్తిదచ్చునటుల తలిదండ్రులు బాగ్రతపీకొనవల యును. వసనిసుగునుంచి విసుగుచే బూచిభయము పెట్టరాదు. అజన్మ పరికివారగుటకీ యాదిభయమే కారణమైయున్నది. ఇది క్రొత్తవేమియుగావు. ఆచరణలో బద్ధకములుగాని వింతలుగావు.

బిడ్డలు—ఆరోగ్యము.

బిడ్డల ఆరోగ్యము అందరు గమనింప దగినది. బిడ్డలన ఐదుమొదలుకొని 12 సంవత్సరముల వయస్సు గలవారు. కళాశాల విద్యార్థుల విషయములో చూపుసంతతి శ్రద్ధ చిన్నవయస్సులో చూపసండున మనము శ్రద్ధ దీసికొను కాలమునకు రోగములు ముదిరియుండి అపాయమును దెచ్చును గాన బాల్యమునందే వారి ఆరోగ్యమును గురించి శ్రద్ధ దీసికొనుట ముఖ్యము.

ఆరోగ్యముగ నుండుబిడ్డలకు కాంతిగల మెండ్రుకలు, ప్రకాశమైన కనులు, ధారాళమగు శ్వాస, బలమైన శుభ్రముగనున్న దంతములు, రూపుగొనిన కండరములు, విశాలమైన రొమ్ము, చక్కగ జెరిగిన కాళ్లు చేతులు, వంగిన పాదములు, అప్రకటికి సరియగు బరువు మనో భావములు ఉండును.

బాలు రిట్లుండక పోవుటకు వారి స్యగృహము, చదువు పాఠశాల, వాని పరిస్థితులు, పరిసరములు కారణములు. తలిదండ్రుల దుర్మడతలు, అనాదరణ, ఆహారనియమములేమి, దారిద్ర్యము, అశుచి, అనారోగ్యమునకు కారణములు. పాఠశాలయందు విశ్రాంతిలేమి, గాలివెలుతురు లేనిచోట చాల కాలముండుట, ఆట పాటలకు వసతి లేకుండుట కారణములు. తలిదండ్రులు పై జెప్పిన విషయము లన్నిటను శ్రద్ధ వహించుటయేగాక పాఠశాలలో బాలురను వైద్యులు పరీక్షించి సూచించురీతి చికిత్స చేయింపవలయును. బాలుర అనారోగ్యము

బావుటకు ప్రాథమిక పాఠశాలలందలి వైద్య పరీక్షలెంతయు సహాయకారులు.

సాధారణముగ బిడ్డలకు కలుగుచుండు రోగములివి:—

కీళ్లనొప్పిలు:—సకాలమున నియమితమైన ఆహారము నివ్వనిచో నివి గలుగు.

చండ్రవ్యాధులు:—బిడ్డలకు పాచి, పులుగు (పిప్పి)చండ్రు సాధారణము. పీని నూడదీయనిచో నితర రోగములను గలిగించును.

కనులజబ్బులు:—అపుడపుడు కన్నులలో లేచుచుండుపుండ్లకు సరియయిన వైద్యము చేయించనిచో దృష్టినుండమగును.

పై జెప్పినవిగాక మలబద్ధము, అజీర్ణము, కడుపునొప్పి, అగ్నిమాంద్యము, బిడ్డలకు అపుడపుడు కలుగుచుండు జబ్బులు. వీనిలో మలబద్ధము ఆహారమునందు నియము లేకున్నను, వలసినంత వ్యాయామము లేకన్నను కలుగుచున్నది. దీనివిషయమై యెక్కువ శ్రద్ధదీసి కొనుటావశ్యకము. కొందరు పిల్లలు జీర్ణకోశములో క్రిములచే బాధపడుదురు. అపక్వాహారమును తినుట, అశుచియగు చోటులందు నివసించుట, మలమూత్రములు విసర్జించు చోటులందాడు కొనుట దీనికి కారణములు. అశుచియే దురద, గజ్జ, కామిల మొదలగు చర్మ వ్యాధుల కలిగించును. ప్రాథమిక పాఠశాలలందు జనువు బాల బాలికలను పరీక్షించి వైద్యులిచ్చు సలహాలతో నేకీభవించి తలిదండ్రులు తదుదితముగ వర్తించుట సమంజసము.

పా క క త

గోధుమపాల చంద్రకాంతలు

అర్థశత గోధుమలు తెచ్చి నీళ్లలో నానబోయి వలెను. ఒక పాత్రలోను పెనగపిండి వేతితో కలిపి గట్టిగా చేసికొని యొక రాత్రంతా యుంచి తడుచు గోధుమలు గోటిలో వేసి యెత్తుగాయద్వి సన్న విగు శ్రమైన గుడ్డలో వేసి వడియకట్టినచో చిక్కినిపాలు వచ్చును. వేతితో కలిపి యుంచుకొనిన పెనగపిండి బాణలిలో వేసి దోరపడుగుగా చేచి దించుకొనవలెను. గోధుమపాలను ప్రాయమీద బెట్టి పలపల మరుగువిచ్చి చేచిన పెనగపిండి యాలకులు బాదాం కిక్కిరు పాత్ర శ్రమచక్కర చేసి కలియ ద్రిప్తచుండిన కొంతసేపటి కది గట్టిపడును. తడుచు ముక్కలుగ నోసికొని బాణ లిలో పాత్రనేను నెయ్యిలో పోసి ప్రాయమీద బెట్టి వాలుగోసి ముక్కల చొప్పున ఎరువు చాలుగా చేయించి భుజించిన చాలా రుచిగానుండును.

—పాముల జమలక్ష్మి.

బ రి ఫీ

మంచి గోధుమలను దెచ్చి యొక యరపిపె పిండిగా చేసికొనవలయును. తరువాత అరపిపె పంచకార, అరపిపె నెయ్యి, కులము యేలకులపాడి సిద్ధముగ నుంచుకొనవలెను. నెయ్యిని ఇత్తడిపాత్రలో గాని, కళాయివేసిన పాత్రలో గాని బోసి, బాగుగా మరుగుచున్న సమయమున అరపిపె గోధుమపిండిని బానిలో వేసి కలిపి కొంచెము యెరుపురంగు వచ్చిన మీదట పంచకారను, యేలకులపాడిని వేసి కలియ

బెట్టవలెను. కొంతసేపటికి వుడుగులు ప్రారంభించును. బాగుగా వుడికినతరువాత పాత్రను దింపి ఒక బల్లకు వేయి వ్రాసి, పాత్రలోనిది దానిపై వేసి దిల్లలుగోసి పుపయొగించుకొనవలయును. నోటిలో చేసికొనిన కరగిపోవును. మిక్కిలి రుచిగానుండును.

—లలితకుమారి.

ఆరోగ్య హల్వా

అరపడి నల్లనియ్యపుపిండి, మురిరిన పెంకాయ పాలు అరపడి, గోధుమరపలు తడిసిపెట్టి పిండిపాలు అరపడి, ఆవుపాలు కాలుపడి వీనియన్నిటిని యొకటిగా కలిపి ఒకపాత్రలో వేసి ప్రాయమీద బెట్టి విడువక కలియబెట్టుచుండి, నీళ్లన్నియు యింకి గట్టి పడునప్పుడు ఇరువదియైదు పలముల తెల్లచక్కరను పోకముచేసి యుంచుకొని ఆ పోకమును కొంచెము కొంచెముగా అందులో బోసి కలియబెట్టుచుండవల యును. అప్పుడు ఎనిమిది పలముల నెయ్యిని కొం చెము కొంచెముగా వేసి కలియబెట్టవలయును. తరు వాత వీలకులు, జాడికాయ, జాషురీ, కుంకుమపూవు, యిది నాలుగు సమభాగములుగా చేర్చిన పొడి అర పలము అందులో వేసి కలియబెట్టి చేతికి అంటని సమ యమున నొక రెట్టలో నెయ్యినిపోసి అందులో ఈ హల్వాను చేర్చి రెండంగుళముల మందముగాబోసి, ఆరినమీదట కత్తితో దిల్లలుగాగోసి భుజించినయెడల చాల ఆరోగ్యముగానుండును.

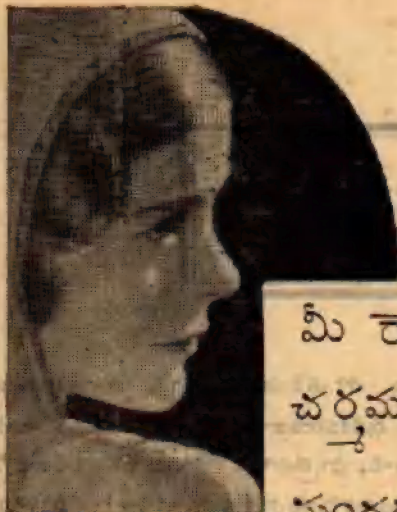
—పి. కమలావతి.

వరదల ప్రాంతమందలి వారల కుచితమైన తేయాకు

ఇండియను తేయాకు సెన్ పంఘమువా
డిట్టు ప్రకటించుచున్నారు:—

ఉత్తరభారత్య భారతదేశవరదలలో సంయుక్త రాష్ట్రమున కొన్ని జిల్లాల ప్రజలు అపరిమితముగ వెతల పాలగుచున్నారు. గోరమ్మారు మున్నగు కొన్ని చోట్ల వేపజేల్లప్రజలు వరదల ప్రదేశమునండి తల దాచుకొనుటకు వచ్చిపడుచున్నారు. పరిస్థితులనుబట్టి ప్రభుత్వమువారు వీరందరినీ సహాయము చేయవలసి యున్నది. ఈ వరదలగలజిల్లాలందు తేయాకు సెన్ పంఘమువారు తిరిగిముల వేర్పరచుకొని గొప్పప్రచారమును సల్పుచున్నారు. వరదలచే ఇక్కట్లుపడుచున్న ప్రజలకు యెంతయో తోడ్పడుచున్నారు. తేయాకు సెన్ పనివాండ్లు వరదలచే బాధపడువారికి ఇచ్చుటకు ఆహారముగాని దుస్తులుగాని లేకపోవచ్చును. సమృద్ధిగ తేయాకుగలదు. పాపమీ ప్రజలకు హాయిగా తాగుటకు వేడి తేనీరు నిచ్చెదరు. వారికి ఉత్సాహమును కలుగ జేయును, ఈ తేయాకు ప్రచారములు తలదాచుకొని ఈ ప్రజలచే ప్రతిదినము వేలకొలది గిన్నెల తేయాకును పోయియున్నాయి. వీరికి దగ్గరదగ్గరగానే దీని ముఘు చున్నారు. ఈ పంఘమువారు దురదృష్టవంతులగు ఈ ప్రజలకు వగ బాధలేకుండ పోలనువేసి కాపాడి తేయాకును పోయియు వారు ప్రచారమును దివ్యముగ పాగించుచున్నారని సంఘముతొలుకు నూపరింపెం జెంటు సంవారమునండి అలహాబాదుకు తిరిగివచ్చి తెలియజేయు. చాలమంది స్త్రీలే ఎక్కువగా తల దాచుకొనుటకు వచ్చుటచే ప్రత్యేకముగ స్త్రీలకు ఏర్పాటులను చేయుచున్నారు. అశోగాధిపికారులు కూడ తేయాకు ప్రచారకసంఘమువారి తోడ్పాటును సహాయమును కొనియాడుచున్నారు ఈ తిరిగిములందు ఒక్కరుకూడ రోగపీడితులుగ లేరు. దీనికంతకును కారణము. ఈ ప్రచారములు సప్లయ చేయుచున్న తేనీరే కారణ మనుచున్నారు.

ఈ కన్యకాలనుకూడ తమ కి తేనీరు సాయపడి సంతోషము విచ్చుచున్నందులకు వరదలచే బాధపడు చున్నప్రజలు సంతసించుచున్నారు. వారు తమకన్యముల వోద్యుకొనుటకు ఈ తేనీరంతయు శ్రద్ధి ఉత్సాహ కలుగజేయుచున్న దనుచున్నారు.

మీ రెండు
చర్మములను

సుందర

తమముగా జేసికొనుడు.

వల్లనిచుక్కలు, గీరలు, ముడుతలు క్రిందిచర్మమున లైలు జేరునపుడే పై చర్మమున గీరలు తమము ప్రారంభించును. త్వరలోనే క్రింది చర్మమునగల లైలగ్రంథులు నశించును. కావుననే వల్లని చుక్కలు పుట్టును. ఆపుడు క్రిందిచర్మము క్రిందిపోయి ముడుతలు గీరలు ఏర్పడును. సౌందర్యముకొరకై యీ రెండు చర్మములను వేగివేసిగా శ్రద్ధవహించుము.

వల్లనిచుక్కలు గీరలు, ముడుతలు: ప్రతిరాత్రి పాండ్స్ కోల్డ్ క్రీమ్ పూయించుచుచో, క్రిందిచర్మపు లైలగ్రంథులను మరల ఆరోగ్యవంతముగ జేసి సౌందర్యము గాపాడును.

గీరలకు చర్మము కూడ మాయమగు. ప్రతిరాత్రి పాండ్స్ కోల్డ్ క్రీమువెంట పాండ్స్ వాయినిసింగ్ క్రీమ్ ముఖమునకు, పెదకు, చేతులకుపూసిన మరుదిన ముదయమున చర్మము మృదువుగా మనోహరముగా నుండును.

ఉచితము: దీనిని వేడి పనీ పొందుచు రెండు క్రిములట్యూబులను పొందుచు కేసుపొడవు ముదిరులను ఉచితముగా బడయుదు. (చెక్ షీటు) నేచురల్.....రోజ్ క్రీమ్.....బ్రెస్ట్.....
డాబ్బి అండ్ సెయ్మర్ లిమిటెడ్,
8, విల్కీ రోడ్డు, బొంబాయి.
పేరు.....
దిరుబామా..... No. GL. 3.

కి చ కి చ లు

ఒకలోభి యింట్లో పచారుచేస్తూ తన కుమారుడు కిటికీదగ్గర నిల్చుండగా దగ్గరకు వెళ్లాడు. అప్పుడే కుమారుడు తనవద్దవున్న కొట్టను కిటికీలో నిలబెట్టాడు. తండ్రి అక్కడనుంచి పోసాగాడు. వెంటనే కుమారుడు కొట్టెదీసి తన మొదలుబెట్టాడు.

తండ్రి:—(ఆశ్చర్యముతో) నాయనా! నీ చేష్టలు నా కర్థంగాకున్నా వున్నాయి.

కొడుకు:—ఏమీలేదు. ప్రక్క యింట్లో మానసకూర చేశారు. వాసవవస్తూ వుంది. కిటికీలోనుండా వచ్చేవాసన కొట్టితోకి రావాలని కిటికీలో బెట్టాను. తరువాత తిన్నాను.

తండ్రి:—(కోపంతో) వెధవా! కొట్టిచాలక కూరవాసనకూడా కావాలా? బాగర. ఇహమీద వట్టికొట్టే తినాలి. లేకపోతే దేహశుద్ధి అవుతుంది.

భార్య:—(ఉద్వేగంతో) అవును లెండి. కథ లోని చాత్రకులాగ మీగుణగణాన్ని వరసగా చదువుతున్నా.

భర్త:—చదివితే చదివావుకాని మెల్లగా నోటిలోనే చదువుకో.

ఒకడు:—ఓరేయ్! మనశంకరం వచ్చే వారం కమలాన్ని పెళ్లిచేసుకుంటాడటరా!

ఇంకొకడు:—బైబాన్ !! వాడంటే నాకు మహామంట.

తండ్రి:—(కోపంతో) నీ ప్రవర్తన ఏమీ బాగులేదు. ఈలా చేస్తూవుంటే పోలీసు వాళ్లని పిలవాలిసోస్తుంది.

కొడుకు:—మంచిది. పిలవండి. మన ఇంట్లో లై సెక్సులేని పిస్తోలుండని చెబుతాను.

కోర్టులోకి తై దీని దీపికొనివచ్చిరి. దొంగతనము చేసిబ్రతుకుట ఆతనివృత్తి. అతడు గంభీరముగ నిలుచుండెను. సాక్ష్యము ముగిసినతరువాత,

మేజిస్ట్రేట్:—నేరము తేసితివా లేదా?

దోషి:—(నిర్లక్ష్యముగా) నీవే కనుక్కొని నీకు తలమిచ్చేది దానికే!

తన ప్రవర్తన మంచిదని నిరూపించుకోవడానికి దోషి పోలీసు సూపరెండెంటునే సాక్ష్యముగా గోరుకొనెను. మేజిస్ట్రేటు ఇతరా ఉద్యోగులు ఆశ్చర్యపడిరి. సూపరెండెంటు బోనులోనికివచ్చి కోపంతో,

“అసలు మనిషే నాకు తెలియదు” అని ఉరిమెను.

వెంటనే జ్యూరీలవంక తిరిగి దోషి సవ్యతూ, ఇలా అన్నాడు.

“మాదారూ! ఇది నా సత్రవర్తనకు సాక్ష్యము. ఈ చిన్నపూల్లో విదేశముండి వుంటున్నాగాని పోలీసువానికి నా సంగతే తెలియదు.”

ఆడలేక మద్దెలమీదపడి కొట్టుకోవడమా?

శ్రీమతి కందారం కమలమ్మగారు

'ఏమండీ?'

'.....'

'ఏంపలకరూ?'

'.....'

'కొంచం టీ తీసుకోండి.'

'.....'

'ఇదో చూడండి చల్లారిపోతుంది.'

'.....'

'డేనిలోనో లయింప చేసేరే మనసును.'

'ఊష్! అవలభో.'

'ఈవాళ ఓలాగున్నారే, యెందుకూ?'

'.....'

'ఏమిటా పుస్తకాలు?'

'వాటిలో నీకేంపని?'

'ఏం? నేను చూడకూడదా?'

'మీరెంత కఠినమృదయులు! రాక్షసులు!!'

'ఎవరండీ? ఆడవాళ్లే?'

'ఆ! నమ్మరాదు. పైకెంతో ప్రేమ చూపుతారు; గాని తేనెపూసిన కత్తులు.'

'అలాగా? కారణమేమో!'

'మరేముంది వారి సహజమయిన కుటిల స్వభావమే.'

'నేడేమో అంతా త్రొక్కివేసిపోయింది. ఆ గ్రంథాలేమిటి, వేదాంత గ్రంథాలు గాబోలు! చూడనివ్వండి.'

'అ! అ! అగు!! అగు!!! దగ్గరకురాకు. ఎంతసాహసం!!!!'

'ఇంత చీకాకేమిటి ఆ సాహసాలేమిటి కాస్త చెబుదురూ?'

'చెబితే ఒప్పుకుంటావా?'

'నిజమైన ఏమయమయితే-'

'అయితే నేచెప్పేదాంట్లా అబద్ధంకూడ ఉండన్నమాట.'

'ఏమో నాకెట్లు తెలుసు.'

'బడేబడే కవులు వ్రాసిన ప్రబంధాల్లో గూడానా?'

'చిల్లరగావుండవులేండి.'

'అంతా ఆక్షేపించడమే!'

'అంతాకాకుంటే కొంతైనా లేకపోతే ఆకవులు అవులపలుకుబడికెట్లా వస్తారు?'

'ఇదా నీ పోహణ.'

'ఈ మాటలకేం అసలు విషయం చెబుదురూ.'

'వినుమరి 'పురుషాణామభావేన' అని అన్నాడే...'

'ఆ శ్లోకం చెప్పించెవరని?'

'ద్రాపది.'

'అదేపొరబాటు. వ్యాసుడుకదా వ్రాసినది.'

'కాదు ద్రాపది చెప్పిందే.'

'ఆడదన్నదంటే మరేమాక్షేపణుంది.'

'అలాగని వీటిలో వ్రాసివుంది.'

‘వ్రాసినంత మాత్రాన అందరికీ అంట గట్టడమా?’

‘నీవు ఒప్పుకుంటావా, యింకా పెడవాద మేనా!’

‘నేనేమిటి ఎవరూ ఒప్పుకోరు.’

‘ఒప్పుకోకతీరదు. భారతం ఒప్పుకోవూ? బలవంతానైనా ఒప్పిస్తా.’

‘చేతయితే...’

‘ఒప్పుకుంటావా? లేదా?’

‘దానికి సమాధానం చెప్పమంటారా?’

‘ఏదీ’

‘ప్రతికీపీ స్వామిభవంవల్లనే పుస్తకాలు వ్రాసి తమ తల్లుల కూ చెల్లెళ్లకూ కూతుళ్లకూ చూలాంటివే నేర్పుతాడు గాబోలు! అలాంటి నీచమైన అనుభ వాలవల్ల నీచమనస్సును పొందినవారు అట్లా వ్రాయడం సహజమే.’

‘ఒక్కటి తలకెక్కడం లేదునుమా!’

‘పూర్వకపులు స్త్రీలను అంత సీచంగా చూడడం కులటలని భావించడము, వారికి పెద్దబాసకడువనీ, పురుషులకంటే ద్విగుణంగా మెక్కుతారని, దయ్యాలపోలికను వర్ణించడం లేనిపోని సాహసాలు కల్పించి వారిని అధః పతితులని అనిపించడం, క్లీకాలు పద్యాలు వ్రాసి గేలిచేయడం మామూలే. లేకుంటే ఏ ప్రత్యేకకారణం పురుషుణ్ణి సాధుచేసింది? చెప్పండి? వారి నవనీతహృదయము పవిత్రత అవ్యాజమైనవారి మాతృప్రేమ దృఢనిశ్చ యమూ అప్రమేయమైన ప్రతిభ కష్టకాల

మందైనా తమనునమ్మిన పురుషులను విడువ కుండా ప్రేమించే త్యాగమూ వారి కేమి తెలుసు. పురుషులంతా స్వార్థపరులు. వారికి అక్కరకొద్దీ కక్కురి!’

‘ఇంక నీ వుపన్యాసం చాలించు. ఇదా నీ సమాధానం?’

‘చంద్రుణ్ణి చంద్రికలాగు అరణ్యానికి రాముణ్ణి వెంటాడిన సీత, దొంగతనంగా తన్ను కష్టపాగంలో వదలిపోయినా, భర్తను ప్రేమించడం మరువని దమయంతి, దొంగ వలె తన్ను ప్రేమించి తన్ను నగరవాసుల మాటల్లో ‘ధంగు’ చేసి లోబరచుకొని తానే స్వతంత్రంగాపోతే తెలియవల్లు అభిన యించిన దుష్యంతునే నమ్మిన శకుంతలా మొదలయిన వారు ఎంతోమంది వున్నారా? ఇంక మగవాళ్ల...?’

‘సారాంశమేమి లేల్పావుమరి?’

‘అమాట ద్రావడి చెప్పిందని అనుకుందాం. మరి ఆమె సుశీలకాదంటారా?’

‘వరమే పతివ్రత.’

‘పతివ్రత యెట్లా అవుతుంది. రేణుక సీటిలో కార్తవీర్యార్జుని ప్రతిబింబం చూడం గానే శీలం భగంఅయిందని, కళంకంవచ్చిందని చాటాడుగదా వ్యాసుడు. ద్రౌపది త్రికరణ శుద్ధిగా చెప్పినపుడు ఆమె సుశీల యెట్లువు తుంది? మీ నీతిశాస్త్రం

స్వరణం కీర్తనం కేరి: శ్రవణం గుహ్యభాషణం, సంకల్పనిష్ఠతసాయశ్చ రీయనిష్ఠత్తిరవశ.

అని ఘోషిస్తుండే.’

‘అల్లాంటి వత్తివ్రతి యేమన్నా దోషం లేదు.’

‘మా బాగుంది మీమాట. పాపం! దోషలోపాయే ఆమెకు పాపం రావడమూ బంధుబూతులువాగే ఆమెకు పాపం లేక పోవడమూ! ఆ భారతంలో చెప్పిన, అరుంధతి, అనసూయ, సుదర్శనుని భార్య మొదలయినవారు తమశీలాన్ని ఏవిధంగా కాపాడుకున్నారు? పాతమాటలెందుకూ యిప్పుడు కూడా యెందరువల్లికట్టాల్లో తమ మానం నిలబెట్టుకోడంలేదు. ద్రావది కిట్టి వాంఛ లేకున్నా కవులందరూ ‘తమ హృదయానుమానం’తో స్త్రీలనంతా చూస్తూ లేనిపోని కల్పనలుచేసి వారి కంటగడతారు. ‘పంచమే పఠయన్తుంతి మహ్యం షష్ఠాపిరోచతే’ అని ద్రావదిచే పలికించిన కవి ఎంత అనుమానాల బస్తానో ప్రపంచానికి తెలీదూ? దీన్ని వెనక వేస్తూని ఒక మహాకవి,

‘భర్తాయద్యపి కామకాన్తరీభుజః విద్యాకా
 కురీసోయువా,
 దాతాకర్ణపమః ప్రసిద్ధవిభవః శృంగారదీక్షాగురుః।
 స్వప్రాణాధికకల్పితా ప్రియతమా స్నేహేన
 సంవర్జితా
 తంకాంతం పశుపద్విధామతరుణీ భారంపతిం
 వాంఛతి।

అని ధైర్యంగా అనేకాడు. ఆ మనువుకు తల్లి చెల్లెంలు వున్నారో లేదో, (వుంటే కూడా దుర్మార్గులుగా వుంటారు లెండి) ‘సుందరం పురుషం దృష్ట్వా భ్రాతరం పితరం సుతం.....’ అని ఏమేమో నిల

విచ్చారు. రామ! రామ!! ఇంతేనా, యీలాంటి వింకా యెన్నో వ్రాశినారు సిగ్గు విడియమూ లేకుండా.’

‘కొంచం గుక్క తిప్పకోనియ్యి.’

‘ఇంకొక టేమంటే స్త్రీల ప్రస్తావన వచ్చినపుడు వాళ్లను అధోలో కాని కి తొక్కెయ్యడము తమ మాటవస్తే శ్లాఘనగా చెప్పకోడమూను.’

‘ఎవరు! ఎవరు!!’

‘ఎవరో ఎందుకు మీ ‘అంధ్ర కవితా పితామహ’ అల్లసాని పెద్దన్నగారే. వారి కేంత స్వాభిమానమో చూడండి. మనుచరిత్రలో ప్రవరుణ్ణి ఎట్లా వర్ణించారో. వాని విషవరాశ్శుభత యింద్రియనిగ్రహము బ్రహ్మ తేజస్సు—పైన పాదరసమూ! ఇక నరూధినిని—అమకకాంత కుండవల సిన—తుదకు సామాన్యస్త్రీకి వుండవల సిన—గుణాలన్నా లేకుండా, శ్రోత్రిమనిషి ఒకడు రాగానే నిర్లజ్జగా నిర్భయంగా నిరాఘటంగా—ప్రవర్తించేటట్లు చూపిస్త్రీ లోకానికింతా కళంకం కల్పించినాడు. అల్లాంటి చెత్తబుక్కులంతా మీరు కళ్ల కద్దుకొంటారు.’

‘ఇదిగో.....నీ కింత ప్రజ్ఞవుండని ఈ క్షణంవరకూ యెరగను సుమా?’

‘నా ప్రజ్ఞేంగాని, మరోమగవాని ప్రజ్ఞ చూచారూ. పాపం! పెద్దనకున్నంత యింద్రియనిగ్రహం భర్తృహరి మహాశయునికి లేదు.’

మ॥ నరకద్వారము, సాహసాకరము, పు
 ల్యస్వర్గ కేళుంబు, దు
 స్తరమాయాశతపేటి, దంభవిధి, దో
 షాధి, మద్రత్యయో
 త్కరమక్షేత్రము, కాలమాట, మమృతా
 కారంబు శ్రీయంత్రమక
 ధరనెవ్వడుస్పృశించె పూరుషగో
 ధృంధ క్రియాపాశమక.

అని చెడ ఏడ్చాడు. 'కర్మం కాలుపట్టి
 యీడిస్తే, మొగుడు మోకాలు పట్టి
 యీడ్చుట్ట' అన్నట్లు స్వర్గద్వారంనుంచి
 వాళ్లను కాలుపట్టి యీడుస్తారు గాబోలు
 స్త్రీలు. 'ఆడలేక మద్దలమీదపడి కొట్టు
 కుందిట' పూర్వం ఒకలే. తమ మనస్సును
 గట్టిపరచుకోలేక పైవారిమీదపడి అఘో
 రించడం. మీదుమిక్కిలి తమ చంచలతకు
 సిగ్గునా పడడంలేదు. ఎవరన్నా అడిగితే
 'విశ్వామిత్రాపరాశరాదులే అట్లయినప్పుడు
 మన మేం లెక్కా జమా' అంటారు.
 'బలవా నింద్రియగ్రామో విద్వాంస మపి
 కర్షతి' అని వ్యాసుడు తెలియక చెప్పినాడా
 అని సమాధానం చెబుతారు. స్త్రీల
 విషయమైతే వంద ధర్మ శాస్త్రాలు
 వ్రాస్తారు. ఎదో పాపం! 'అహల్య పౌర
 పాటుతో యింద్రుణ్ణి వలచిందని గౌతముడు
 పూరికేవున్నాడా?'

'ముసలాడుగా మరి!'

మ రోత మా పా విన్నారా! సీతమ్మ
 సొమ్ములు చిక్కినప్పుడు వాటిని
 ఆనవాలు పట్టేందుకు లక్ష్మణుని

ముందు పెట్టాడట రాముడు. వాటిని
 చూచి 'నాకు మరేసీ తెలీవు. అందెలు
 మాత్రం ఆమెవని తెలుసు' అన్నట్లు లక్ష్మ
 ణుడు. అంటే ఏమన్న మాట? ఎప్పుడూ
 ఆమె ముఖమే చూడలేదని. తెల్లవార
 గానే చూడవలసిన తల్లిలాంటి సీత ముఖం
 చూడలేదంటే ఏం కారణం? చూసే
 ఎక్కడ మనస్సు చలిస్తుందో అనే సందే
 హమే సుమండీ!! మ గ వాళ్లం లా
 'అబ్బితే జట్టు అబ్బకపోతే కాళ్లు' అనే
 రకం.'

'అల్పవిద్యవారు ఆక్షేపణకోరుట.'

'నిజమాడితే నిష్ఠూరమే లెండి.'

'అయితే పాతపుస్తకాలన్నీ తప్పం
 టావా.'

'అబ్బే!'

'మరి నీ భావం.'

'ఎవరిభావాలు వారికేపుంటాయి. స్త్రీలు
 పురుషుల్లాంటివారే. వారికీ హృదయము
 బుద్ధి మానమూ లజ్జావున్నాయి. అన్నిటికీ
 మనస్సే కారణం కనుక మనోనిగ్రహం
 కలవారిని ఎవరేమి చేస్తారు? సమష్టిగా
 స్త్రీలను దూషించడం న్యాయం కాదు.
 పురుషులనైనా అంతే.'

'ఇంత న్యాయదృష్టి కలదానివని అను
 కోలేదు సుమా నిన్ను. దీనికేదైన బహు
 మానం వద్దా?'

'చాలెండి'

'ఇంతసేపూలేనిసిగ్గుయిప్పుడువచ్చిందే'

పుష్పచయము

అనాథులపాలిట దైవముండదా?

“చెరువకురా చెడేవు” అను సామెత అందరు ఎరిగినదే. కాని ఎవరికిని తెలియ నట్లు చాలామంది ప్రవర్తించుచున్నారు; ప్రతిఫలము తగినట్లు పొందుచుందురు. ఈక్రింది యుదంత మొక నిదర్శనమేగాక యెంటరిగ ప్రయాణము చేయుచుండు స్త్రీల కొక పాతముగూడ నేర్పుచున్నది. స్త్రీలు సాధారణముగా ప్రయాణము చేయునపుడు తమ ఆభరణములన్నియు ధరించియేయుందురు. తమ ధనమును నిరంతరము తమయొద్ద యుంచుకొనుట యుచితమని కొందరి తలంపై యుండవచ్చునుగాని యన్ని వేళలందును, ముఖ్యముగా తగునహాయము లేక ప్రయాణములు చేయుటయందును ఆభరణముల గురించి శ్రద్ధవహించు టంతకంటె యుచితము. లేకున్న సప్తమును బొందుటయగాక ప్రాణాపాయముకూడ బొందవలసివచ్చును. ఇట్టి సమయములందు దేవునిపై నను, అదృష్టముపై నను, భారమువైచి తాము చేయవలసిన విధులను చేయకుండుట భావ్యముగాదు.

ఒక స్త్రీ టోంగాలో ఒకపూరినుండి మరొకపూరికి పోతోంది. ఆమెతోగూడ ప్రయాణం చేస్తున్న వారు దిగి వెళ్లిపోయాడు. ఆమె ఒక్కతే పసిబిడ్డతో మిగిలివుంది. ఆమెవద్దో ముఠో ఆని కొట్టుకుంటున్నా వినిపించుకోకుండా టోంగావాలా టోంగాను తోలుకువెళ్లాడు. పోయిపోయి అడవిదగ్గర నిలిపాడు. ఆమెమీదనున్న వగులు రొట్టెలు యివ్వచున్నాడు. అందుకు ఆస్త్రీ అంగీకరించనందువల్ల ఆమెను కార్లు చేతులు కట్టి పడవేశాడు. ప్రక్కనేవుండి గోలపెట్టుతూవున్న పసి బిడ్డను చూపడానికి దగ్గరలోవున్న పెద్దబండను యెక్కువరాను వెళ్లాడు. బండను కదలించాడు. దాని క్రిందనుండి నుంచి త్రాచుపాము బుసకొట్టుతూలేచి వాడిని ఆదోక్షింపడం. యెన్నిచోట్ల కలచిందో రెక్కలేదు. వాడు వెంటనే మరణించాడు. దానినలోయేనా రైవరోవచ్చి తల్లిని, బిడ్డను రక్షించే వరకూ ఆపాము ఆ బిడ్డదగ్గరనేవుండి కాపాడుతోవుండటం!

* * * *

ధనమా? ఆరోగ్యమా?

ఎవరైనను వివాహమాడ దలంచినచో ధన మతనికి మొదటి రెక్కమెండేమను. విద్యావంతులై కాలదేశపాత్రముల నెరింగినవారు నేడితర విషయములనుగూడ గమనించుచున్నను ‘ధనమూల మిదంజగ’ తను జాతికి జెందినవారందరు దానిదే ప్రాముఖ్యముగా నెంచి సంబంధములు జేయుచున్నారు. ఆరేకదుస్థితిగల యాదినములలో నది

పుష్పవయము

నిజమేనని తలచుచుంటుంటే పాటు విద్యావతులైన యువతులు కూడ సదేంద్రియై గలిగియుండవచ్చును. కాని ధన మెంత కరువైనదో దానికంటె కరువైన ఆరోగ్యసంపదను, ధనము కంటె ముఖ్యముగా గమనించుట త్యంతావశ్యకము. ఈవిషయమై జర్మనీ యువతులకు డాక్టరు గెట్టు ఒసగిన హితవు గమనార్హము.

జర్మనీలో లబ్బి అనేపట్టణమున వార్షిక్ సంఘముయొక్క సాంవత్సరిక సమయమున రీవ్ ఆను జర్మనీ పార్లమెంటు మంత్రివర్గములో కేరెన్ డాక్టర్ గెట్టు అవివాహితలగు యువతుల కిట్లు కర్తవ్యమును బోధించెను.

మీ భర్తలను గోరుకొనుటలో మీ భర్తలు మంచి దేశోగ్యముగల కుటుంబములోనివారై యుండు వారినిగా గోరుదు. ఆరోగ్యముగల భర్తకు ధనికుడై తోగియైన భర్త పాటిరాదు. భర్త సత్సంఘములోనివాడై యుండవలయును. వాడే యాదర్శప్రాయుడు. వానియొక్క మంచి వధవడియే వాని శరీరభాండవర్గముని తలంపుడు. విశాపాఖండపు పశ్చిమదేశములలోను, ఉత్తరపు దేశములలోను స్త్రీలు తాము ఆహ్లాదకరమైనవారై నడుచుచున్నారు.

నీతినియమములకు లోబడు మనుష్యులతో జాతి యేర్పడవలయును. ఈవిధమైన జాతి యేర్పడుటకు పాలకులు దేశములో దోడ్పడవలయును. వ్యక్తులు సాంప్రదాయములగు దంపతులగుటకు దోడ్పడవలయును.

జర్మనీలో వారి పూర్వీకులు వైవాహికజీవితకు పవిత్రతను సహారమునొసగి, నీతిధర్మమును వెంట గొరవస్థితికి వైకి లేవదీయవలయునో నంత యెత్తునకు వారు లేవదీయగల్గిరి.

పూర్వాచారములను, జాతిధర్మములను, కులధర్మములను నడుపువారలుగ స్త్రీలుండవలయును. జాతిలో నీతిమార్గ మభివృద్ధిబొందవలయునన్నచో అవివాహితలగు జనరాండు ఆరోగ్యవంశము లయిన జాతులలోనుండు మగవారిసే భర్తలుగా గోరుకోవలయును.

* * * *

రష్యాలో స్త్రీలు చేయనిదెది ?

రష్యాదేశమునందలి స్త్రీలస్థితినిగురించి జూలైమాసపు సంచికయందు వ్రాసియుంటిమి. ప్రపంచమంతటిలో స్త్రీ పురుషులకెట్టి భేదమునులేని సంఘవ్యవస్థ యొక్క రష్యాదేశమునందే గలదు. ఈవిషయము రష్యాదేశమును స్యాయముగ జూచిన వారెల్ల ప్రశంసించియున్నారు. రష్యాదేశమందు ప్రయాణమునల్పి యందలి పరిస్థితుల చక్కగ నెఱిగినచ్చిన డి. పి. పాండేగారు మాడరక్ రెప్రూ సత్రికయందు వ్రాసినసంగతుల గమనించిన నది తెలియగలదు.

ఈ జనసంఖ్యలోని అర్ధభాగమును స్త్రీలను, నిరుపయోగ జీవనమునండి లేవదీసి, వారికి పనికిల్పించి, వారిని మానవసంఘమునకు లాభకరములైన వ్యాపారములలో నియోగించి, ఒక మారత సామాజికపద్ధతి నెలకొల్పుటయే రష్యావారు యితరులకు ఆదర్శప్రాయముగ నెరవేర్చిన మహత్తరమైన

కార్యము. శ్రీలవలన జరుగవలసిన బాతీయ కార్యములకు ప్రపంచములో నింకేదేశమునందును యింత ప్రామాణ్యత యివ్వబడుటలేదు.

రవ్యను శ్రీలు, అన్ని ఘోష్యరీలలోను, బహుళముగా పని చేయుచున్నారు. ఏ వర్షమునైనా యాచినను ఏదో కానవచ్చుచున్నారు. అందు ఘోష్యముగా, వేతపరిశ్రమలో పను చేస్తూన్న పనులు నిర్వహించుచున్న బాధ్యతలు, ఎట్టివారికైన ఆశ్చర్యమును కలిగింపక మానవు. శ్రీలే, పెద్దపెద్ద డైరెక్టర్లు, మేనేజర్లుగ కూడా, తమ నిర్వహణ సామర్థ్యమును ప్రదర్శించుచున్నారు.

ఇంతెందుమి? లండనులో, ముచ్చనకోకి శ్రీయైన బ్రాముబండిని నడుపుచున్నట్లు కనబడదు. ఇక మాస్కోలోనా, బ్రాము కందక్టర్లు, డైరెక్టర్లుకూడా సర్వసామాన్యముగా శ్రీలే!

రవ్యలోని అన్ని ప్రాంతములలోనూ శ్రీలే విద్యావిధానమును నడుపుచున్నారు. గవర్నమెంటు లోని విద్యాకాఖలో, అన్ని పెద్దపెద్ద పనులను, శ్రీలే ఆక్రమించుకొని యున్నారు.

వైద్యపరిశోధనా కాఖలోనూ, ఫిల్మ్ పరిశ్రమలోనూ, న్యాయవాద వృత్తిలోనూ కూడా శ్రీలే ఆగ్రహము లలంకరించుచున్నారు.

* * * *

న్యాతంత్ర్య పరికట్టినచో.....?

సంఘమునందలి కట్టుదిట్టములను, మాతాపితల యిష్టానిష్టములను గూడ లెక్కింపక యువతీయువకులచుధ్య ప్రేమ జనించుట సహజము. వారంతట వివాహ మాడగోరిన సాధారణముగ తేలిదండ్రు లిచ్చగించరు. ఇది యువతీయువకులకు స్వేచ్ఛ గలదన్న దేశములందే సాధారణమైయుండ నిక వారి వివాహముననునది తల్లిదండ్రుల యిష్టానిష్టములపై నాధారపడియుండు ప్రాచ్యదేశములలో చెప్ప నవసరములేదు. ఐసను తల్లిదండ్రు లితరవిషయములతోపాటు తమతమ సంతానముయొక్క యిష్టానిష్టములగూడ గమనించిన బాగు. లేకున్న యువతీయువకులు కోరుకొన్నవారిని వివాహమాడ సాధ్యముగాదని యెఱింగినచో సాహసములకుగూడ వెనుదీయరు.

పూకిమ ప్రావిన్సులో వుబాంగపట్టణమున 16.19 యేళ్ల మధ్యవయసు గల తొమ్మిదిమంది కన్యలు కోరుకొనిన యువకులను పెండ్లియాడుటకు వారి తల్లిదండ్రు లంగీకరింపనందున వారందఱును ఆ తొమ్మిదిమందిలో నొకయువతి యింటచేరి గ్రూపుఫోటో తీయించుకొనిరి. తరువాత నల్లమందు కలిపిన సారాను త్రాగిరి. అందువలన వారి కందరికిని స్మృతి తప్పిపోయినది. మరికొన్ని గంటలకొక నవుకరా గదిలోనికివెళ్లుట తటస్థించెను. వెంటనే వారినందరిని హెటారు ఆంబ్యులెన్సులలో వాస్పిటలును పంపిరి. వారికి ప్రాణభయము తొలగినదని మరువాడు డాక్టరులు తెలిపిరి.

రెండేళ్లక్రితము పూకిమలో 11 మంది యువకులు యీకారణమువలననే ఒకరిచేతుల నొకరు పట్టుకొని నదిలో దుమికిరి. వారందఱును మృతి నొందిరి.